

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Α. ΜΕΡΟΣ

ΤΥΠΟΙΣ "ΝΕΑΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ,,
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΘΜΟΣ

Ἰὸν βιβλίον μου α. Γεωργίου Κ. Βενιζέλου.

Γεωργίου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
ΛΣΕ. ἄριθ. 18729
Χρονολ. Είσοδ. 18-10-1962
ΕΙΣΚΟΤΗΣ... Οἰκον. Κοττάς
ἄριθ. 359.71 MIT

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ
1864 - 1963

ΤΥΠΟΙΣ "ΝΕΑΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ,, ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 1924.

2993.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ε. ΜΠΙΣΤΑΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διατελέσας Πρόεδρος του 'Εμπορικού Συλλόγου 'Ηρακλείου και αντιπρόσωπος αυτού παρά τη Διμενική 'Επιτροπή επί τειράν έτών κατά τας λογοδοσίας μου ενώπιον των Γενικών Συνελεύσεων των μελών αυτού κατά τα έτη 1923 και 1924 ώμίλησα και περι των πεπραγμένων της Διμενικής 'Επιτροπής. 'Αλλ' όμως ο 'Εμπορικός Σύλλογος επιθυμῶν να μάθῃ τας αντιλήψεις μου ἐν γένει ἐπὶ των Διμενικῶν ἔργων 'Ηρακλείου με παρεκάλεσε να ἐκθέσω αὐτάς. Συγχρόνως ἡ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενη «Νέα 'Εφημερίς» με παρεκάλεσε να ἐκθέσω τὰς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἀποψεις μου. 'Εν τῷ μεταξὺ εἰς τινὰς ἐπιχωρίους ἐφημερίδας ἐδημοσιεύθησαν κρίσεις τινὲς ἐπὶ των Διμενικῶν ἔργων καὶ ἐκθεσις τοῦ νέου ἀντιπροσώπου τοῦ 'Εμπορικοῦ Συλλόγου παρά τη Διμενική 'Επιτροπή περὶ τῆς δράσεως τῆς 'Επιτροπῆς ταύτης, εἰς τὰς ὁποίας διακριτικῶς ἐγίνετο μνεία τοῦ ὀνόματός μου.

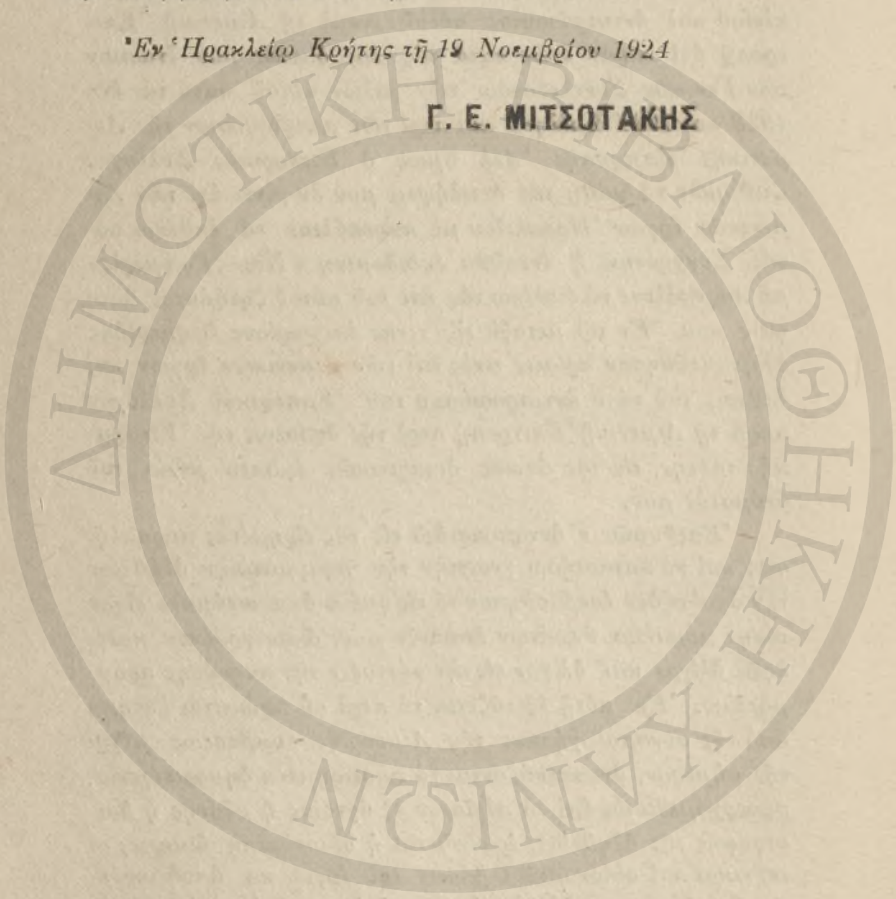
'Επιθυμῶν ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὰς εἰρημένας παρακλήσεις καὶ να καταστήσω γνωστὴν τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν τὴν ὁποίαν ἴδεν ἐσεβάσθησαν τὰ εἰρημένα δημοσιεύματα εἶχον τόσῃν ποικίλιαν θεμάτων ἐνώπιόν μου, ὥστε γράφων κατέληξα ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν σύντοξιν τῆς παρούσης πραγματείας. 'Εν αὐτῇ ἐξετάζεται τὸ περὶ οὗ πρόκειται ζήτημα ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς Διμενικῆς συμβάσεως μέχρι τῆς σήμερον, ἀνασκευάζονται τὰ προειρημένα δημοσιεύματα, προερχόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀγνοίας ἢ πλάνης ἢ διαστροφῆς τῆς ἀληθείας, ἐρευνῶνται ἡ οἰκονομικὴ ἀποψις, αἱ τεχνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ βάσεις τοῦ ἔργου καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου βαίνει αἰσιώς.

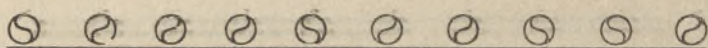
Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὸ ἔργον ἐκ τῆς μελέτης ταύτης

θὰ δυνηθῶσι, πιστεύω, γὰ μορφώσασαι σαφῆ γνώμην περὶ τῶν
τεχνικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὄρων, ὑφ' οὓς ἐκτελεῖται τὸ ἔργον
ὡς καὶ περὶ τῆς δράσεως τῆς Διμενικῆς Ἐπιτροπῆς μέχρι
τῆς ἐκλογῆς τῆς νέας τοιαύτης.

Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 19 Νοεμβρίου 1924

Γ. Ε. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ. Ε. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Α'.

1) 'Αφ' ἧς ἐποχῆς ἡ Κρήτη ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν ἰδίων αὐτῆς συμφερόντων ἢ κατασκευῆ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου ἀπετέλεσε ἓν ἐκ τῶν κυρίων μελημάτων τῶν πληρεξουσίων τοῦ Νομοῦ τούτου καὶ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἰωάννου Φωτιάδου Πασσᾶ (1880—1885) εἶχε κληθῆ ὁ Γάλλος μηχανικὸς Ραβὰ ὅστις ἐπὶ μακρὸν ἀσχοληθεὶς ἐνταῦθα κατήρτισε τὸ πρῶτον σχέδιον τοῦ λιμένος. Μετὰ τοῦτον καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ἰω. Φωτιάδου ἐκλήθη ἕτερος μηχανικὸς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ Γεδεών, ὅστις ἐξεπόνησε νέον σχέδιον.

Ἄμφότερα τὰ σχέδια ταῦτα φυλαττόμενα εἰς τὸ ἀρχειὸν τῆς Γενικῆς Διοικήσεως ἐν Χανίοις κατεστράφησαν κατὰ τὴν πυρπόλησιν τοῦ μεγάρου αὐτῆς κατὰ τὸς ἀνωμαλίας τοῦ 1897.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Νήσου ἡ Βουλὴ τῶν Κρητῶν τοῦ ἔτους 1903 κατὰ πρότασιν τοῦ τότε βουλευτοῦ Ἡρακλείου Ἀντωνίου Καπετανάκη ἱατροῦ, ἐπιληφθεῖσα

τοῦ ζητήματος προέβη εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 502 Νόμου τῆς 27 Ἰουνίου 1903 «περὶ φόρου διὰ τὴν κατασκευὴν λιμένων». Ἀπόπειρα περὶ ὁμοίου ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου τούτου ἐν Ἡρακλείῳ προσέκοψεν εἰς ἀντιρροήσεις τῶν ἐν Κρήτῃ προξένων, οἵτινες ἠξίωσαν νὰ προηγηθῆ ἡ ἐναρξίς τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου. Μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ εἰρημένου νόμου, προσεκλήθη ὁ Γάλλος μηχανικὸς Κελλενέκ, ὅπως μελετήσῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος Ἡρακλείου· οὗτος μετὰ εἰδικῶν βοηθῶν ἐργασθεὶς ἐπὶ μακρὸν ἐνταῦθα κατήρτισε τὸ σχέδιον αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου τῷ 1907 προσκηρῦχθη τὸ ἔργον εἰς μειοδοσίαν, χωρὶς νὰ προσέλθῃ μειοδότης.

2) Ὅταν ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Βανζέλου εἶχε κληθῆ εἰς Κρήτην ἡ Γαλλικὴ ἀποστολὴ διὰ τὰ δημόσια ἔργα τῆς Νήσου εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτὴν νὰ μελετήσῃ καὶ τὸ Λιμενικὸν ζήτημα Ἡρακλείου, ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἐλθοῦσα ἐνταῦθα λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τῆς τὸ σχέδιον τοῦ Κελλενέκ ἐπεξεργάσθη καὶ κατήρτισεν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ νέον σχέδιον, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ εἰδικῶς ἐπεξεργασθέντος αὐτὸ μηχανικοῦ Τορντώ. Το σχέδιον τοῦτο ὑπεβλήθη εἰς τὴν κρίσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν Δημοσίων Ἔργων τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ μακρὰν μελέτην καὶ ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ καὶ ἐξέτασιν ὅλων τῶν ὄρων τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ἡ κατασκευὴ τοῦ Λιμένος τούτου ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρμοδίων καὶ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἀποσταλείσης ἐνταῦθα τῷ 1917 (ἴδε ἐκθεσιν κ. Κορυζῆ μέλους τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης) ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ σχεδίου διάφοροι τροποποιήσεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν πληρωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν γίνεται τὸ ἔργον, καὶ τοιοῦτοτρόπως κατηρτίσθη τὸ ὁριστικὸν σχέδιον τοῦ λιμένος, ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν Δημοσίων ἔργων τῆς Ἑλλάδος.

3) Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ τὴν ἐγκριθεῖσαν ὁμοίως σχετικὴν μελέτην τὰ προβλεπόμενα ἔργα ἀποτελοῦνται: 1) ἔξ ἑνὸς κυματοθραύστου (μώλου) ὀλικοῦ μήκους μέτρων (910) ἐν σχήματι τεθλασμένης γραμμῆς, μὲ ἀφαιρηθῆσαν τὸ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βορείου κυματοθραύστου τοῦ Ἑνετικοῦ λιμένος φρούριον (μεγάλος Κοῦλες) ἐν προεκτάσει τοῦ κυματοθραύστου τούτου· τὸ πρῶτον τμήμα τὸ ριζούμενον ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κοῦλε ἀκολουθεῖ κατεύθυνσιν ΒΑ τὸ δὲ δεύτερον ΒΑ—Α μὲ μήκη (474,00) μ. καὶ (436,00). 2) Ἐξ εἰδὸς ἀντιβραχίονος ὀλικοῦ μήκους (662,00) ἐν σχήματι τεθλασμένης γραμμῆς ἐπίσης, ἧς τὸ πρῶτον τμήμα ριζούμενον ἐπὶ τῆς προεξοχῆς τῆς παραλίας ὀνόματι Τρουπητῆ ἔχει κατεύθυνσιν καθαρῶς Β καὶ μήκος (370,00) τὸ δὲ δεύτερον κατεύθυνσιν ΒΔ καὶ μήκος (292,00). 3) Ἐξ ἑνὸς κρηπιδώματος, ἀνατολικῶς καὶ παραπλεύρως τοῦ ἀντιβραχίονος τοῦ Ἑνετικοῦ λιμένος (μικροῦ Κοῦλε) οὐτινος ἢ ἀκριβῆς θέσις καθορισθήσεται μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ κυματοθραύστου καὶ ἀντιβραχίονος, εἰάν ἢ ἐκτέλεσις τοῦ κρηπιδώματος τούτου θεωρηθῆ ἀναγκαία.

Κατὰ τὸ σχέδιον τοῦτο ὁ νέος λιμὴν θὰ ἔχη ἕκτασιν ὑδατίνης λεκάνης ἄνω τῶν 300 στρεμμάτων, στόμιον 128 μέτρων καὶ μέσον βάθος μέτρων 8.

4) Ἐνῶ οὕτω συντελεῖτο ἡ προπαρασκευαστικὴ τεχνικὴ ἐργασία προητοιμάζετο παραλλήλως καὶ ἡ δέουσα νομοθετικὴ ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν ἄρσιν παντὸς κωλύματος, καθ' οὗ ἡδύνατο νὰ προσκόψῃ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου. Ὁθεν πρὸς διευκόλυνσιν εἰδικῶς τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος Ἡρακλείου καὶ γενικώτερον τῶν λιμενικῶν ἔργων τῆς Νήσου ἢ Κυβέρνησις τοῦ Βενιζέλου εἰσηγήθη τὴν ψήφισιν τῶν ἐπομένων νόμων α') τοῦ Νόμου 931 τοῦ 1917 περὶ κατα-

σκευῆς τῶν λιμένων Ἡρακλείου, Χανίων καὶ Ρεθύμνης. β') Τοῦ Νόμου 215ῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καθορίζεται ὁ τρόπος τῆς διαιτητικῆς λύσεως τῶν διαφορῶν, αἵτινες ἤθελον τυχὸν προκύψει μεταξύ τινὸς τῶν λιμενικῶν ταμείων Κρήτης καὶ τοῦ ἐργολάβου. καὶ γ') Τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2406 τῆς 4 Ἰουλίου 1920 γενικοῦ νόμου τοῦ Κράτους περὶ λιμένων, λιμενικῶν ταμείων κ.τ.λ. δι' οὗ θεσπίζονται διατάξεις καταστήσασαι δυνατὴν τὴν ὑπὸ τὰς σημερινὰς οικονομικὰς συνθήκας κατασκευὴν τοῦ λιμένος Ἡρακλείου, ὡς βραδύτερον θέλει ἀναπτυχθῆ ἔν τῇ οἰκείῳ μέρει τῆς παρούσης μελέτης.

5) Ἐν τῷ μεταξύ 3 μεγάλαι ἐργοληπτικαὶ ἀγγλικαὶ εἰταιρεῖαι εἶχον στείλλει τοὺς ἀντιπροσώπους των εἰς Ἀθήνας καὶ εἶχον ἐγκαταστήσει ἐκεῖ γραφεῖα τεχνικὰ πρὸς μελέτην τῶν μεγάλων λιμενικῶν ἔργων τοῦ Πειραιῶς, τὰ ὁποῖα ἐσχεδίαζεν ἡ Κυβέρνησις Βενιζέλου νὰ ἐκτελέσῃ, ὅπως δυνηθῆ ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ἐπέκτασις τῶν ὁρίων τοῦ Κράτους. Ἐν ᾧ αἱ εἰταιρεῖαι αὗται κατεγίνοντο εἰς τὰς εἰρημένας μελέτας ἡ Κυβέρνησις ἐσκέφθη νὰ συνδυάσῃ, εἰ δυνατόν, μετὰ τῶν εἰρημένων μεγάλων ἔργων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος Ἡρακλείου, ὡς ἔγραφεν ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας, ὅστις εἰς τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 20 Μαρτίου 1920 ἔγγραφόν του ἀπευθυνόμενον εἰς τὸν Νομάρχην Ἡρακλείου, δι' οὗ καθίστα γνωστὸν ὅτι λόγῳ τῶν νέων οικονομικῶν συνθηκῶν ὑπολογίζεται ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ λιμένος Ἡρακλείου θὰ ἀπῆται δαπάνην σχεδὸν τριπλασίαν τῆς ἀρχικῶς προϋπολογισθείσης καὶ ἡρώτα ἂν ὁ Νομὸς Ἡρακλείου δύναται νὰ ὑλοστῆ τὴν ἐπιβολὴν ἀναλόγου λιμενικῆς φορολογίας καὶ παρεκάλει ὅπως συγκληθῆ ἡ ὀλομέλεια τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ἡρακλείου, εἰς τὴν

νά αντιπροσωπεύονται ἡ λιμενικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ὁ Ἐμπορικὸς Σύλλογος Ἡρακλείου, ἵνα ἀπαντήσωσιν ἐπὶ τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος. Συνεπεία τοῦ ἐγγράφου τούτου κατηρώσθη ἐπιτροπὴ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος. Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τοῦ πορίσματος τῆς μελέτης τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἀποτελεσθεΐσης ἐκ τῶν κ. κ. Ἰωάννου Δρακοντίδου καὶ Ἀλεξάνδρου Γεωργιάδου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ τότε Δημάρχου κ. Ἰω. Βογιατζάκη ἡ ὀλομέλεια τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου εἰς συνεδρίασιν καθ' ἣν εἰσηγουμένου τοῦ τότε προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ἀντωνίου Χατζιδάκη ἐλήφθη ἀπόφασις περὶ ἀναλόγου ἀυξήσεως τῶν λιμενικῶν φόρων ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιτρεπομένων ὁρίων. Ὁ πρόεδρος τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγὼ ὡς πρόεδρος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξουσιοδοτημένοι παρὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκπροσωπούμενων Σωματείων συνεφώνησαν εἰς τὴν αὐξήσιν ταύτην, ἐτέθη δὲ παρὰ πάντων ὁ ὅρος ὅτι ἔναρξις τῆς ηὔξημένης φορολογίας δύναται νὰ γίνῃ μόνον μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐργολαβικοῦ Συμβολαίου.

Ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐστηρίχθη ἡ καταφατικὴ ἀπάντησις τοῦ Νομάρχου εἰς τὸ εἰρημένον ἐγγράφον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην συνειργάσθησαν ἐν Ἀθήναις ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Συγκοινωνίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Βενιζέλου ὁ ὑπουργὸς τῆς Συγκοινωνίας, οἱ τεχνικοὶ αὐτοῦ σύμβουλοι καὶ ἀπεφασίσθη ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου.

B.

Η ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΠΕΡΙ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΙΜ. ΕΡΓΩΝ

1) Ἡ μετὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐπελθοῦσαν τῷ 1920 πο-

λιτικήν μεταβολήν σχηματισθεῖσα νέα Κυβέρνησις τοῦ Γούναρη ἀποδίδουσα τὴν προσήκουσαν σημασίαν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος Ἡρακλείου ἔσπευε νὰ ὠφεληθῇ τῆς παρουσιασθείσης εἰς αὐτὴν εὐκαιρίας. Ἡ Ἐταιρεία Sir Robert McAlpine & Sons μία ἐκ τῶν τριῶν Ἀγγλικῶν ἑταιρειῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐγκαταστήσει, ὡς εἴρηται, ἐν Ἀθήναις τεχνικά γραφεῖα διὰ τὴν μελέτην τῶν λιμενικῶν ἔργων τοῦ Πειραιῶς προτιθεμένη νὰ ἐπεκτείνῃ τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἀφ' οὗ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποφασισθῇ ἀμέσως τότε ἡ ἐκτέλεσις τῶν λιμενικῶν ἔργων τοῦ Πειραιῶς, ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ εἰς συνενόησιν μετὰ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Ἡρακλείου, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ νέου λιμένος, γνωρίζουσα ἤδη λεπτομερῶς ὅτι εἶχε συντελεσθῆ ἡ προκαταρκτικὴ πρὸς τοῦτο ἐργασία. Εἰδοποιηθεῖσα περὶ τούτου ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας κ. Τσαλδάρη διώρισε πληρεξουσίου αὐτῆς διὰ νὰ μεταβῶσιν εἰς Ἀθήνας καὶ προσέλθωσιν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς ἐν λόγῳ Ἐταιρείας πρὸς σύναψιν τῆς σχετικῆς συμβάσεως. Οἱ πληρεξούσιοι οὗτοι κ. κ. Μιχ. Σγουρὸς Νομάρχης, Ἐμμ. Δερμιτζάκης, Ἐμμ. Λογιάδης, Νικόλ. Γ. Μείμαράκης, Κωνστ. Κοκολάκης καὶ Γ. Μιτσοτάκης συμπράττοντος καὶ τοῦ τότε Δημάρχου Ἡρακλείου κ. Γεωργίου ἐπὶ δεκαπενθήμερον ἐργασθέντες ἐν Ἀθήναις (πλὴν τοῦ κ. Ε. Λογιάδου ἀποχωρήσαντος ἀπὸ τῶν πρώτων συνεδριάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς) ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος οὗτοις προσχεδίου κατέληξαν μετὰ ἐπιβεβλημένας συζητήσεις μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῆς Ἀγγλικῆς ταύτης Ἐταιρείας καὶ μετὰ πολλὰς συσκέψεις μετὰ τῶν ἀρμοδίων τεχνικῶν συμβούλων καὶ ἰδίως τοῦ τμηματάρχου τῶν Λιμενικῶν ἔργων συμπατριώτου ἡμῶν

κ. Ἰω. Λιμπρίτη, ἐργασθέντος μετ' ἐπιμελείας καὶ ζήλου ἀξιεπαίνου καὶ μετὰ εἰδικὴν ἐπιμεμελημένην ἐπεξεργασίαν τοῦ Ὑπουργοῦ κ. Τσαλδάρη εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ὀριστικοῦ σχεδίου τῆς συμβάσεως.

2) Οὕτω καταρτισθεῖσα ἡ σύμβασις καὶ ὑπογραφεῖσα ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων εἶχεν ἀνάγκην νομοθετικῆς κυρώσεως, καθόσον ἡ ἐν τῇ συμβίσει ταύτῃ τεθεῖσα ἀρχὴ ἀπομακρύνεται θεμελιωδῶς ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν συνήθους τόσον παρ' ὑμῖν ὅσον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ Κράτη, δηλαδὴ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων ἐπὶ τῇ βάσει προϋπολογισμοῦ δαπάνης μὲ τιμὰς καθοριζόμενας καὶ ἀμεταβλήτους ἐπὶ κινδύνῳ τοῦ ἐργολήτου διὰ πᾶσαν ζημίαν, ἣτις ἤθελε προέλθει ἐκ τῆς δι' οἰκονομήσαντος λόγον μεταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν ἡμερομισθίων καὶ ὑλικῶν, ἐφ' ὧν ἐβασίσθη ὁ καθορισμὸς τῶν τιμῶν μονάδων. Τὸ εὐμετάβολον τῶν τιμῶν ὑλικῶν καὶ ἡμερομισθίων κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον κατέστησεν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη εἰς ἅπαντα τὰ Κράτη αὐτόχρημα ἀδύνατον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς ταύτης δι' ἔργα μεγάλης σπουδαιότητος καὶ ἀντιστοίχως μακρᾶς διαρκείας.

3) Ὁ ἐργολήτης κατὰ τὴν εἰσηγητικὴν ἐκθεσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας κ. Π. Τσαλδάρη, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναδεχθῆ εἰς βίρος αὐτοῦ ἄνευ ἀντισταθμισματος τὸν ἐκ τῆς διακυμάνσεως τῶν τιμῶν κίνδυνον. Ἐφόσον ἡ ἐνδεχομένη ὑψωσις τιμῶν εἶναι σημαντικὴ, σημαντικὸν κατ' ἀναλογίαν θὰ εἶναι τὸ ἀντισταθμισμα ὅπερ ὁ ἐργολήτης θὰ συνυπολογίσῃ ἐκ τῶν προτέρων ἐκ τῆ προσφορᾶ του, ἵνα δεχθῆ τὸν ὅρον τῆς πλήρους εὐθύνης διὰ πᾶσαν τῆς δαπάνης ἀΐξιν. Ἄλλ' ἂν ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν δὲν ἐπέλθῃ ἐν τῷ ὑπολογισθέντι μέτρῳ, ἢ ἂν εἴ μᾶλλον ἐπα-

κολουθήσῃ πτώσει αὐτῶν, εἰς τὸ κέρδος τοῦ ἐργολήπτου θὰ προσετίθεται τὸ συνυπολογισθὲν ἀντιστάθμισμα ἢ καὶ ἐπ' πλεόν τούτου ὅλη ἢ ἐκ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν ὠφέλεια, χωρὶς ἢ ἐλάττωσις τῆς δαπάνης νὰ ὀφείλεται εἰς ἰκανότητα ἢ πρόβλεψιν αὐτοῦ. Ὑπὸ τρισύτους ὅρους δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρῆται συμφέρουσα ἢ ἀσάφεις τῶν ἔργων μὲ ἀμεταβλήτους τιμὰς μονάδος.

Τὸ γεγονός ὅτι προπολεμικῶς ἢ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἐκτέλεσις ἔργων ἦτο συνήθης ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι ἀπέναντι τῆς διὰ τῆς ἰδίας ἰκανότητος καὶ προβλέψεως τοῦ ἐργολήπτου ἐπιτυγχανομένης οἰκονομίας, μικρότεραν σημασίαν ἐπεῖχεν ἢ διακύμανσις τοῦ ἡμερομισθίου καὶ τῶν τιμῶν προμηθείας τῶν ὑλικῶν.

Ἀναλαμβάνων τὸν κίνδυνον διὰ πᾶσαν ὑπέρβασιν τῆς προβλεπομένης δαπάνης ὁ ἐργολήπτης ἀνεδέχεται εὐθύνην διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἰκανότητα καὶ πρόβλεψιν.

Ἄν ὅμως ἐξ ἄλλου ἀπαλλαγῇ ὁ ἐργολήπτης ἐξ ὀλοκλήρου τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ὑπέρβασιν τῆς προϋπολογισθείσης δαπάνης ἢ ἂν ἔτι μᾶλλον τὸ κέρδος του καθορισθῇ ὅπως εἰς τὸ πολλάκις ἐφαρμοσθὲν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη σύστημα ἀναθέσεως τοῦ ἔργου *en regie* κατ' εὐθείαν ἀνάλογον πρὸς τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως, εἶναι πρόδηλον ὅτι ἀφαιρῆται ἀπὸ τὸν ἐργολήπτην ἰσχυρὸν κίνητρον διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ἢ καὶ δημιουργεῖται ἐπικίνδυνον συμφέρον αὐτοῦ δι' ἐπαύξησιν τῆς δαπάνης πρὸς πραγματοποιήσιν μεγαλειτέρου κέρδους. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐνδεχομένου τούτου ἐδοκιμάσθησαν εἰς πάντα τὰ Κράτη συστήματα, ὧν κύριον χαρακτηριστικὸν ὑπῆρξεν ἡ ἀπαλλαγὴ μὲν τοῦ ἐργολάβου ἀπὸ τῆς εὐθύνης τῆς ἄνευ ἰδίας ὑπαιτιότητος αὐ-

ξήσεως τῆς δαπάνης τοῦ ἔργου δι' ἀναθεωρήσεως τῶν τιμῶν μονάδος, ἢ ὁ μετριασμός τῆς εὐθύνης ταύτης, ἢ κατὰ τὸ ἱφικτὸν δὲ διατήρησις τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐκτέλεσιν.

Οὐδὲν τῶν συστημάτων τούτων δύναται νὰ παραβληθῇ ὡς πρὸς τὴν ἀπλότητα καὶ εὐκρίνειαν πρὸς τὸ προπολεμικῶς σύνηθες σύστημα ἀμεταβλήτου προϋπολογισμοῦ δαπάνης. Ὅσον δὴποτε καλῶς κατηρητισμένη καὶ ἂν εἶναι ἡ ὑπηρεσία, εἰς ἣν ἀνατίθεται ἡ παρακολούθησις τοῦ ἔργου καὶ ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ μέρους τῆς αὐξήσεως ἢ ἐλαττώσεως τῆς δαπάνης τοῦ ὀφειλομένου εἰς συνθήκας ἀνεξαρτήτους πρὸς τὴν πρόβλεψιν ἢ ὀλιγορῖαν τοῦ ἐργολήπτου καὶ μεθ' ὅσης δὴποτε εὐσυνειδησίας καὶ ἐνημερότητος καὶ ἂν ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου οὐτῆς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εὐστοχήσῃ ἀπολύτως ἐν τῇ ἐκτιμῇσι παραγόντων ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἀβεβαίων καὶ νὰ μὴ ἐγείρῃ ἀμφισβητήσεις δυσκόλως ἐπιλυομένας, ἐπιβραδυνούσας δὲ καὶ ἐπιβαρυνούσας τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου. Ὅχι μόνον καθίσταται ἀναγκαία ἡ ἐγδελεχὴς παρακολούθησις καὶ ὁ ἀδιάλειπτος ἔλεγχος τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ ἔργου, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἢ ἄλλοτε εἰσέρχεται ὡς κύριος παράγων ἐν τῇ συμβατικῇ σχέσει μεταξὺ ἐργοδότη καὶ ἐργολήπτου ἡ ἐκατέρωθεν ἐμπιστοσύνη, ἡ λιανότης καὶ πείρα τοῦ πρώτου καὶ ἡ εὐθυδικία καὶ καλὴ πίστις ἀμφοτέρων. Ὁ ἐργολήπτης ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀναδεικνύεται ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ξηρῶν ἀριθμητικῶν στοιχείων τῆς προσφορᾶς του, ἀλλὰ δεῖον πρὸ παντὸς νὰ σιαθμίζωνται αἱ ἐγγυήσεις, ἅς τὸ παρελθὸν αὐτοῦ καὶ τὸ κύρος αὐτοῦ παρέχει διὰ τὴν ὑπὸ πνεῦμα καλῆς πίστεως ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεών των.

4) Ἡμεταξὺ τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ διεθνούς

φήμης Οἴκου Μὰκ Ἄλπιν σύμβαισις ἡμῶν κατηρτίσθη ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω βάσεων. Ὡς κέρδος τοῦ ἐργολήπτου προσδιωρίσθη ποσοστόν τι ἐπὶ τῆς δαπάνης τῶν ἔργων. Ἀλλὰ τὸ ποσοστόν τοῦτο παύει χρηγοούμενον, ἅμα ἢ δαπάνη ὑπερβῆ ὄριόν τι ἐκ τῶν προτέρων προϋπολογιζόμενον ἐν κοινῇ συμφωνίᾳ μεταξὺ τῆς λιμενικῆς ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἐργολήπτου ἢ ἐν διαφωνίᾳ τούτων παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας. Ἐπὶ πάσης οἰκονομίας ἐπὶ τῆς προϋπολογισθείσης δαπάνης ὁ ἐργολήπτης δικαιούται κατ' ἀρχὴν εἰς συμμετοχὴν κατὰ τὸ ἐν τέταρτον.

Ἐφ' ὅσον ἐν τούτοις ἠθέλει ἐπέλθει ἐλάττωσις τῆς ἀξίας τῶν ὑλικῶν καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἡμερομισθίου ἀνεξαρτήτως οἷας δῆποτε ἐνεργείας τοῦ ἐργολήπτου, γίνεται ἀναθεώρησις τοῦ προϋπολογισμοῦ προκαλουμένου ὑπὸ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς. Οὕτω διατηρεῖται μὲν ὡς κίνητρον πρὸς οἰκονομίαν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐργολήπτου διὰ τὴν μὴ ὑπερβάσιν τῆς προϋπολογισθείσης δαπάνης (εἰς ἣν περιπτώσει θὰ ὑπερθεύτο εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ ἔργου ἄνευ κέρδους) καθὼς καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ διὰ τὴν κατὰ τὸ ἐν τέταρτον συμμετοχὴν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Ἐν περιπτώσει ὅμως ἐλαττώσεως τῶν τιμῶν ἀνεξαρτήτως πάσης ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἢ Λιμενικῆ Ἐπιτροπῆ ἐπιφυλάσσει ἑαυτῇ τὸ μέσον τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἐπὶ τῆς οἰκονομίας συμμετοχῆς τοῦ ἐργολήπτου εἰς ποσοστόν ἐπὶ τῆς πράγματι εἰς αὐτὸν ὀφειλομένης οἰκονομίας (ἐκ τῆς εἰσηγητικῆς ἐκθέσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας κ. Π. Τσαλδάρη).

5) Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς συμβάσεως ἢ Λιμενικῆ Ἐπιτροπῆ προέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς, ἐπειδὴ δὲ ἐβδράδυνεν ἡ νομοθετικὴ κύρωσις, τὰ Σωματεῖα Ἡρακλείου διὰ τηλεγραφημάτων αὐτῶν πρὸς τοὺς πληρεξουσίου τοῦ

Νομοῦ, πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν, τὸν Πρόεδρον τῆς Γ' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἄλλους ἐζήτησαν παρακλητικῶς τὴν κύρωσιν τῆς συμβάσεως, τοῦθ' ὅπερ ἐπετεύχθη διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2686 τῆς 8 Αὐγούστου τοῦ 1921 Νόμου.

Γ'.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

1) Μετὰ τριετίαν, καθ' ἣν ἐκτελεῖται ἡ σύμβασις ἠκούσθησαν ἔσχάτως ἐπικρίσεις τινὲς κακόηχοι κατ' αὐτῆς. Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐπικρίσεις ταύτας ἀνευρίσκομεν εὐκόλως εἰς τὴν σύμβασιν ἣν συνωμολόγησεν ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ Πειραιῶς μετὰ Γαλλικῆς Ἐταιρείας διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν λιμενικῶν ἔργων Πειραιῶς, συγκρίνοντες τοὺς θεμελιώδους ὅρους τῆς ἰδικῆς μας συμβάσεως πρὸς ἐκείνους τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς Πειραιῶς.

2) Ἡ σύμβασις λιμενικῶν ἔργων Πειραιῶς ὑπογραφεῖσα τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1923 βασιζέται ἐπίσης ἐπὶ τοῦ μεταπολεμικοῦ συστήματος τῆς συνεταιρικῆς ἀντεπιστάσεως (regie cointéressée) τὰ ποσοστὰ ἅτινα λαμβάνει ἡ ἐργολήτρια ὁμὰς συμποσοῦνται εἰς τὰ κάτωθι ποσά.

1) 17 ο)ο ἐπὶ τῆς πραγματικῆς δαπάνης διὰ γενικὰ ἔξοδα.

2) 11,7 ο)ο ἐπὶ τῆς πραγματικῆς δαπάνης διὰ κέρδος ἐργολάβου.

3) 10 ο)ο ἐπὶ τῆς πραγματικῆς δαπάνης δι' ἐνοίκιον καὶ φθορὰν ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων ἅτινα προμηθεύει ἰδίαις δαπάναις ἡ ἐργολάβος Ἐταιρεία.

Διὰ τοῦ ὅρου πραγματικῆς δαπάνης ὑπονοοῦνται ἅπαντα

τὰ ἔξοδα ὑλικῶν, ἐργατικῶν, μισθῶν ἐπιστατῶν, ἐνοικίῳ ἀποθηκῶν, ἔξοδων κατασκευῆς προσωρινῶν ἐγκαταστάσεων καὶ τῶν ἔξοδων συντηρήσεως τῶν ἐργαταξίων. Πρὸς τοῦτοις εἰς τὰς ἀναλύσεις τιμῶν μονάδος προστίθεται ποσοστὸν ἐπὶ τῶν ἐργατικῶν, κυμαινόμενον ἀπὸ 7 ο)ο μέχρι 23 ο)ο διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἐργαλείων.

Ἐπὶ προϋπολογισμοῦ συνελπῶς ἔργων ἀξίας 220,000,000, 120,000 000 τῶν ὁποίων περίπου ἐκπροσωποῖσι τὴν εἰς ἐργατικά δαπάνην συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ποσοστοῦ συντηρήσεως ἐργαλείων ἢ ἐργολήπτρια ὁμὰς λαμβάνει τὰ κάτωθι ποσά.

1) Διὰ συντήρησιν ἐργαλείων ἔστω 15 ο)ο κατὰ μέσον ὄρων ἐπὶ τῶν ἐργατικῶν	16,000.000
2) Διὰ γενικά ἔξοδα 17 ο)ο \times 220.000.000	37.400.000
3) Δι' ἐνοίκιον μηχανημάτων 18 ο)ο	39.600.000
4) Διὰ κέρδος ἐργολάβου 11,7 ο)ο	<u>25 740.000</u>
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	118.740.000

Ἐναντι τοῦ ποσοῦ τούτου ἡ ἐργολήπτρια ὁμὰς ἀναλαμβάνει τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου παρέχουσα τὰ ἀπαιτούμενα μηχανήματα καὶ ἐργαλεῖα καὶ μεριμνῶσα ἰδίας δαπάναις διὰ τὴν συντήρησιν καὶ φθορὰν τούτων.

Καὶ πάντα ταῦτα προκειμένου περὶ ἔργον ἐκτελουμένου ἐν Πειραιεῖ, ἔνθα ὑπάρχει ἠλεκτρικὴ εἰταιρεία ἐν λειτουργίᾳ διὰ τὴν παροχὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ κατὰ μῆκος τοῦ ὑπὸ ἐκτέλεσιν ἔργου, πρόχειρα λατομεῖα, ἀφθονα ρυμουλκὰ καὶ φορηγίδες, ἔτοιμα ἀποθήκηκα διὰ τὴν ἐναποθήκευσιν τῶν ὑλικῶν καὶ στέγασιν ἐργατῶν, τέλεια μηχανουργεῖα καὶ ναυπηγεῖον ἀκόμη διὰ πιθανὰς ἐπισκευὰς. Λόγῳ τῶν ἀνωτέρω εἶναι πασιφανὲς ὅτι

τὰ ὑπὸ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας παρεχόμενα μηχανήματα περιορίζονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν λιμενικὰ τοιαῦτα, ἥτοι βυδυκόρους, γερανοὺς, τροχαῖον ὑλικὸν, φορηγίδας.

3) Ἐξετάσωμεν τοὺς ὄρους τῆς συμβάσεως Λιμενικῶν ἔργων Ἡρακλείου.

Συμφώνως ταύτῃ. α) Τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων μηχανήματα ἀγοράζονται δαπάναις τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου ἀποτελοῦντα μέρος τῆς περιουσίας τούτου. Τὰ μηχανήματα ταῦτα μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων ἐξαιρέσει τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου λιμέγος ὡς π. χ. τὸ ὀυμουλκόν, οἱ γερανοὶ κ.τ.λ. θέλουσι πωληθῆν ἀποφέροντα μέγα κέρδος τῆς ἀρχικῆς των ἀξίας. Ἀπτόν παράδειγμα τῶν ἀνωτέρω αἱ ὑπὸ τοῦ Δήμου διαπραγματεύσεις διὰ τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου. Τὸ αὐτὸ θὰ συμβῆ διὰ τὸ ἐργοστάσιον ἐπισκευῶν καὶ ἐγκατάστασιν τῶν σκυροθραυστῶν, εἰδικώτερον δὲ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς γερανοὺς ὀγκολίθων «Τιζάνα» καὶ «Γολιάθ» οὗτοι θὰ πωληθοῦν εἰς ἀνωτέραν τιμὴν τὴν τῆς ἀγορᾶς, ἥτις ἦτο ὄντως ἐξευτελιστική.

Ἄλλὰ καὶ ἂν δὲν πωληθῶσι τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῆ, ἐπωφελῶς ἕνα ἕκαστον τούτων, εἴτε ἐπὶ ἐνοικίῳ, εἴτε ἐργαζόμενον ταῦτα.

Παραδεχόμεθα ὅτι τὰ μηχανήματα ταῦτα μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων θὰ ἔχῃσι κατ' ἐλάχιστον ὄριον τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας των. Συνεπῶς ἐπὶ μηχανημάτων συνολικῆς ἀξίας 12.500.000 δραχ. τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον ἐπιβαρύνεται λόγῳ φθορᾶς μὲ 6.250.000 δραχ. ἐπὶ τῶν 12.500.000 ἡ ἐργολά-

βος εταιρεία λαμβάνει κέρδος 6 1)4 ο)ο ήτοι 780.000 Ἐρα
δλική ἐπιβάρυνσις φθορᾶς μηχανημάτων 7.030.000.

β) Ἡ συντήρησις καὶ ἐπισκευὴ ἐργαλείων καὶ μηχανη-
μάτων βαρύνει τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον τῆς σχετικῆς δαπά-
νης συμπεριλαμβανομένης ἐν τῇ τελικῇ τιμῇ μονάδος ἐκά-
στου εἴδους ἐργασίας. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀμφό-
τεραι αἱ συμβάσεις συμπίπτουσι, δεδομένου ὅτι τὸ ἐπιτε-
πόμενον ἐν τῇ ἀναλύσει τιμῶν μονάδος διὰ τὰ ἔργα Πει-
ραιῶς ποσοστὸν διὰ συντήρησιν εἶναι τοιοῦτον ὥστε νὰ κα-
λύπτῃ τὰς δαπάνας τοῦ κεφαλαίου τούτου.

γ) Τὸ ποσοστὸν τῶν γενικῶν ἐξόδων ἀνέρχεται εἰς 9 ο)ο
ἐπὶ τῆς πραγματικῆς δαπάνης. Ὡστε πραγματικὴ δαπάνη
ἐπὶ τῇ βάσει τιμῆς συναλλάγματος δραχ. 400 ἀνὰ Ἀγγλι-
κὴν λίραν 47.000.000 δραχ. (Ἐλήφθη ἡ βᾶσις αὕτη ἵνα ἦ
ἀνάλογος προϋπολογισμοῦ τῶν ἔργων Πειραιῶς συνταχθέν-
τος ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ).

Ἐρα γενικά ἔξοδα 9 ο)ο \times 47.000.000 = 4.230.000

δ) Ποσοστὸν γραφείου Ἀθηνῶν 1 ο)ο
 \times 47.000.000 = 470.000

ε) Κέρδος ἐργολάβου 12 1)2 ἐπὶ τῆς
πραγματικῆς δαπάνης σὺν τοῖς γενικοῖς ἐξό-
δοις καὶ ἐξόδοις γραφείου Ἀθηνῶν 12 1)2 ο)ο
 \times 51.700.000 = 6.462.500

Ἐρα συνολικὴ ἐπιβάρυνσις τῶν ἔργων
Ἡρακλείου διὰ γενικά ἔξοδα, κέρδος ἐργολά-
βου καὶ φθορὰν ἐργαλείων καὶ μηχανημάτων 18 192.500

Ἐὰν ἡ ἐργολήτρια ὁμὰς τῶν ἔργων Πειραιῶς ἀνελάμ-
βανε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων Ἡρακλείου ὑπὸ τοῦς αὐτοῦς
ὄρους μὲ τοῦς ὄρους τῆς συμβάσεως Πειραιῶς, πράγμα ὅπως
ἀπίθανον καθότι τὰ ποσοστὰ γενικῶν ἐξόδων καὶ κέρδος

εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογα πρὸς τὸ πᾶσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, κατὰ μείζονα δὲ λόγον τὸ ποσοστὸν φθορᾶς μηχανημάτων, ἢ ἐπιβάρυνσις τῶν ἔργων Ἡρακλείου θὰ ἀνήρχετο εἰς δραχμὰς $46.7 \times 47\,000.000 = 21.949.000$ ἤτοι ἐπὶ πλέον ἐπιβάρυνσις ἐκ δραχ. 3.756.500 ἤτοι 8 ο)ο ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἄλλ' ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ ἐργοληπρία ὁμᾶς, ἡμεῖς ἐξήγησε 18 ο)ο διὰ φθορὰν μηχανημάτων διὰ τὰ ἔργα Πειραιῶς λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς μειονεκτικῆς θέσεως τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῆς παρεχομένης μηχανικὰς εὐκολίας καὶ τοῦ περιορισμένου τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν θὰ ἤρκειτο οὔτε εἰς ποσοστὸν 30 ο)ο. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὰ ποσοστὰ γενικῶν ἐξόδων καὶ κέρδος ἐργολάβου.

4) Φαινομενικῶς ἡ σύμβασις Πειραιῶς πλειονεκτεῖ μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπέρβασιν τῆς προϋπολογισθεῖσης δαπάνης πέραν τοῦ 10 ο)ο ὁπόταν ἡ περιπλέον δαπάνη ἐπιβαρύνει τὴν ἐργολάβον ὁμάδα ἀποκλειστικῶς.

Κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς συμβάσεως Ἡρακλείου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιληφθῆ τοιοῦτος ὅρος καθ' ὅσον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν προεβλέπετο ἀναθεώρησις τῶν βασικῶν τιμῶν, ἐνῶ ψηφισθέντος κατόπιν τοῦ περι ἀναθεωρήσεως τιμῶν μονάδος νόμου καθορίζεται τοιαύτη ἀνὰ τρίμηνον διὰ τὰ ἔργα Πειραιῶς ἐπὶ τῇ βίσει τῶν ἰσχυόντων ἐκάστοτε τιμῶν ἐργατικῶν καὶ ὕλικῶν.

Ἀποκλειομένης τῆς ἀναθεωρήσεως πῶς ἦτο δυνατόν ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως μὴ ὑπερβῆ ὡρ σμένην τινὰ τιμὴν μονάδος εἰς ἐποχὴν μάλιστα καθ' ἣν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως τῆς χώρας, ἀνεμένοντο ραγδαῖαι ἀνυψωτικαὶ διακυμάνσεις τοῦ συναλλάγματος. Ἐνεκα τοῦ λόγου ὅμως τούτου αἱ μὲν τιμαὶ μονάδος ὑπελογίσθησαν

μετὰ στενότητος ἐπὶ τῆς υπερβάσεως δὲ ὁ ἐργολάβος ἀπεκλείσθη παντὸς κέρδους. Ἐξ ἀντιθέτου αἱ τιμαὶ μονάδος τῶν ἔργων Πειραιῶς εἶναι πλουσιοπάροχοι μὲ σεβαστὸν περιθώριον οὕτως ὥστε νὰ ἀποκλείεται ἡ πιθανότης τῆς υπερβάσεως τούτου πέραν τοῦ 10 ο). Τὸ τοιοῦτον ἄλλως τε εἶναι φανερόν. Ὁ ἀναλαμβάνων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλῃ ἐξ ἰδίων πᾶσαν ὑπέρβασιν πέραν ὀρισμένου τινὸς ὁρίου λαμβάνει τὰ μέτρα του οὕτως ὥστε αἱ τιμαὶ μονάδος πλουσίως ὑπολογισθεῖσαι, νὰ ἐπιτρέπωσιν τὴν ἀνάληψιν τοιαύτης ὑποχρεώσεως. Ἐξ ἀντιθέτου ὁ μὴ διακινδυνεύων νὰ καταβάλλῃ ἐξ ἰδίων τὰς υπερβάσεις δέχεται νὰ ἐργασθῇ μὲ περιορισμένας τιμὰς μονάδος, οἷαι αἱ τῶν λιμενικῶν ἔργων Ἡρακλείου, αἵτινες ἐπεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἐργολάβου, ὡς συνέβη διὰ τὰ ἔργα Πειραιῶς.

δ) Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι οἱ ἐργοληπτικοὶ οἱκοὶ ἐργάζονται διὰ νὰ κερδίσουν λαμβάνουσιν δὲ τὰ κατάλληλα μέτρα ἀναλόγως τῶν ὄρων ἐκάστης συμβάσεως ἵνα ἐπιτύχωσι τὸ ἐπιδιωκόμενον κέρδος, τούτου δ' ἔνεκεν ἐπιναλαμβάνομεν ὅτι τὸ φαινομενικὸν τοῦτο πλεονέκτημα εἶναι εἰκονικόν.

Ἔστω τὸ κάτωθι παράδειγμα. Μέγα μέρος τῆς δαπάνης τῶν ἔργων Πειραιῶς ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν τεχνητῶν ὀγκολίθων διὰ τὰ κρηπιδώματα, τὸ μέγιστον ἐπίσης μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἔργων Ἡρακλείου ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν τῶν τεχνικῶν ὀγκολίθων τοῦ κυματοθραύστου, κατὰ συνέπειαν ἢ σύγκρισις τῆς ἐγκεκριμένης τιμῆς μονάδος διὰ τὴν κατασκευὴν ἑνὸς κυματοθραύστου ὀγκολίθων διὰ τὰ ἔργα Πειραιῶς πρὸς τὴν ἐγκεκριμένην τιμὴν μονάδος τοῦ ἰδίου διὰ τὰ ἔργα Ἡρακλείου, ἐπὶ τῇ βῆσει πάντοτε

τῶν αὐτῶν βασικῶν τιμῶν, θ' ἀποτελέσῃ ἀκριβὲς κριτήριον τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων.

Παραδεχόμενοι τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ δαπάνην ὑλικῶν δι' ἀμφοτέρας τὰς τιμὰς μονάδος ἔχομεν διὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν, τὴν ἐν Πειραιεῖ, δαπάνην ἐργατικῶν δραχ. 54.76 (Σελὶς 50 τεύχους Ἐπιτροπείας Λιμ. Πειραιῶς) ἔναντι δραχ. 21.40 διὰ τὰ ἔργα Ἑρακλείου συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς φορτώσεως, ἤτοι 39 ο)ο τῆς ἀντιστοίχου δαπάνης διὰ τὰ ἔργα Πειραιῶς. Ὑπάρχει ἄρα πλέον ἢ ἀρκετὸν περιθώριον διὰ τὴν ἐξουδετερώσῃ τὸν κίνδυνον τῆς ὑπερβίσεως πέραν τοῦ 10 ο)ο.

Τ' ἀνωτέρω εἶναι ἱκανὰ νὰ πείσωσι τοὺς ὀψίμους ἐπικριτὰς τῆς συμβάσεως ὅτι ἐὰν αὕτη δὲν συνετάχθῃ ἐπὶ καλλιτέροις ὅροις δὲν ὑστερεῖ τοῦλάχιστον τῆς ἐν Πειραιεῖ ὑπογραφείσης τρία σχεδὸν ἔτη μετὰ τὴν πρώτην καὶ μετὰ μειοδοσίαν. Βεβαίως ἡ Σύμβασις μας θὰ ἦτο καλλιτέρα ἐὰν τὸ ποσοστὸν τοῦ κέρδους τοῦ ἐργολάβου ἦτο μικρότερον ἢ ἂν ἡ ἐταιρεία Mac Alpine ἀνελάμβανε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου ἄνευ κέρδους, ἀλλ' αὕτη δὲν ἦτο διατεθειμένη νὰ κάμῃ πρὸς ἡμᾶς τοιαύτην εὐεργεσίαν.

Γ'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΛΙΜΕΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1) Μετὰ τὴν κύρωσιν τῆς συμβάσεως πρότερον μέλημα τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπῆρξεν ἡ ἀνεύρεσις ἀρχιμηχανικοῦ καταλλήλου διὰ τὸ ἔργον. Ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔργου καὶ τῆς συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων, ἡ ὀργάνωσις τῶν διαφόρων ὑπηρεσιῶν, αἱ συστάσεις τῆς ἀεμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου κατὰ τὴν

φρασίην τῆς ὁποίας ὁ ἀρχιμηχανικός τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι «ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῆς» καθίστων ἐπιτακτικὸν τὸν διορισμὸν ἱκανοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ὠφελουμένη τῆς μεταβάσεώς μου εἰς Ἀθήνας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μοὶ ἀνέθηκε τὴν ἐντολὴν νὰ προβῶ εἰς τὰς ἀναγκαίας ἐρεῦνας. Ὅλαι αἱ πληροφορίες μου καὶ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν συνέπιπτον ὁμοφώνως εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Σπ. Κατσουλίδου. Συνεπῶς ἐτηλεγράφησα ἐξ Ἀθηνῶν συνιστῶν εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ συμφώνως πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τεθέντας ὅρους, καθ' οὓς ἡ ὑπηρεσία του παρὰ τῇ Λιμ. Ἐπιτρ. δὲν θὰ ἐστῆραι αὐτὸν τοῦ δικαιώματος ἐν ὧρα σχολῆς ν' ἀσχολῆται καὶ εἰς ἔργα ἀλλότρια. Ἡ Λιμ. Ἐπιτρ. ἀπήντησε ὅτι τὸ ζήτημα τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ θ' ἀπεφασίζετο μετὰ τὴν ἐπάνοδόν μου ἐνταῦθα. Ἐπανελθὼν εὗρον τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς διαφωνοῦντα εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Κατσουλίδου. Τὰ πλείονα ἐφρόνουν ὅτι θὰ ἦτο προτιμώτερος ἀρχιμηχανικός ὑποδιεστέρης ἀξίας ἔστω καὶ ἀνίκανος, ἀλλ' ἔχων ἔργον ἀποκλειστικὸν τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς τὰ Λιμενικὰ ἔργα οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου, ὁ κ. Γ. Μηλιάδης καὶ ἐγὼ μετὰ τινος ἄλλου μέλους ἐφρονοῦμεν ὅτι ἡ προτίμησις ἐπρέπε νὰδοθῇ εἰς τὴν ἱκανότητα. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τῆς πλειοψηφίας οἱ εἰρημένοι ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου ἀνεφέρθησαν διὰ μακροῦς τηλεγραφικῆς ἐκθέσεώς των εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Συγκοινωνίας κ. Τσαλδάρην, ὅστις κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπουργίας του ἔδειξε πάντοτε ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὸ Λιμενικὸν ζήτημα Ἡρακλείου καὶ ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ τὴν λύσιν τῆς διαφωνίας· ὁ κ. Τσαλδάρης ἐδικαίωσε πλήρως τὰς ἀπόψεις

ἡμῶν καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ κ. Κατσουλίδης διορίσθη ἀρχιμηχανικὸς τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς.

2) Ὁ κ. Κατσουλίδης, ἀληθῆς ἐπιστήμων πεπειραμένος καὶ φιλόπρονος ἐπεδόθη μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἀνατεθεὶν αὐτῷ ἔργον. Πρὸ τοῦ ὀριστικοῦ διορισμοῦ του εἶχεν ἤδη ἀναλάβῃ ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀμοιβῇ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς μελέτης τοῦ ἔργου καὶ τῶν συναφῶν αὐτῇ, ἔκτοτε δὲ καὶ μετὰ τὸν διορισμὸν του συνειργάσθη ἐν Ἀθήναις μετὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ἐργολάβου ἐταιρίας κ. Δελέση καὶ τῶν βοηθῶν αὐτοῦ, τὴν συνεργασίαν δὲ ταύτην ἐρχαρακτήριζεν πάντοτε πνεῦμα ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ ἐμπιστοσύνης. Βραδύτερον, ἦτοι κατ' Ἀπρίλιον 1922 συνεπαίει τῆς ἐνάρξεως τῶν Λιμενικῶν ἔργων καὶ ὁ κ. Δελέση καὶ ὁ κ. Κατσουλίδης ἐγκατεστάθησαν ὀριστικῶς ἐνταῦθα καὶ ἐξηκολούθησαν συνεργαζόμενοι καὶ ἀμοιβαίως ἐκτιμώμενοι. Μετὰ τινος μῆνας ἤρχισαν νὰ διαφαίνωνται τὰ πρῶτα νέφη τῆς δυσαρρεσκείας των ἐκδηλωθέντα διὰ διαμοιβῆς ἐπιστολῶν ὑπηρεσιακῶν. Τότε ὁ κ. Κατσουλίδης ὑπέβαλε τὴν πρῶτην παραίτησίν του, ἀλλὰ πεισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ἀνεκάλεσεν αὐτήν. Ὁ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Νομάρχης καὶ ὡς τοιοῦτος πρόεδρος τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς κ. Μ. Σγουροῦς λαβὼν γνῶσιν τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης ἐζήτησε παρὰ τοῦ κ. Κατσουλίδου, στηριζόμενος εἰς τὴν γνώμην τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς ἵνα πρὸς πρόληψιν προστριβῶν ἐν τῷ μέλλοντι διαβιβάξῃ οὗτος τὰ ἔγγραφα του πρὸς τὴν ἐργολάβου ἐταιρίαν διὰ τοῦ Προέδρου τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς. Ὁ κ. Κατσουλίδης συνεμορφώθη μὲν πρὸς τὴν ἀξίωσιν τοῦ κ. Σγουροῦ, ἀλλ' ἐνίοτε εἰς τὰ ἔγγραφαί του παρενεῖρε φράσεις καὶ χαρακτηρισμοὺς, οἵτινες ἂν περιήρχοντο εἰς γνῶσιν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας θὰ προεκαλοῦντο

σοβαρώταται προστριβαί' ὁ κ. Σγουρός, ἐν γνώσει τῆς Ἐπιτροπῆς, διέγραφε τὰς φράσεις ταύτας, ἀπέφυγε δὲ, ὀρθῶς ποιῶν, νὰ διαβιβῆσθαι εἰς τὴν ἐργολάβον ἐταιρείαν ἔγγραφον περιέχον φρασσεολογίαν θίγουσαν τὴν ἐθνικότητα αὐτῆς. Συνεπεία τούτων ὁ κ. Κατσουλίδης χολωθεὶς ὑπέβλε το δεύτερον ἤδη τὴν παραίτησίν του.

3) Ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ εἶδε μετὰ λύπης ὅτι ἐστὲρεῖτο οὕτω τῆς συνεργασίας τοῦ κ. Κατσουλίδου, τὴν λύπην δὲ ταύτην ἠθάνθησαν ἀδιακρίτως ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ αὐτὰ τὰ ἀνυπόστατα κατὰ τοῦ διορισμοῦ του, διότι εὔρον ἐν τῷ μεταξὺ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμῆσωσιν αὐτὸν καὶ νὰ ἐκδηλώσωσιν ἐπανειλημμένως τὴν πρὸς αὐτὸν εὐαρέσκειάν των. Εὐρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀμιλήσω δημοσίᾳ περὶ φιλικοῦ προσώπου, ἀξίου πάσης συπαθείας καὶ ἐκτιμῆσεως, διὰ νὰ καταστήσω γνωστοὺς τοὺς ἀληθεῖς λόγους τῆς παραίτησεώς του ἀπέχω μὲν νὰ παραθέσω τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς του, ἣτις προσέκαλεσε τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὀφείλω νὰ τονίσω ἰδιαίτερος ὅτι ὁ νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου ἀποδίδων ἐν τῇ ἐκθέσει του εἰς σφάλματα τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς τὴν παραίτησιν τοῦ κ. Κατσουλίδου κακοποιεῖ τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ εἶπω ὅτι ἐὰν λάβῃ, τὸν κόπον νὰ μελετήσῃ τὸν εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς φυλαττόμενον σχετικὸν φάκελλον θὰ πεισθῇ ὅτι ὀμίλησε περὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα τελείως ἀγνοεῖ.

4) Μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Κατσουλίδου ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ εὐρεθεῖσα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ νέον ἀρχιμηχανικὸν μοι ἀνέθηκε καὶ πάλιν τὴν ἐντολήν νὰ μεταβῶ εἰς Ἀθήνας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Μετὰ τριακονθήμε-

ρον ἔκείσε διαμονὴν ἐπανήλθον ἀπρακτος, διότι οἱ μηχανικοὶ, εἰς οὓς, καθ' ὑπόδειξιν, ἀπετάνθη, διατηροῦντες γραφεῖα ἢ ἔχοντες ἄλλας ἐπικερδεῖς ἀσχολίας οὔτε ἐδέχοντο συζήτησιν ἐπὶ τῆς προτάσεώς μου. Ἐπανελθὼν ἀνακοίνωσα ταῦτα εἰς τὴν Λιμενικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις σφόδρα ἐδυσφόρει διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀρχιμηχανικοῦ, ἐδυσφόρει ὁμοίως καὶ ἡ ἀρμοδιὰ τοῦ Ὑπουργείου ὑπηρεσία, γνωρίζουσα κάλλιον παντὸς ἄλλου τὴν σοβαρότητα τῆς ἐλλείψεως ταύτης.

5) Ἐν τέλει, μετὰ πάροδον μηνῶν ἀρμοδίως ὑπεδείχθη εἰς τὴν Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν ὁ μηχανικὸς κ. Π. Μπιτσάνης, οὗτινος αἱ προτάσεις ἐγένοντο ἀμέσως ἀποδεκταί. Ὁ κ. Μπιτσάνης ἔχων μακρὰν πεῖραν, ἀριτὴν μόρφωσιν καὶ φίλεργος παρέσχεν ὡς ἀρχιμηχανικὸς πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸ λιμενικὸν ἔργον, ὡς θέλει ἐκτεθῆ ἐν τῷ οἰκίῳ μέρει· ἀλλὰ μὴ ὦν εὐχαριστημένως ἐκ τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς του ἐπεχείρησε νὰ μᾶς ἐγκαταλείψῃ μικρὸν μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἄφιξίν του. Πεισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ παρέμεινε μέχρι τοῦ Ἰουλίου τρέχοντος ἔτους, ὅτε, ἐμοῦ ἀπόντος, λαβὼν ἄδειαν ἀπουσίας μετέτρεψεν αὐτὴν, ὡς πληροφοροῦμαι, εἰς παραίτησιν.

6) Ὁμιλῶν περὶ τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας παρουσίασε μέχρι σήμερον ἡ εὐρεσις ἀρχιμηχανικοῦ ὀφείλω νὰ σημειώσω ὅτι κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας σχετικὰς ἐρεθνάς μου ἐν Ἀθήναις οἱ ἔκείσε ἀρμοδίοι μοὶ ἐδήλωσαν ἀπεριφράστως ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι μηχανικοὶ, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, εἰδικοὶ εἰς τὰ λιμενικὰ ἔργα. Ἐχὼ ἐπομένως τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ εὐρισκομένη αὐθις εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ ἀρχιμηχανικόν, ἐφ' ὅσον δὲν εὐρίσκει τοιοῦτον ἐν Ἑλλάδι, ὀφείλει νὰ τὸν ἀναζητήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μέχρι τοῦδε πείρα ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ἀρχιμηχανικὸς διὰ τοιαύτης φύσεως ἔργα εἶναι

διὰ τὴν Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν ὄχι μόνον ὁ ὀφθαλμὸς αὐ-
τῆς, ἀλλ' ἐν συνδυασμῷ μετ' ἄλλων παραγόντων, ἡ πραγ-
ματικὴ ἐγγύησις τῆς ἐντέχνου, ἐπιμελοῦς καὶ οἰκονομικῆς
τοῦ ἔργου ἐκτελέσεως.

7) Ὅθεν βασιζόμενος εἰς τὰς ὑποδείξεις τῶν ἐν Ἀθή-
ναις ἀρμοδίων ὡς πρὸς τὴν εἰδικότητα τὴν μηχανικὴν τὴν
ὁποῖαν ἀπαιτεῖ τὸ ἔργον μας καὶ τὴν κτηθεῖσαν, ὡς εἴρη-
ται, πείραν, μακρὰν τοῦ νὰ ὑποτιμῶ τὴν ἱκανότητα καὶ
φιλοπονίαν τοῦ σήμερον διευθύνοντος τὰ λιμενικὰ ἔργα,
φρονῶ ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ἔχει ἀνάγκην
ἀρχιμηχανικοῦ μεγάλης ἐπιστημονικῆς μορ-
φώσεως, μακρᾶς πείρας καὶ ἀνεγνωρισμένου κό-
ρους εἰς τὰ λιμενικὰ ἔργα τῆς Μεσογείου.

Δ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΑΥΤΗΣ

1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τῆς Λιμενικῆς συμβάσεως τὸ
μὲν Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας ὄφειλε νὰ παραδώσῃ
εἰς τὸν ἐργολάβον τὴν μελέτην τοῦ ἔργου ἡ δὲ Λιμενικὴ Ἐ-
πιτροπὴ τὸν προϋπολογισμὸν καὶ τὴν συγγραφὴν τῶν ὑπο-
χρεώσεων. Ταῦτα πάντα ἐξεπονήθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς
προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοι-
νωνίας ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Κατσουλίδου ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς
ἐργολάβου ἐταιρείας ὡς ὀρίζει τὸ αὐτὸ ἄρθρον τῆς συμβά-
σεως. Κατὰ τὴν μελέτην ταύτην, τὸ μὲν πρῶτον τμήμα τοῦ
κυματοθρύπτου ἔκ μέτρων 118 ὄφειλε νὰ κατασκευασθῇ
διὰ φυσικῶν ὀγκοπέδων, τὸ δὲ δευτέρον τμήμα διὰ κηφε-
λοειδῶν κιβωτίων. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πρῶτον
τμήμα ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ προέβαιεν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν

αὐτοῦ ἄνευ δισταγμοῦ, διότι τὸ σύστημα εἶχε δοκιμασθῆ ἔπανειλημμένως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὕδατα καὶ ὅλαι αἱ μελέται συναφώνουν εἰς τὸν τρόπον τοῦτον τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ. Καθ' ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὸ σύστημα καθ' ὃ ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῆ τὸ δευτέρον τμήμα, ἦτοι τὸ τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων (πρωτοφανὲς διὰ τὴν Ἑλλάδα) αἱ τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι τῆς τε Λιμ. Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἐργολάβου ἐθεώρουν ἀναγκαίαν τὴν μετάβασιν τῶν Διευθυντῶν αὐτῶν εἰς Γένουαν τῆς Ἰταλίας, ἔνθα κατασκευάζετο λιμὴν καθ' ὅμοιον σύστημα διὰ νὰ ἴδωσι τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ, τὰς ἀναλογίας τῶν ὑλικῶν, ἐξ ὧν κατασκευάζοντο τὰ κυψελοειδῆ κιβώτια, τὰ εἰδικὰ μηχανήματα τῆς τοποθετήσεως τῶν κιβωτίων καὶ συλλέξωσι πᾶσαν ἄλλην σχετικὴν πληροφορίαν. Ἐκτὸς τῆς περὶ ἧς πρόκειται προτάσεως ὁ κ. Μπιτσάνης μετὰ τὸν διορισμὸν του ὡς ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς (Μάρτιος 1923) θέσας ὡς πρόγραμμα αὐτοῦ τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ οἰκονομικωτέραν τοῦ ἔργου ἐκτέλεσιν καὶ διαβλέπων ὅτι μετὰ τὴν ὑπέρογκον δαπάνην τὴν ὁποίαν ἀπῆται ἢ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου συνεπεῖα τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν βασικῶν τιμῶν, λόγῳ τῆς πτώσεως τῆς δραχμῆς, δὲν ἦτο ἡ ἐγκριμένη μελέτη ἢ κατάλληλος διὰ τὰ ἔργα μας καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἀσφαλείας καὶ ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς ἐξεπόνησε τέσσαρας νέας μελέτας διὰ τὸ ἔργον, τὰς ὁποίας μετ' ἀναλυτικῆς ἐκθέσεως ὑπέβαλεν εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν, ἣτις καθ' ὃ εἶχεν ἐπιτακτικὸν καθήκον διεβίβασεν αὐτάς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας. Εἰς τὴν ἐκθεσίν του ταύτην ὑπὸ χρονολογίαν 23 Μαΐου 1923 ὁ κ. Μπιτσάνης ἀναφέρει ὅτι συνειργάσθη μετὰ τοῦ κ. Δελήση καὶ μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρει τὰ ἑξῆς. «Οἱ λίαν ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐξογκώμενοι οὔτοι προδπολογισμοὶ ἐνίσχυσαν τὴν ἀπὸ τῶν πρῶ

των ἡμερῶν τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων μας συλλήφθεισαν ἰδέαν ὅπως προβῶμεν εἰς ὅσα τὸ δυνατόν εὐρυτέραν μελέτην τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 8 τῆς συμβάσεως προβλεπομένης μεταρρυθμίσεως τῆς ἐγκεκριμένης τιαούτης.

2) Ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ἀναγνωρίσασα τὴν σκοπιμότητα τῆς γνώμης τῶν εἰρημένων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἔχουσα διαταγμοὺς περὶ τῆς καταλληλότητος τῆς μελέτης τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων, διαταγμοὺς ἐνισχυθέντας μετὰ τὴν εἰρημένην ἔκθεσιν τοῦ κ. Π. Μπισάνη, ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν περὶ τοῦ ταξειδίου εἰς Γένουαν καὶ συγχρόνως ἀπεφάσισε νὰ προεκτανθῇ τὸ ταξειδίον τοῦτο μέχρι Μασσαλίας διὰ νὰ ἐξετασθῇ τὸ ἐκεῖ εὐρισκομενον καὶ προτεινόμενον πρὸς ἀγορὰν ὀυμουλκῶν καὶ βεβαιωθῶσιν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς περὶ τῆς καταλληλότητος αὐτοῦ διὰ τὸ ἔργον μας. Καὶ ὅμως ὁ νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπ. Συλλόγου κακίξει τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐπιτροπῆς (φύλ. «Ἀνορθ.» 23—10—ἔ. ἔ.) ὑπαγορευθεῖσαν ἐν τούτοις ἐκ προνοίας καὶ ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας μετ' ἀσυνήθους σπουδῆς ἀματῆ ὑποβολῆ αὐτῆς.

3) Τὸ ταξειδίον τῶν μηχανικῶν εἰς Γένουαν καὶ Μασσαλίαν γενόμενον κατ' Αὐγουστον τοῦ ἔτους 1923 (καὶ διὰ τὸ ὅποιον τὸ Λιμεν. Ταμεῖον ἔδαπάνησεν ἐν ὄλῳ περὶ τὰς 25,000 δραχ.) ὑπῆρξεν ἐξόχως εὐεργετικὸν διὰ τὰ λιμενικὰ ἔργα καὶ γόνιμον εἰς τὴν λήψιν σωστικῶν τοῦ ἔργου ἀποφάσεων. Διὰ τοῦτο θέλω ἐκθέσει συνοπτικῶς τὰ κυριώτερα εὐεργετικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα, διότι ἔχουσιν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ ὀριστικῶς ἐγκριθὲν σύστημα κατασκευῆς τοῦ Β' τμήματος τοῦ κυματοθραύστου, διότι ἐπραγματοποιήθησαν δι' αὐτοῦ μεγάλαι οἰκονομίαι ὑπὲρ τοῦ Λιμ. Ταμείου καὶ

διότι θὰ μᾶς χρησιμεύσουν εἰς τὸν προσήκοντα χαρακτηρισμὸν τῆς παραδόξου ἐπικρίσεως τοῦ εἰρημένου αντιπροσώπου. Οἱ μηχανικοὶ κ. κ. Μπιτσάνης καὶ Δελσή ἀναφορικῶς πρὸς τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ ταξιδίου των ὑπέβαλον τὴν ὑπὸ χρονολ. 22 Αὐγούστου 1923 κοινήν πρὸς τὴν Λιμεν. Ἐπιτροπὴν ἀναφορὰν των εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτουν τὰ πορίσματα τῶν παρατηρήσεών των εἰς τὰ λιμενικὰ ἔργα τῆς Γενούης καὶ ἐκ τῆς ὁποίας παραθέτω τὰ ἐπόμενα:

«α') Τὰ μηχανικὰ μέσα μεταφορᾶς καὶ τοποθετήσεως τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων, βάρους 220 τόννων, εἶναι φυσικῶ τῶ λόγῳ μάκρον δαπανηρὰ, καὶ δι' ἔργα τοῦ μεγέθους τῶν ἔργων τῆς Γενούης ἢ ἀναλογοῦσα δαπάνη εἰς μηχανήματα δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ, δι' ἔργα ὅμως τῆς ἐκτάσεως τῶν λιμενικῶν ἔργων Ἡρακλείου ἢ δαπάνη τῶν μηχανημάτων ἀπογορεύει τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συστήματος τούτου».

«β') Καίτοι τὸ πάχος τῶν κιβωτίων εἶναι 0,60 μ. καὶ παραμένουσι ταῦτα ἐν τοῖς ἐργοταξίοις 5—6 μῆνας πρὸς πῆξιν, πολλάκις παρατηρήθησαν ῥωγμαὶ εἰς τὰ τοιχώματα κατὰ τὴν μεταφορὰν καὶ τοποθέτησιν συνεπαγόμενα τὴν κατάρρευσιν τοῦ διεργαζώτος τμήματος ἐντὸς τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ σκυροκονιάμματος πληρώσεως· τὸ τοιοῦτον συνεπάγεται ἐκτάκτους δαπάνας καὶ ἀργοπορίαν πρὸς ἐπισκευήν».

«γ') Τὸ κυριώτερον ὅμως μειονέκτημα τοῦ συστήματος τούτου κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῶν ἔργων (ἐν Γενούῃ) παρουσιάζεται ἐν τῇ δυσχερεῖα τῆς ταχείας πληρώσεως τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων πρὸς ἀποσόβησιν ζημιῶν ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν κυμάτων ἀφ' ἑνὸς καὶ βλάβης τῆς ποιότητος τοῦ σκυροκονιάμματος κατὰ τὴν πλήρωσιν ἐνεργουμένην ἐντὸς τῆς θαλάσσης. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν μειονεκτη-

μάτων β' και γ' ὁ Διευθυντὴς τῶν Λιμεν. ἔργων Γενούσης προτείνει νῦν τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ συστήματος τῶν κυψελοειδῶν κιθωτίων καὶ τὴν χρῆσιν κιβωτίων μετὰ πυθμένους, δυναμένων νὰ ἐπιπλέωσι καὶ βυθιζομένων ἐπὶ τόπου μὲ τοιχώματα ἀρκετὰ ἰσχυρὰ, ὅπως ἀντέχωσι καὶ εἰς τὰς μεγαλητέρας τρικυμίας».

4) Οἱ εἰρημένοι μηχανικοὶ ἐκτελοῦντες τὴν ἐντολὴν τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς μετέβησαν καὶ εἰς Μασσαλίαν, ὅπου παρέστησαν εἰς ἐπανειλημμένας δοκιμὰς τοῦ ὀυμουλκοῦ καὶ μιᾶς φορτηγίδος, καὶ εὐρόντες τὰς δοκιμὰς ταύτας ἱκανοποιητικὰς ἀπεφάσισαν τὴν ἀγορὰν τοῦ ὀυμουλκοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς φορτηγίδος, ἣν ὠδήγησεν ἀδαπάνως τὸ ρυμουλκὸν ἐδῶ καὶ ἥτις ἀμέσως ἐχρησιμοποιοῖ ἰθὺς διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν πετρωμάτων. Ἐκτὸς τούτων ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας εὐρίσκοντο δύο Γερανοὶ «Τιτὰν» καὶ «Γολιάθ» δυνάμεως 30 τόννων, προσφερόμενοι εἰς τοιαύτην τιμὴν, ὥστε ἐν σχέσει πρὸς τὴν τιμὴν, ἥτις ζητεῖται διὰ καινουργεῖς τοιοῦτους ἐπετυγχάνετο οἰκονομία δύο περιπλοῦ ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

5) Κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των οἱ περὶ ὧν πρόκειται μηχανικοὶ διήλθον ἐξ Ἀθηνῶν καὶ ἔλαβον τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀνακοινώσωσιν καὶ εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργ. τῆς Συγκοινωνίας τὰς ἐκ τοῦ ταξιδίου ἐντυπώσεις των. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου ἐν τῷ μεταξὺ μελετῶσα τὰς ὑποβληθείσας, ὡς εἴρηται, τέσσαρας μελέτας τοῦ κ. Μπιτσάνη ἐνέκρινε κατ' ἀρχὴν τὴν διὰ φυσικῶν πετρωμάτων, ὑποβαλοῦσα ἰδίᾳ διατομὰς.

6) Ἐπειδὴ ὁμως ἡ ποσότης τῶν πετρωμάτων (τὰ ὅποια ἀπῆλθον εἰς νέαι διατομαὶ ἦτο τοιαύτη, ὥστε ὁ προϋπολογισμὸς τῆς μελέτης ταύτης νὰ ὑπερβαίῃ τὸν ἀρχικῶς ἐγ-

κεκριμένον, καὶ ἐπειδὴ τὸ λατομεῖον δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ τὰ ἀναγκασιῶν διὰ τὰς νέας διατομὰς πετρώματα, ὁ κ. Μπισάνης ἠσχολήθη διὰ νέας μελέτης εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν ὑποβληθεῖσων διατομῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ προσεφέρθησαν εἰς τὸν ἐργολάβον οἱ δύο προειρημένοι Γερανοὶ «Τιτάν» καὶ Γολιάθ εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην, καίτοι εὐρισκόμενοι εἰς καλλίστην κατάστασιν. Διὰ τῆς προμηθείας τῶν γερανῶν τούτων κατωρθοῦτο ἡ διὰ καθέτων παρεῖων καὶ ἐκ τεχνητῶν ὀγκολίθων 30 τόν. κατασκευὴ τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ κυματοθραύστου, ἣτις, κατὰ τοὺς μηχανικούς, παρουσιάζει σύστημα τελειότερον τοῦ προηγουμένου, ἐπιτυγχάνεται δὲ οἰκονομία σοβαρὰ εἰς ἀγορὰν μηχανμάτων. Ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία ἐγνώρισε τ' ἀνωτέρω εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν καὶ συνέταξε μελέτην καὶ προϋπολογισμὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπεδεικνύετο ἡ ἐπερχομένη οἰκονομία.

7) Ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ἔλαβεν ὑπόσφοβανσκέψιν τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας παρατηρήσεις τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν περὶ τῶν μειονεκτημάτων τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων καὶ προσέτι τὴν περὶ αὐτῶν ὑπὸ χρονολ. 18 Ἰουνίου 1923 ἐκθεσιν πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας τοῦ κ. Α. Γκίνη, θεωρουμένου ὡς τοῦ μᾶλλον εἰδικοῦ ἐν Ἑλλάδι διὰ τὰ Λιμενικὰ ἔργα, εἰς ἣν ἐκθεσιν ἔγραφον οὗτος τὰ ἑξῆς: «τὸ σύστημα παρουσιάζει μεγάλας δυσκολίας, κατασκευῆς, μεταφορᾶς καὶ βυθίσεως τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων αἱ ὅποια αὐξάνουσι τὰς διατομὰς, τὰ δὲ κιβώτια ὑπό-εἰναι εἰς κινδύνους ἀφρηθιαστικῶν ἐκτοπισμῶν καὶ ἀνατροπῶν καθ' ὃν χρόνον τοποθετοῦνται εἰς τὴν θέσιν τῶν καὶ μένουσιν ἐν αὐτῇ ἐν καταστάσει κενότητος». «Τὸ σύστημα εἶχε μίαν καὶ μόνην μέχρις ὥρας ἐφαρμογὴν ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσ-

ση εἰς τὸν λιμένα Bizerte τῆς Τύνιδος. Τὸ ἔργον ἔπαθεν, μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν, ζημίας ἐκ τῶν δυναμικῶν ἐνεργειῶν τῆς θαλάσσης ἀποδιδόμενας εἰς τὸ ἀνεπαρκές πλάτος τοῦ ἔργου (πλάτος 8,0 μ. διὰ βάθος θαλάσσης 7,5 μ.). Τὸ Ὑπουργεῖον διεβίβασε τὴν ἔκθεσιν ταύτην εἰς τὴν Λιμεν. Ἐπιτροπὴν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 69130 τοῦ 1923 ἔγγραφου του μετὰ τῆς συστάσεως ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ παρατηρήσεις τοῦ κ. Γκίνη.

8) Συνεπείᾳ τῶν ἀνωτέρω ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ἔθεώρησεν ἐπιτακτικὸν αὐτῆς καθῆκον νὰ ἐγκρίνη τὴν μελέτην ἣν ἐπρότεινεν ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ κ. Μπισσάνη, ἥτοι τὴν διὰ καθέτων παρειῶν καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων καὶ ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς τὸ ὑπουργεῖον πρὸς ἔγκρισιν. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας παρεδέχθη αὐτὴν, μεταβαλὼν μόνον τὴν διατάξιν τῶν ὀγκολίθων ἀπὸ ὀριζοντίας εἰς σταχυοειδῆ. Ἡ ὑπουργικὴ αὕτη ἔγκρισις ἐδόθη τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1924.

9) Ἡ ἐγκριθεῖσα μελέτη διὰ καθέτων παρειῶν καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων 30 τόννων ἐπιφέρει οἰκονομίαν 800,000 δραχ. (βάσει ἀρχικῶν τιμῶν) ἥτοι δύο ἑκατομμυρίων δραχ. καὶ 12.000 λιρῶν ἀγγλίας ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ συνόλου, τῶν μηχανημάτων, ἥτοι συνολικῶς πέντε ἑκατομμ. δραχμῶν καὶ ἐξασφαλίζει συνάμα (κατὰ τὰς τεχνικὰς ὑπηρεσίας) ταχύτεραν, εὐσταθεστέραν καὶ στερεωτέραν κατασκευὴν τοῦ ἔργου.

10) Ἐκ τῶν ἤδη ἐκτεθέντων σαφῶς ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ συστήματος τῶν κηφελοειδῶν κιβωτίων καὶ ἡ τροποποιήσις τῆς ἀρχικῶς ἐγκεκριμένης μελέτης διὰ τῆς νέας, ἥτοι διὰ καθέτων παρειῶν καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων, προῆλθεν ἐκ τοῦ ταξειδίου τῶν μηχανικῶν εἰς Γένουαν καὶ ὅτι χάρις εἰς τὰς ὑποδείξεις τῶν κ. κ. Δέλεση καὶ

Μπιτσάνη ἐπετεύχθη ἢ ἀντικατάστασιν τοῦ μειονεκτικοῦ συστήματος τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων δι' ἑτέρου ταχυτέρου, ἀσφαλεστέρου καὶ οἰκονομικωτέρου. Ἐὰν ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπέθριπτε τὴν πρότασιν περὶ ταξειδίου εἰς Γένουαν καὶ τὴν τροποποίησιν τῆς ἐγκεκριμένης μελέτης καὶ ἐπέμενεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς, παρὰ τὰς ὀποδείξεις τῶν ἀρμοδίων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἐσκέπτετο αὕτη ὅπως σκέπτεται τὸ διέπον σήμερον τὰ Λιμενικὰ ἔργα πνεῦμα, ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ θὰ ἐκτύπα τὴν κεφαλὴν τῆς ἐπὶ τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων καὶ τὸ ἔργον ἀσφαλῶς θὰ ἐναυάγει.

11) Ἐν τούτοις ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορ. Συλλόγου ὁμιλῶν ἐν τῇ ἐκθέσει του περὶ τοῦ ταξειδίου εἰς Γένουαν καὶ τῆς τροποποιήσεως τῆς ἐγκεκριμένης μελέτης τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων λέγει τὰ ἑξῆς (φύλ. «Ἀνορθώσεως» 23)10)23). «Δὲν δύναμαι νὰ δώσω χαρακτηρισμὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς». ἀλλὰ διὰ νὰ εὐρίσκηται οὗτος ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ χαρακτηρίσῃ ἀπόφασιν τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς ἕξ ἧς ἐπήγασαν τὰ ἤδη ἐκτεθέντα εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα, ἀποδεικνύει ὅτι ἀγνοεῖ τοὺς λόγους οἵτινες κατέστησαν πρὸς τὸ συμφέρον τῶν λιμενικῶν ἔργων ὑποχρεωτικὴν τὴν τροποποίησιν τῆς ἀρχικῆς μελέτης, διότι ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι γνωρίζει τοὺς λόγους, ἢ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη ἐπίκρισις εἶναι πράγματι ἀχαρακτήριστος. Καὶ ὅμως ἡ «Ἀνορθώσις» θεωρήσασα τὴν ἐπίκρισιν ταύτην ὡς τὸ σοβαρώτερον μέρος τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰρημένου ἀντιπροσώπου ἐδημοσίευσεν αὐτὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «τὸ κυριώτερον μέρος τῆς ἐκθέσεως».

12) Ἐκ τῶν εἰρημένων σαφῶς προκύπτει ὅτι ὁ ἀντι-

πρόσωπος τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας κ Δελέσης καὶ ὁ ἀρχι-
μηχανικὸς τῆς Λιμεν. Ἐπιτροπῆς κ. Μπισσάνης διαγνώσαν-
τες ἐγκαιρῶς τὰ μειονεκτήματα τῆς ἐγκεκριμένης μελέτης,
βεβαιωθέντες περὶ αὐτῶν διὰ τοῦ ταξιδίου κων εἰς Γένουαν,
ὑποβαλόντες νέαν μελέτην περὶ κατασκευῆς τοῦ β' τμήματος
τοῦ κυματοθραύστου τελειοτέραν καὶ οἰκονομικώτεραν καὶ
προλαβόντες τὸ ναυάγιον τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου διὰ κυ-
ψελοειδῶν κιβωτίων παρέσχον πολύτιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὸ
ἔργον καὶ ἀπέκτησαν ἐπὶ ταύτῃ δικαίωματα ἐπὶ τῆς εὐγνω-
μοσύνης τῶν Ἡρακλειωτῶν.

13) Παραδόξως ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐλέγχου ὑποδηλώνει ἐν
τῇ ἐκθέσει της (κεφάλαιον Α') μομφὴν διὰ τὴν βραδύτητα,
ἣτις ἐπῆλθεν ἐκ τῆς τροποποιήσεως τῆς μελέτης καὶ διὰ τὴν
παρέμβασιν τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας εἰς τὴν ἐν λόγῳ τρο-
ποποίησιν, ἣν παρέμβασιν θεωρεῖ γενομένην καθ' ὑπέρβα-
σιν τοῦ ἄρθρου 8 τῆς Λιμενικῆς συμβάσεως, ἀλλὰ τὸ μὲν 8
ἄρθρον δὲν ἀπαγορεύει τοιαύτην παρέμβασιν, καὶ ἂν δὲ ρη-
τῶς ἀπηγόρευε τοιαύτην, δὲν θὰ ἦτο ἀξία συγχαρητηρίων ἡ
ἐργολάβος ἐταιρεία προτείνασα ἔστω καὶ καθ' ὑπέρβασιν τῆς
συμβάσεως λύσιν, ἣτις ἐγένετο ἀποδεκτὴ, ὡς προσφορωτέρα
διὰ τὸ ἔργον.

Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας ἐκδόσαν μετὰ γνω-
μοδότησιν τοῦ συμβουλίου τῶν Δημοσίων ἔργων καὶ μετὰ
τὴν ὑποβολὴν τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐλέγχου
ἀπόφασιν δι' ἧς ἐγκρίνει τὴν ἐν λόγῳ τροποποίησιν δίδει
τὴν προσήκουσαν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα, καὶ
γενικῶς εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐκτίμισαν τὴν ἐν προκειμένῳ
ἐνέργειαν τῆς τέως Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ε΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1) Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης τοῦ ἔργου ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἐκτελεστέαν μελέτην. Συνεπῶς ἡ ἀρχικῶς ἐγκριθεῖσα μελέτη καὶ αἱ μεταγενέστεραι αὐτῆς τροποποιήσεις προὐκάλεσαν τὴν σύνταξιν διαφόρων προϋπολογισμῶν. Προσέει αἱ αὐξητικαὶ διακυμάνσεις τοῦ ἔξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ ἡ συνεισία τούτων πτωσίς τῆς ἀξίας τῆς νομισματικῆς ἡμῶν μονάδος ἐπέφεραν τὴν ἀναθεώρησιν τῶν βασικῶν τιμῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν σύνταξιν νέων προϋπολογισμῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῶν προϋπολογισμῶν εἴαντες συνειστάθησαν μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς λιμενικῆς συμβάσεως ὑπάρχουσι κα' προγενέστεροι, ὧν ἡ ἔρευνα παρίσταται ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκτιμηθῆ δεόντως μετὰ πόσης φειδοῦς καὶ περισκέψεως ἢ τέως Λιμεν. Ἐπιτροπὴ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς τε ἐργαλάβου Ἐταιρείας καὶ τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς προσεκάθησε νὰ καταρτίσῃ τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου.

2) Ὁ πρῶτος γνωστὸς προϋπολογισμὸς εἶναι ὁ συνταχθεὶς ἐπὶ τῇ βίσει τῆς μελέτης τοῦ Κελλενέκ τῷ 1907, καθ' ἣν προεβλέπετο ἡ ἐκτέλεσις ἐνὸς κυματοθροῦστου ἐκ φυσικῶν πετρωμάτων καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων μήκους 660 μέτρων ἀντὶ δαπάνης 4,500,000 δραχμῶν.

3) Πολὺ βραδύτερον ἐγένετο νέος προϋπολογισμὸς τοῦ ἔργου ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας, ὅστις ἀνεβίβασε τὴν δαπάνην εἰς 8,500,000 δραχμῶν. Πρὸ τετραετίας ἢ αὐτῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπελόγιζε τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου οὐχὶ μικροτέραν τῶν 15,500,000 δραχ. ὡς ἀπο-

δεικνύεται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 43636 τῆς 20 Μαρτίου 1920 ἐγγράφου, ὅπερ ἡ Διεύθυνσις τῶν Δημοσίων ἔργων τῆς Ἑλλάδος ἀπηύθυνε πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Ἡρακλείου ἵνα γνωστοποιηθῇ τοῦτο εἰς τε τὸν Δήμον, τὴν Διμ. Ἐπιτροπὴν καὶ τὸν Ἐμπορ. Σύλλογον καὶ ἐξ οὗ ἐγγράφου παραθέτω τὴν σχετικὴν περικοπὴν «*ἡ ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας ἡμερομισθίων καὶ ἀξίας ὑλικῶν ἐκτελέσει τοῦ λιμένος ἀπαιτεῖ δαπάνην πολὺ μεγαλυτέραν τῆς ἀρχικῶς προϋπολογισθείσης ἐκ δραχ. 8,500,000. Ἐὰν δὲ δὲν ἀναβιβάσωμεν ἀπὸ τῆς τῶν διπλάσιον ἤτοι 17000000 ἀσφαλῶς δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν αὐτὴν μικροτέραν τῶν 15,500,000*». Πρὶν ἢ προβῶμεν περαιτέρω δέον νὰ σημειωθῇ καλῶς ὅτι αἱ δραχμαὶ τῶν προϋπολογισμῶν τοῦ Κελλένεκ καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν οὗτοι ἐγένοντο (1907 καὶ 1920) ἦσαν ὑγιεῖς, ἤτοι χρυσαῖ, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐὰν ἀναγάγωμεν αὐτὰς εἰς τὴν τιμὴν τῆς σημερινῆς δραχμῆς μὲ βάσιν τιμῆς δραχ. 250 ἀνὰ Λ. Α. ὁ μὲν προϋπολογισμὸς τοῦ Κελλένεκ ἀνεβίβαζε τὴν δαπάνην εἰς δραχμὰς 45,000,000 ὁ δὲ τοῦ Ὑπουργείου εἰς 155,000,000 σημερινὰς δραχμὰς.

4) Ὁ συνταχθεὶς προϋπολογισμὸς μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διὰ κυψλοειδῶν κιβωτίων μελέτης, ἐγκριθείσης τὴν 4 Μαρτίου 1922, ἀνεβίβαζε τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου (πλὴν τῶν μηχανημάτων) εἰς δραχ. 16,392.279 ἐπὶ τῇ βάσει δραχ. 100 κατὰ Λ. Α. καὶ τὰ ἔργα ἤρχισαν ἐκτελούμενα συμφώνως πρὸς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦτον. Λόγω ὅμως τῆς μεγάλης ὑποτιμῆσεως τῆς δραχμῆς κατὰ τὸ ἔτος 1922, ἀνεληθούσης τῆς Ἀγγλικῆς λίρας μέχρι δραχ. 450, ἡ ἐργολάβος Ἐταιρεία στηριζομένη εἰς τὸ ὑπὸ

χρονολ. 15 'Οκτωβρίου 1923 Ν. Δ. ἀνθεώρησε τὸν ἀρχικὸν προϋπολογισμόν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τότε ἐν ἰσχύϊ βασικῶν τιμῶν, ἀνελθόντα εἰς δραχ. 47,143.585, τὸν ὁποῖον καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν χρησιμεύσῃ ὡς βάσις εἰς τὴν σύνταξιν τῶν τριμηνιαίων προϋπολογισμῶν, οἵτινες ἐκανόνιζον τὰ ἐν ἀρχῇ ἐκάστης τριμηνίας χορηγούμενα ποσὰ εἰς τὴν ἐταιρείαν, τοῦ ἀρχικῶς ἐγκεκριμένου τοιοῦτου μὴ δυναμένου πλέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν εἰς ὅ,τι ἀφεῶρα τὰς χρηματικὰς ὑποχρεώσεις τοῦ Λιμενικοῦ ταμείου διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐκάστοτε τριμηνιῶν.

5) Ἡ τεχνικὴ ὑπηρεσία τῆς Λ. Ε. ἐξελέγεσθε τὸν ἀναθεωρημένον τοῦτον λογαριασμόν εὗρε μὲν αὐτὸν καλῶς ἔχοντα, ἀλλ' ἡ Λιμ. Ε. ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὅτι κατὰ τὰς διδομένας αὐτῇ πληροφορίας τὸ ποσὸν ταῦτο θὰ ἠὔξανεν ἔτι περισσότερον συνεπεία τῶν βελτιώσεων, τὰς ὁποίας θὰ παρουσίαζεν ἡ ἀρχικὴ μελέτη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς δὲν ἐνέκρινε μὲν τὸν ἀναθεωρημένον τοῦτον προϋπολογισμόν, ἐχορήγει δὲ εἰς τὴν ἐργολάβον ἐταιρείαν καὶ ἐνέκρινε τὰ ποσὰ, τὰ ὁποία ἰσοῦντο πρὸς τὴν πραγματοποιουμένην δαπάνην.

6) Ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τοὺς ἐκτεθέντας ἤδη λόγους εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον κατηρτίσθη ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν νέος προϋπολογισμὸς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μελέτης τῶν φυσικῶν πετρωμάτων ἀναβιβάζων τὴν δαπάνην (πλὴν τῶν μηχανημάτων) εἰς δραχ. 18,128 000, βάσει τιμῶν ἀρχικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἧτοι πρὸς δραχ. 100 ἀνὰ Λ. Α. Ἐπίσης κατηρτίσθησαν καὶ ἄλλοι τρεῖς προϋπολογισμοὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Λ. Ε. κ. Μπισάνη στηριζόμενοι ἐπὶ ἰδίων μελετῶν, περὶ ὧν δὲν κάμνω ἴδιαν μνείαν, καθ' ὅσον αὐταὶ, γειόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐπιδιώκοντος νὰ ἐπι-

τύχη τὴν οἰκονομικώτερον λύσιν καὶ πολὺ ἐπὶ τούτῳ μοχθήσαντος, διαφεύγουσι τὰ ὄρια τῆς παρούσης μελέτης. Τέλος καθιερίσθη καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ἐγκριθείσης μελέτης τῶν καθέτων παρεῶν καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων 30 τόν. ὅστις ἀναββύζει τὴν δαπάνην τοῦ ἔργου εἰς δραχμὰς 17,186,203 πάντοτε (πλὴν τῶν μηχανημάτων) καὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ τιμῇ τῆς λίρας.

7) Πάντες οἱ παρατεθέντες ἀριθμοὶ τῶν συνταχθέντων προϋπολογισμῶν μετὰ τὴν σύμβασιν ἀναφέρονται εἰς τὰ κυρίως λιμενικά ἔργα καὶ τὰς συναφεῖς ἐγκαταστάσεις ἐπομένως διὰ νὰ λάβωμεν ἰδέαν τοῦ συνόλου τῶν προϋπολογισμῶν τούτων δεῖον νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν δαπάνην ἣτις ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν προμήθειαν τῶν μηχανημάτων. Ἡ δαπάνη αὕτη κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀρχικοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπελογίσθη εἰς Λ. Α. 67,565 ἤτοι πρὸς Λ. Α. δρ. 100 εἰς δραχ. 6,756,500. Ἐπομένως περιοριζόμενοι εἰς τοὺς τρεῖς προϋπολογισμοὺς οἱ ὁποῖοι μᾶ ἐνδιαφέρουσι κυρίως ἤτοι:

α') Τὸν ἀρχικὸν τὸν στηριζόμενον εἰς τὴν μελέτην τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων ἔχομεν ὀλικὴν δαπάνην 16,392,279 + 6,756,500 = δρ. 23,148.779.

β') Τὸν προϋπολογισμὸν τῆς μελέτης ἐκ φυσικῶν πετρωμάτων μετὰ τῆς τροποίσεως τοῦ Ὑπουργείου, ὡς πρὸς τὰς διατομὰς, ἔχομεν ὀλικὴν δαπάνην 18,128,000 + 6,756,500 = 24,884,500.

γ.) Τὸν τελευταῖον τὸν συνταχθέντα ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς ἐγκριθείσης μελέτης τῶν καθέτων παρεῶν καὶ τεχνητῶν ὀγκολίθων ἔχομεν ὀλικὴν δαπάνην 17,186,203 + 6,756,500 = δραχ. 23,942.703.

Ἐχοντες ἤδη δεδομένα τὰ ποσὰ τῶν τριῶν τούτων προϋπολογισμῶν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ προβῶμεν εἰς τὰς συγκριτικὰς ἡμῶν παρατηρήσεις.

8) Προξενεί άμέσως κατάπληξιν ή κλοσιαία διαφορά, ήτις παρουσιάζεται μεταξύ τών τριών τούτων προϋπολογισμών συγκρινομένων προς τόν προϋπολογισμόν του Υπουργείου τής Συγκοινωνίας, τό όποϊον εδέν ήδύνατο νά δεχθῆ δαπάνην μικροτέραν τών 15,500,000 χρυσών δραχμών· ήτοι 155,000,000 σημερινών δραχμών. "Αν δέ λήθωμεν ύπ' όψιν ότι ή κατά τά τελευταία έτη, μετά τόν πόλεμον, αύξησις του ήμερομισθίου και ή τιμή τών ύλικών και μηχανημάτων δέν είναι ανάλογος προς την ύποτίμησιν τής δραχμής, αλλά πολύ μειζων και ότι ή απόδοσις του έργάτου είναι αντίστροφως ανάλογος προς την αύξησιν του ήμερομισθίου, τότε ή διαφορά αύτη καθίσταται άκόμη μεγαλητέρα, διότι τό ποσόν τών 155 εκατομμυρίων δέον ν' αύξηθῆ τουλάχιστον εις 180,000,000.

Μή νομισθῆ δέ τις, ότι οί αριθμοί του Υπουργείου έτέθησαν έν τῷ έγγράφω του άμελετήτως και άνευ τής προσηκούσης προσοχής, διότι τό Υπουργείον έχει καταρτίσει πίνακας, αναφερομένους έν τῷ έγγράφω του τούτω, σχετικούς προς τό έργον και αναλυτικούς περι τής οικονομικής άντοχής του Λιμενικού Ταμείου έν σχέσει προς την ύπ' όψ του προϋπολογισθείσαν δαπάνην τών 155,000,000 δραχμών και περι όν πινάκων θα όμιλήσω εις τό κεφάλαιον περι τών οικονομικών βάσεων του έργου.

9) Εκτός τούτου, έχομεν μίαν έγκυροτάτην βεβίωσιν τής όρθότητος του προϋπολογισμού του Υπουργείου, τόν προϋπολογισμόν του Κελλενάκ. Η μελέτη αυτου προσέβλεπε την κατασκευήν μόνον ένός κυματοθραύστου μήκους 660 μ. αντί τών 910 μ. τά όποια προβλέπει ή μελέτη του Υπουργείου και ή εκτελουμένη. Εάν εις τά 910 μ. του κυματοθραύστου προσθέσωμεν και τά 660 μ. του αντιβραχί-

νος τὰ δύο ταῦτα ἔργα εἶναι πλέον ἢ διπλάσια τῶν προβλεπομένων ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Κελλενέκ. Λαμβάνοντες συγχρόνως ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ κυματοθραύστης προεκτείνεται εἰς τὸ πέλαγος ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ εἶναι δαπανηρότερα, ὅτι ὁ Κελλενέκ τῷ 1907 ὑπελόγιζε τὰς τιμὰς τῶν ἡμερομισθίων, ὑλ κῶν καὶ μηχανημάτων εἰς τιμὰς προπολεμικὰς εὐρίσκομεν ὅτι ὁ προὔπολογισμὸς Κελλενέκ εὐρίσκειται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς προβλέψεις τοῦ Ὑπουργείου.

10) Μηχανικοὶ ἐκ τῶν ἀσχολουμένων εἰς τὰ Λιμεν. ἔργα Ἡρακλείου παρακληθέντες νὰ ἐξηγήσωσιν τὸν λόγον τῆς περὶ ἧς πρόκειται τεραστίας διαφορᾶς τῶν ὑπὸ σύγκρισιν προὔπολογισμῶν ἀπήντησαν ὅτι αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸν λόγον ὅτι εἰς τοὺς προὔπολογισμοὺς τῶν λιμενικῶν ἔργων τίθεται πάντοτε περιθώριον εὐρύτατον διὰ τὴν προσέλκυσιν τῶν ἐργολάβων καὶ ὅτι διὰ τῆς προεκτάσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἐπὶ τοῦ κατασκευαζομένου κυματοθραύστου ἐπιτυγχάνεται σοβαρωτάτη οἰκονομία εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ κυματοθραύστου ἀντὶ τῆς κατασκευῆς τούτου διὰ πλωτοῦ γερανοῦ, ὡς προέβλεπεν ἡ μελέτη τοῦ Κελλενέκ καὶ ἡ ἀρχικὴ τοιαύτη τοῦ Ὑπουργείου. Καίτοι ἐκ τῆς δοθείσης ἐξηγήσεως προκύπτει ἐν σοβαρὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ ἐργολαβικοῦ συστήματος ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ σύμβασις καὶ ἐξαίρεται ἡ ἰκανότης τῶν εἰσηγητῶν τῆς προεκτάσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἐπὶ τοῦ κυματοθραύστου ὁμολογῶν ὅτι οὐδαμῶς εὐρίσκω τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἰκανοποιητικὴν.

11) Ὅπωςδὴποτε τὸ γεγονός εἶναι ὅτι κατασκευάζεται ὁ νέος λιμὴν μὲ προὔπολογισμὸν κατὰ τὰ δύο τρίτα περίπου μικρότερον τοῦ ἀρχικῶς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου γενομένου τοιούτου, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει, ἂν λάβωμεν ὡς βάσιν

συγκρίσεως τὸ ποσὸν τῶν 155,000,000, ἄνευ οἰασομένης ἄλλης αὐξήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ ἐκτελουμένου σήμεραν προϋπολογισμοῦ ὁ νέος λιμὴν κατασκευάζεται με δαπάνην κατὰ πολὺ μικροτέραν, ἢτοι ἀντὶ τῆς προϋπολογισθείσης δαπάνης ὑπὸ τοῦ 'Υ-
 πουργείου ἐκ δραχ. 155,000,000

Ὁ ὑπὸ ἐκτέλεσιν προϋπολογισμὸς

ἀναβιβάζει τὴν δαπάνην

α') τῶν ἔργων εἰς δρα. 17,186,203

β') > μηχανημάτων > 6,756,500

Ἐν ὅλῳ δραχ. 23,942,703

πρὸς δρα. 100 ἀνὰ λ. Α.

ἢτοι εἰς χρυσᾶς δραχ. 5,985.675

ἰσουμένας πρὸς σημερινὰς

(βάσει λ. Α. 250) δραχ. 59,856,750

Διαφορὰ ἐπὶ ἔλαττον > 95,143.250

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ ὑπὸ ζητέλεσιν προϋπολογισμὸς προβλέπει τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου με δαπάνην κατὰ τι μεγαλητέραν τοῦ ἐνὸς τρίτου τῆς ἀρχικῶς προϋπολογισθείσης, ἢτοι ἀντὶ 155 ἑκατομμυρίων, δαπάνην 60 σχεδὸν ἑκατομμ. Καὶ ἔχομεν τὴν καταπληκτικὴν ταύτην διαφορὰν, ἐνῶ ὁ λιμὴν κατασκευάζεται με σύστημα τελειότερον καὶ ἀσφαλέστερον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑπ' ὄψιν του τὸ 'Υ-πουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῶν 155,000,000.

Γεννᾶται ἤδη τὸ ἐρώτημα:

Ἡ πραγματοποιουμένη δαπάνη διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ μέχρι τῆς σήμεραν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς προβλέψεις τῶν νεωτέρων τούτων προϋ-

πολογισμῶν;

Ἡ ἀπάντησις δίδεται εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον κεφάλαιον.

ΣΤ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

I

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ

1) Προκειμένου νὰ ὁμιλήσω ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ περὶ τῆς πραγματοποιουμένης δαπάνης εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου ἐν σχέσει πρὸς τὰς προβλέψεις τῶν μετὰ τὴν σύμβασιν συνταχθέντων προϋπολογισμῶν εἶναι ἐπίκαιρον, νὰ ἐξετάσω τὸ μέρος τοῦτο καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκθεσιν ἣν ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας ἡ Ἐπιτροπὴ ἡ παρ' αὐτοῦ καὶ κατὰ παράκλησιν τῆς τέως Λ. Ε. ἀποσταλεῖσα πρὸς ἐξέτασιν τῶν Λιμενικῶν ἔργων.

2) Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, παρὰ προσδοκίαν, δὲν ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴν αὐτῆς μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ προβάσα εἰς ἐκτίμησιν τοῦ ἐκτελεσθέντος ἔργου ἐπὶ τῇ βάσει πινάκων καὶ ποσοστῶν ἐξαχθέντων μονομερῶς ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ ἐλέγχου ἄνευ τῆς συνεργασίας τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν κατέληξεν εἰς τινὰ συμπεράσματα ἡμαρτημένα πρὸς δὲ εἰς κρίσεις καὶ παρατηρήσεις τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει ἡ πλήρης ἀνακρίβεια. Τούτου ἔνεκα ἀναπτύσσων τὸ θέμα τῆς πραγματοποιηθείσης δαπάνης θέλω εὐρεθεῖ ἀκουσίως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξω ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις τὴν Ἐλεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν πλειστάκις καὶ δεινῶς σφαλλομένην.

3) Εἰς τὸν δημόσιον τοῦτον ἔλεγχον ὑποβάλλεται ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ σφάλματος τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδομένης ἐφημερίδος «Ἀνόρθωσις» ἥτις ἔσπευσε νὰ δημοσιεύσῃ

τὴν εἰρημένην ἔκθεσιν, τὴν ὁποῖαν τὸ Ὑπουργεῖον δὲν ἐθεώρει δημοσιευτέαν, καθόσον τοῦτο μετὰ τὴν ὑποβολὴν αὐτῆς, διέταξε νὰ δοθῶσιν ἀντίγραφα τῆς ἐκθέσεως εἰς τὴν Λ. Ε. διὰ νὰ ἐπιφέρῃ τὰς παρατηρήσεις της καὶ εἰς τὴν Ἐργολάβον Ἐταιρείαν διὰ νὰ φέρῃ τὰς ἀντιρρήσεις της, τὰς ὁποίας ἐξήτει τὸ Ὑπουργεῖον ἵνα *«ἐν ἐπιγνώσει λάβῃ ἐν προκειμένῳ ἀποφάσεις»*. (ἀριθ. ἐγγρ. Ὑπουργ. Συγ-50170 τῆς 3 Σβρίου 1924). Ὡφείλε δὲ ἡ «Ἀνόρθωσις» νὰ ἀποφύγῃ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, καθόσον ἐγνώριζε τὸ κάλυμα τοῦτο, οὐ ἔνεκα ἡ Λ. Ε. ἀπέσχε νὰ δημοσιεύσῃ τὴν ἐν λόγῳ ἔκθεσιν παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας πρὸς αὐτὴν προσκλήσεις της νὰ προβῇ εἰς τὴν δημοσίευσιν

Ὡστε ὁμιλῶν ὡς μέλος τῆς τέως Λ. Ε. κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, εἰς ὃ ἀναφέρεται ὁ ἔλεγχος, εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνασκευάσω τὰς ἀνακρβείας τὰς ὁποίας περιέχει ἡ προκειμένη ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφ' ἐτέρου ἀπόκειται νὰ ἀπευθύνῃ τὰ παρὰ τῆς κατ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ὑπέβαλον αὐτῇ μὴ ἐξηκριβωμένα στοιχεῖα ἢ ἔσπευσαν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεώς της ὑποκειμένης εὐλόγως κατὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ Ὑπουργείου εἰς διττὸν ἀντέλεγχον.

4) Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου περὶ τῶν μηχανημάτων γράφει τὰ ἐξῆς «ἡ συνολικὴ ἀξία τῶν μηχανημάτων συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικῶς ἐγκεκριμένον προϋπολογισμόν ἀνέρχεται κατὰ τὰ ἤδη εἰρημένα εἰς λίρας Ἀγγλίας 67,565 ἤτοι εἰς δραχ. 6,756,500. Ἐκ τούτων παρελήφθησαν μέχρι 31 Μαρτίου 1924 τοιαῦτα προβλεπομένης ἀξίας λιρῶν ἀγγλίας 45,164. Ἡ πραγματοποιηθεῖσα δαπάνη αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς λ. Α. 30,896 καὶ δραχμὰς 1,709,361, αἵτινες ἀντιστοιχοῦσι λογιζομένης τῆς λ. Α. πρὸς 120 δραχ. (μέση

τιμή παραγγελιών εις δραχ.) εις λίρας Ἀγγλίας 14,245, ἢτοι ἐν ὄλφ 45,141 ἐξ οὗ προκύψασα ἐπὶ ἔλαττον δαπάνη λίραι Ἀγγλίας 23».

5) Ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὅντως μέχρι τῆς 31 Μαρτίου παρελήφθησαν μηχανήματα προβλεπομένης ἀξίας

Λ. Α. 45,164,00

Πρὸς τούτοις παρελήφθησαν σωλῆ-
λῆνες διὰ τὰς ὑδρεύσεις καὶ τὸν πεπιεσμέ-
νον ἀέρα καταχωρηθέντες εἰς τὸ κεφάλαιον
τῶν μηχανημάτων προβλεπομένης ἀξίας
συμφώνως τῷ ἀρχικῷ προϋπολογισμῷ

Λ. Α. 985,00

Πρὸς τούτοις, κατόπιν κοινῆς ἀπο-
φάσεως Διμ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐργολάβου ἐ-
ταιρείας εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν μηχανημά-
των συμπεριλήφθη καὶ ἡ Τηλεφωνικὴ ἐγ-
κατάστασις ἀνερχομένη εἰς

Λ. Α. 180

(Ἰδε τεῦχος 10 σιδηροδρομικῆς γραμμῆς)

Λ. Α. 180,00

Λ. Α. 46,329,00

Ἡ πραγματοποιηθεῖσα δαπάνη τού-
των ἀνῆλθεν συμφώνως τοῖς ὑπολογισμοῖς
τῆς ἐπιτροπῆς εἰς

Λ. Α. 45,141,00

Ἄρα οἰκονομία Λ. Α. 1,188,00

ἐναντι Λ. Α. 23 ὡς ἐσφαλμένως ὑπελόγισεν ἡ Ἐπιτροπὴ, παριδοῦσα ὅτι ἐν τῇ πραγματοποιηθείσῃ δαπάνῃ περιελαμβίνετο ἡ ἀξία τῶν σωλῆνων καὶ τηλεφώνων, ἐνῶ τὸ ποσὸν τῶν Λ. Α. 45,164, ἦτο ἐλεύθερον τῆς ἀντιστοίχου ἀξίας τῶν δύο τελευταίων τούτων εἰδῶν.

6) Ἡ αὐτὴ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ γράφει εἰς τὴν ἐκ-
θεσίιν της. «Κατὰ τὰ λοιπὰ λόγῳ τῆς πτώσεως τῆς δραχμῆς,
ἐγένετο ἡ σύγκρισις εἰς Λ. Α., ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι αἱ δαπά-

να ισοφαρίζονται πρὸς τὰς προβλεφθεῖσας, δεδομένου ὅμας ὅτι πολλὰ τῶν μηχανημάτων ἰδίως δὲ ὁ σιδηρόδρομος καὶ τὰ μηχανήματα ἐργοστασίου ἐπισκευῶν ἠγοράσθησαν εἰς τιμὰς εὐκαιρίας, θὰ ἐπετυγχάνετο σοβαρὰ οἰκονομία διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν λοιπῶν μηχανημάτων ἂν ἐπεδιώκετο κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτῶν ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀρθρ. 24 τῆς συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων ἥτοι ἐν ἐνεργείᾳ μειοδοσιῶν». Παραλαμβάνω τὴν ἀπάντησιν ἐκ τῶν ἀντιρρήσεων τὰς ὁποίας ἡ ἐργολάβος Ἑταιρεία υπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου.

7) «Ὁφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν τῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Ἐλέγχου, ὅτι διὰ τὰ εἰς τιμὰς εὐκαιρίας ἀγορασθέντα μηχανήματα εἶχον ἀναγραφῇ ἐν τῷ ἀρχικῷ προϋπολογισμῷ αἱ πραγματικαὶ τιμαὶ εὐκαιρίας καὶ τοῦτο διότι τὰ ἐν λόγῳ μηχανήματα εἶχον προσφερθῆ ἡμῖν πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, συνεπῶς ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν μηχανημάτων τούτων οὐδεμία οἰκονομία ἦτο δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ. Δὲν θὰ εἶχεν ἴσων ὑπ' ὄψιν ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ὅτι πολὺ πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρχικοῦ προϋπολογισμοῦ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκ. εἶχεν ἐγκρίνει πίνακα, μηχανημάτων εὐρισκομένων εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Διόνυσον εἰς συμφερούσας τιμὰς, ἢ ἀγορὰ τῶν ὁποίων ἐξεσφαλίσθη πρὸ τῆς συντάξεως τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ νὰ μὴ χαθῆ ἡ εὐνοϊκὴ εὐκαιρία. Ὁ πίναξ οὗτος περιελάμβανε τροχαῖον ὑλικὸν σιδηροδρόμου, ἀπάσας τὰς ἀναγκαίας σιδηροτροχιάς καὶ ποικιλίαν διαφόρων ἐργαλείων».

«Ἀπόδειξις τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὅτι ἐν τῷ ἐγκεκριμένῳ προϋπολογισμῷ σελ. 2 ἀναγράφεται 1 ἀτμομηχανὴ ἔναντι δρ. 60,000 καὶ ἑτέρα ἔναντι δραχ. 120,000 (τιμαὶ εὐκαιρίας) τὸ αὐτὸ μὲ τὰς σιδηροτροχιάς, αἵτινες ἀνεγράφησαν πρὸς

δραχ. 500 κατά τόννον (τεῦχος 10 σελ. 41) ἐνῶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐτιμῶντο Λ. Α. 12 ἢτοι δραχ. 1200. Τὸ αὐτὸ διὰ τὰς φορταμάξας καὶ τὰ λοιπὰ μηχανήματα εὐκαιρίας».

8) Ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ ἀγορὰ τῶν μηχανημάτων τούτων εἰς τιμὰς εὐκαιρίας ἐξ ἧς προῆλθεν οἰκονομία ὑπὲρ τοῦ Λιμ. Ταμείου ἐνὸς ἑκατομμ. δραχμῶν ἐπετεύχθη συνετεία ἐνεργειῶν μου διαμένοντος τότε ἐν Ἀθήναις. Ἡ Λ. Ε. ἐδίσταξε νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀγορὰν μὴ ὑπάρχοντος προϋπολογισμοῦ, ἐγὼ ἀντιθέτως ἐφρόνουν ὅτι ἀφοῦ αἱ ὑπεύθυνοι τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι συνίστων ἐπιμόνως τὴν ἀγορὰν τῶν καὶ ἡ τεταγμένη ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ προθεσμία ἔληγεν, ἡ Λ. Ε. ὄφειλε νὰ φροντίσῃ νὰ μὴ χάσῃ τὴν εὐκαιρίαν. Ὅθεν μετὰ ἐπανειλημμένας συνεννοήσεις μου μετὰ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τοῦτο ἐτηλεγράφησεν εἰς τὴν Λ. Ε. ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ προμήθεια τῶν ἐν λόγῳ μηχανημάτων καὶ οὕτω ἐπετεύχθη ἡ ἀγορὰ τῶν

«Ἐπιπροσθέτως ἐν τῇ πραγματοποιηθείσῃ δαπάνῃ περιλαμβάνεται καὶ κονδύλιον Λ. Α. 350 διὰ τὴν μεταλλαγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ γερανοῦ κυματοθραύστου ἀπὸ 5 εἰς 7 τόννων ὀκλής. Ὁ γερανὸς οὗτος συμφώνως τῇ ἀρχικῶς ἐγκεκρομένη μελέτῃ προωρίζετο διὰ τὴν πλῆρωσιν τῶν κενῶν κλιβωτίων καὶ τῶν ἐνδιαμέσων κενῶν διὰ σκυροκονιάματος, προβλέπετο δὲ ὀκλήως 5 τόν. δι' ὃ καὶ παρηγγέλθη τοιοῦτος. Ἀμα τῇ μεταλλαγῇ τῆς μελέτης διὰ φυσικῶν πετρωμάτων, ὁ γερανὸς οὗτος θὰ ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν πετρωμάτων, θὰ ὄφειλε συνεπῶς νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν δύναμιν τῶν γερανοῦν φορτώσεως ἢτοι δύναμιν 7 τόννων. Κοινῇ συμφωνίᾳ μετὰ τῆς Λ. Ε. ἀπεφασίσθη ἡ ἐνίσχυσις τούτου ἀπαιτήσασα ἐπιπρόσθετον δαπάνην ἰσῶς Ἀγγλίας 350.

«Διὰ τὰ ἴσως δικαία ἡσύγκρισις μεταξὺ τῆς προβλε-
φθείσης καὶ τῆς πραγματοποιηθείσης δαπάνης θὰ ἔπρεπε
ν' ἀφαιρεθῆ τὸ ποσὸν τῶν Λ. Α. 350 ἀπὸ τῆς τελευταίας,
τῆς ὀλικῆς οἰκονομίας ἐπὶ τῶν μηχανημάτων ἀνερχομένης
οὕτω εἰς Λ. Α. 1538».

9) Ὑπολείπεται νὰ μνημονεύσω μίαν σοβαροτάτην οἰ-
κονομίαν ἐπελθοῦσαν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν μηχανημάτων
διὰ τῆς τροποποιήσεως τῆς ἀρχικῆς μελέτης τῶν κυψελοει-
δῶν κιβωτίων. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς μελέτης ταύτης ἀπήρτει, ὡς
ἔξετέθη προηγουμένως, κολοσιαίαν δαπάνην εἰς ἀγορὰν μη-
χανημάτων. Διὰ τῆς ἐγκριθείσης τροποποιήσεως ἐπετεύχθη
ἀσφαλῆς οἰκονομία ἀναμφισβήτητος 12,000 λιβρῶν Ἀγγλίας
τὰς ὁποίας θὰ ἐδαπανῶμεν ἐπὶ πλεόν εἰς ἀγορὰν μηχανημά-
των, ἥτοι ἐπῆλθεν οἰκονομία τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν
τῆς Λ. Α. λογιζομένης πρὸς δραχ. 250.

II

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

1) Διὰ τὰς μέχρι 31 Μαρτίου ε. ἔ. ἐκτελεσθείσας ἐγκα-
ταστάσεις, ἥτοι ἐγκαταστάσιν ἐργοταξίων, κατασκευὴν κτι-
ρίων καὶ ἀποθηκῶν, σύνδεσιν καὶ τοποθέτησιν μηχανημά-
των ἐδαπανήθησαν ἐν ὄλῳ μετὰ τὴν ἀφαιρέσιν τῶν ἐξόδων
συντηρήσεως, ἅτινα ἀποτελοῦσιν ἴδιον κεφάλαιον, δραχμαὶ
3,939,789.

2) Αἱ πλεῖστα τῶν ἐγκαταστάσεων προβλέποντο ἐν
τῷ ἀρχικῷ προϋπολογισμῷ, προσετέθησαν ὅμως καὶ πολλαὶ
ἄλλαι θεωρηθεῖσαι ἀπαραίτητοι, καίτοι μὴ προβλεφθεῖσαι,
αἱ σημαντικώτεροι τῶν ὁποίων εἶναι τὸ δίκτυον ὑδροπέρας
μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐργοταξίων, ἡ ἀποθήκη τσιμέντου,
τὸ μηχανοστάσιον, ἀντλιοστάσιον ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου κλ'.

3) Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τοῦ ἔργου καὶ τῆς ποιό-

τητος τῆς ἐκτεσεθείσης ἐργασίας (περὶ ὧν ὑπάρχει λεπτομερῆς πίναξ εἰς τὴν ἐκθέσιν τῆς ἐργολάβου Ἑταιρείας ἐξ ἧς ἐκθέσεως παραλαμβάνονται τὰ ἀνωτέρω) αὕτη ἰσχυρίζεται ὅτι αἱ ἐγκαταστάσεις ἐγένοντο εἰς λίαν συμφερούσας τιμὰς παρουσιάζουσαι οἰκονομίας 30 ο)ο τοῦλάχιστον ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς τῆς ἀγορᾶς Ἑρακλείου δι' ἀντιστοίχους τῶν ἐκτελεσθεισῶν ἐργασίας.

4) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν παρατήρησιν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἑλέγχου διὰ τὰ οἰκήματα ἐργατῶν λατομείου ἢ ἐργολάβου Ἑταιρείας φρονεῖ ὅτι αἱ ἐγκαταστάσεις αὗται ἐπεβάλλοντο παρὰ τὸ νοσηρὸν τῆς ἐν λόγῳ περιφερείας, καὶ τοῦτο διότι πλεῖστοι τῶν ἐργατῶν μὴ ὄντες Κρηῖτες στεροῦνται στέγης ἢ ἀνάγκη τούτων καθίσταται ὁσημέραι ἔτι ἐπιτακτικώτερα ὡς ἐκ τῆς παρατηρουμένης μεγάλης ἐλλείψεως ἐντοπίων ἐργατικῶν χειρῶν, ὅποτε ἡ προσφυγὴ εἰς ξένους ἐργάτας ἔσεται ὑποχρεωτική. Ἐφ' ὅσον τὰ λατομεῖα τῶν ἔργων καὶ τὰ κυριώτερα τῶν ἐργοταξίων τεχνητῶν ὀγκολίθων, σκυροθραυστῶν, εὐρίσκονται ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἢ κατασκευὴ οἰκονομικῶν οἰκημάτων πρὸς στέγασιν τῶν μὴ γηγενῶν ἐργατῶν καὶ τεχνιτῶν ἢ το ἐπιβεβλημένη λαμβανομένης ἐκ παραλλήλου εἰδικῆς ἰατρικῆς μερίμνης πρὸς πρόληψιν καὶ θεραπείαν τῶν ἐλονοσοῦτων. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως περιττῶν ἐξόδων κατεσκευάσθησαν οἰκήματα δι' ἑξήντα (60) ἐργάτας *χιδῆκα τεχνίτας, μεθ' ἑνὸς ἐστιατορίου ἔναντι τῶν ἐν τῷ ἰκεκριμένῳ προϋπολογισμῷ προβλεπομένων διὰ 300 ἐργάτας καὶ 10 ἐργοδηγούς (τεῦχος 10, σελὶς 52, οἰκήματα λατομείου).

5) Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐλέγχου παραδεχομένη ἐν τῇ ἐκθέσει της ὅτι ὄντως προσετέθησαν ἐγκαταστάσεις μὴ προβλεπόμεναι ἀλλ' ἀπαραίτητοι, δὲν εὐρίσκει ὑπέρβασιν δαπάνης

εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἐγκαταστάσεων, ὁμολογεῖ ἀφ' ἑτέρου ὅτι «πᾶσαι αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν μηχανημάτων ἐγένοντο μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐξασφαλιζούσης ἀπολύτως τὴν κανονικὴν αὐτῶν λειτουργίαν». Εἰδικῶς ἐξαιρεῖ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου περὶ οὗ θὰ γίνῃ λόγος ἐν εἰδικῷ κεφαλαίῳ).

6) Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐλέγχου ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ τῆς ἐκθέσεώς της ἀναφέρει «τὸ ἐργοστάσιον ἐπισκευῶν εἰς μηχανήματα ἢ ἐπιτροπὴ θεωρεῖ πολυτελές, καθόσον ἠδύναντο νὰ παραλειφθοῦν ἀρκετὰ μὴ ὄντα ἀπαραίτητα ἕνεκα τῆς λίαν περιορισμένης χρήσεως αὐτῶν. Καὶ ναί μὲν τὰ πλείστα τούτων προεβλέποντο οὐχ ἥττον ὅμως ὁ ἐργολάβος κατὰ τὸ ἀρθρ. 15 τῆς συμβάσεως εὐθύνεται διὰ τὴν σκοπιμότητα αὐτῶν».

7) Ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία ἀπαντᾷ: «Σχετικῶς μὲ τὸ ἐργοστάσιον ἐπισκευῶν ἢ ἐργολάβος ἐταιρεία ἔκρινεν ὅτι ἐπεβάλλετο αὐτῇ πρὸς ἀποφυγὴν ἐπιβραδύνσεως ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου νὰ ἐφοδιάσῃ τοῦτο μὲ τὰ ἐν αὐτῷ μηχανήματα, προβλεπόμενα ἄλλως τε ὑπὸ τοῦ ἐγκεκριμένου προσπολογισμοῦ, παρακαλεῖ δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου ἐπιτροπὴν νὰ ὑποδείξῃ αὐτῇ ὅποια τῶν μηχανημάτων θεωρεῖ πλεονάζοντα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ πλησιέστερον κέντρον ἐν περιπτώσει σοβαρᾶς τινὸς ἐπισκευῆς εἶναι ὁ Πειραιεύς».

8) «Ἡ τοιαύτη σύνθεσις τοῦ ἐργοστασίου ἐπισκευῶν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν ἀντάρκειαν τούτου, γίνεται πρόξενος σοβαρῶν οικονομικῶν τῷ Διευν. Ταμείῳ, καθόσον ἐν αὐτῷ κατασκευάζονται διάφορα νέα μηχανήματα, ὅλα φορτάμαξαι, δοχεῖα πετρωμάτων, δοχεῖα σκυροκονιάματος, ἀλλαγαὶ τροχιῶν, ἄτινα προμηθεύόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ θ' ἀπῆλθον σημαντικὰ ποσὰ εἰς ξένον συνάλλαγμα. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω

τ) *εργοστάσιον επισκευῶν, ἀποτελεῖ πολύτιμον περιουσίαν τοῦ Λιμεν. Ταμείου, ὅπερ θὰ ἠδύνατο μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων εἴτε ἐκμεταλλευόμενον τοῦτο, εἴτε πωλοῦν τὰ ἐν αὐτῷ μηχανήματα νὰ προσκομίση αὐτῷ κέρδη, ἢ τοῦλάχιστον τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας του ν' ἀνακτήσῃ.*

III

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΙΝ

1) Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου, ὀρθῶς ποιούσα ἐξήτασε μετὰ μείζονος λεπτομερείας ἐν τῇ ἐκθέσει της πάντα τὰ συναφῆ πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν ζητήματα καὶ κατέστρωσε πίνακας συγκριτικούς περὶ τῆς προβλεφθείσης καὶ πραγματοποιηθείσης δαπάνης, καθόσον τὸ κεφάλαιον τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀποτελεῖ σπουδαῖον τοῦ ἔργου παράγοντα καὶ ἡ ἔρευνα αὐτοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένη. Ἀλλ' ἐνῶ τοσοῦτον ἐμόχθησεν ὅπως παρασκευάσῃ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Ἐλέγχου της ἡ Ἐπιτροπὴ παρέλειψε, παραδόξως, νὰ βασίση τὴν ἔρευναν αὐτῆς ἐπὶ θετικῶν πλήρων καὶ ἀνεγνωρισμένων στοιχείων, ὅτε καὶ μόνον ἠδύνατο νὰ καταλήξῃ εἰς βέβαια ἀσφαλῆ καὶ ἀναμφισβήτητα συμπεράσματα· θὰ ἦτο δὲ εὐγνώμων ἡ Α. Ε. εἰάν ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου παρουσίαζε μίαν τοιαύτην θετικὴν ἐργασίαν, καθόσον αὕτη θὰ ἐχορήγευεν εἰς αὐτὴν ὡς ἀσφαλῆς ἔλεγχος τῶν γενομένων πелύτιμος ὁδηγὸς ἐν τῷ μέλλοντι ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ δὲν θὰ ἐχορήγει τὸ δικαίωμα εἰς τὴν ἐργολάβον ἔταιρειαν νὰ ἀμφισβητήσῃ τὰ πορίσματα ταῦτα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ ὄφειλε νὰ πορισθῇ τὰ βασικά ταῦτα στοιχεῖα παρὰ τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς παρὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργοῦ

κοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας, ἐὰν δὲ δὲν ὑπῆρχον τοιαῦτα ἀνεγνωρισμένα καὶ ὑπὸ τῶν τριῶν τούτων ὑπηρεσιῶν στοιχεῖα, ἢ ὑπῆρχε διαφωνία μεταξὺ αὐτῶν ἢ Ἐπιτροπὴ ὄφειλε ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τῆς τὴν διαφωνίαν ταύτην νὰ κρίνῃ μεταξὺ αὐτῶν καὶ νὰ στηριχθῆ ἐπὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς θὰ ἦσαν δεδικαιολογημένως ὀρθὰ καὶ ἀκριβῆ. Μὴ πράξασα οὕτω, ἐστήριξε τὰς κρίσεις αὐτῆς ἐπὶ στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἄρδην ἀναιρεῖ ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία εἰς τὴν ἀπάντησίν της, ἣτις διατυποῦται τοσοῦτον σαφῶς, συγκεκριμένως καὶ παραδειγματικῶς, ὥστε πᾶς τις καὶ ἄγευστος μηχανικῶν γνώσεων, ὅπως ὁ γράφων, πείθεται ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου ἀτελῶς τὴν ἐντολὴν αὐτῆς ἐξεπλήρωσε.

2) Τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐλεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «ἐκμετάλλευσις» περιλαμβάνει 1) τὴν πραγματοποιηθεῖσαν δαπάνην, 2) μέσην τιμὴν μονάδος, 3) κινήσιν πετρωμάτων καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἔλεγχον *συνολικῆς* δαπάνης ἐκ δραχμῶν 874,642.

3) Παραθέτω ἀμέσως τὴν ἀπάντησιν τῆς Ἐργολάβου Ἐταιρείας εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τῆς ἐκθέσεως περὶ ἐκμετάλλευσως προσφεύγω δὲ εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτῆς, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι δὲν ἔχω τὴν ἱκανότητα νὰ ἐλέγξω τὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τεχνικῶν ζητημάτων καὶ διότι ἀφ' ἑτέρου κρίνω ἀναγκαῖον νὰ γίνωσι γνωσταὶ αἱ προβαλλόμεναι ἀντιρρήσεις ὑπὸ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας αἱ ὁποῖαι στηριζόμεναι ἐπ' πραγματικῶν περιστατικῶν, τὰ ὁποῖα πᾶς τις ἐννοεῖ καὶ τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύονται εὐχερῶς ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν σχετικῶν ἐκθέσεων, παρέχουσιν εἰς πάντα τὴν εἰκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ὀρθότητα τῆς γενικῆς παρατήρησεως τὴν ὁποῖαν ἐπιφέρω ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν ἡ Ἐλεγκτικὴ ἢ

Ἐπιτροπὴ ἐργασθῆ.

4) Ἡ ἐργολάβος ἔταιρεία ἀπαντᾷ: «Πρὸ πάσης ἀπεν-
τήσεως ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου (τῆς ἐκμεταλλεύσεως) ἡ
ἐργολάβος Ἐταιρεία θεωρεῖ σκόπιμον νὰ προτάξῃ ὠριμέ-
νας τινὰς ἡμερομηνίας, αἵτινες θὰ εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰ πε-
ραιτέρω.

1) Ἐναρξεις ἀποστολῆς πετρωμάτων 15 Ἰουνίου 1923.
—Φόρτωσις δ.ὰ χειρὸς, ἐκφόρτωσις διὰ χειρὸς.—Μεγάλο
δγκόλιθιο ἐθραύοντο διὰ νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐκφόρ-
τωσις.

2) Πρῶτος ἀτμοκίνητος γερανὸς διὰ φορτώσεις λατο-
μείου 15 Σεπτεμβρίου 1923.—Ἐκφόρτωσις διὰ χειρὸς.

3) Φορηγίς πετρωμάτων ἐλειτούργησε τὸ πρῶτον 17
Σεπτεμβρίου 1923.

4) Γεφυροπλάστιγξ ἐλειτούργησε τὴν 10ην Νοεμβρίου
1923.

5) Πρῶτος ἀτμοκίνητος γερανὸς δι' ἐκφορτώσεις κυμα-
τοθραύστου περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1923.

6) Ἀμφιταλαντευόμενα βαγόνια ἀφίχθησαν τὴν 19ην
Ἰανουαρίου 1924 καθυστερήσαντα εἰς Ροῦρ, λόγῳ τῆς
διασυμμαχικῆς κατοχῆς.

7) Τὴν 15ην Φεβρουαρίου 1924 ἐχρησιμοποιήθησαν
διὰ πρώτην φορὰν τὰ δοχεῖα πετρωμάτων (σέσουλες) τοπο-
θετηθέντα ἐπὶ σκελετοῦ ἀμφιταλαντευομένων βαγονίων,
μέχρι τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης τὰ πετρώματα ἐστοιβάζοντο ἐπὶ
τῶν συνήθων φορταμαξῶν.

8) Τὴν 25ην Φεβρουαρίου 1924 ἐλειτούργησεν ὁ ἠλεκ-
τρικὸς γερανὸς Κοῦλε διὰ τὰς ἐκφορτώσεις τῶν πετρωμά-
των εἰς τὴν φορηγίδα.

9) Τὴν 31ην Μαρτίου 1924 ἔληγε τὸ Β' ἔτος τῶν ἐρ-

γων, ἐφ' οὗ καὶ ἡ ἔκθεσις τῆς Ἑλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

10) Τὴν 5ην Ἀπριλίου ἐλειτούργησεν ὁ πεπιεσμένος ἀηρ διὰ τὴν ἐξόρυξιν.

11) Περὶ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου 1924 ἤρχισεν ἡ λειτουργία τοῦ ἠλεκτρικοῦ γερανοῦ Κυματοθραύστου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται πασιφανῶς ὅτι κατὰ τὸ δευτερον ἔτος τῶν ἔργων ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ λατομείου καὶ ἡ βύθισις τῶν πετρωμάτων διενεργεῖτο διὰ πρωτογόνων μέσων συνεπαγομένων καὶ δαπάνην καὶ χρόνον καὶ ἐργατικὰς χεῖρας ἀσυγκρίτως περισσοτέρας.

Ἄλλὰ οὕτω διενεργουμένης εἰς ἐκμεταλλεύσεως διερωτώμεθα πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συγκρίνη τις τὴν πραγματοποιηθεῖσαν δαπάνην ἀνὰ μονάδα ἐργασίας πρὸς τὰς τιμὰς μονάδος τοῦ προϋπολογισμοῦ αἵτινες βασίζονται ἐπὶ ἑντακτικῆς ἐκμεταλλεύσεως μὲ πλήρη τὰ μηχανικὰ μέσα ; Ἐφ' ὅσον δύο τιμαὶ μονάδος βασίζονται ἐπὶ διαφόρων παραγόντων πᾶσα σύγκρισις καθίσταται ἀδύνατος. Θὰ ἔπρεπεν ἴσως νὰ ὑπολογισθῇ μιὰ νέα τιμὴ μονάδος ἐπὶ τῇ βίσει τῶν χρησιμοποιηθέντων μέσων ἐκμεταλλεύσεως καὶ τότε νὰ παραβληθῇ τὸ πραγματικὸν κόστος πρὸς τὴν νέαν ταύτην τιμὴν μονάδος. Διότι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παρίδη τις ὅτι ἡ διὰ χειρὸς διάτρησις βράχου εἶναι δαπανηροτέρα τῆς διὰ πεπιεσμένου ἀέρος, ὅτι ἡ διὰ χειρὸς φόρτωσις πετρωμάτων εἰς ἀνοικτὰς φορταμάξας ἀπαιτεῖ τὸν δεκαπλάσιον καὶ πλέον χρόνον τοῦ διὰ τῶν εἰδικῶν δοχείων πετρωμάτων, ὅτι ἡ διὰ χειρὸς ἐκφόρτωσις εἰς τὴν φορτιγίδα ἀνὰ ἓνα λίθον χωριστὰ δὲν ἐπιτρέπεται κἄν νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰς διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ γερανοῦ ἐκφορτώσεις, ἐκφορτώνοντος 10 τέντους πετρωμάτων εἰς 3 λεπτά, ὅτι ἡ ἐκφόρτωσις ὀγκολίθων διὰ τοῦ ἀτμοκινήτου γερανοῦ συνεπάγεται ἀπο

λείας χρόνου τῆς αἰτιομηχανῆς εἰς ἐλιγμούς, ὑποχρεωμένης νὰ φέρῃ ἀνά ἐν βαγώνιον ἀφ' οὗ προηγουμένως ἀπομακρίνη τὸ κενωθέν, ἅπαντα τῶν ὁποίων προστίθενται εἰς τὴν τιμὴν τοῦ κόστους.

Τὸν Ἰούνιον 1923 ἡ ἔργολάβος Ἑταιρεία εὐρέθη πρὸς διλήματος ἢ νὰ διακόψῃ τὰ ἔργα καὶ ἀναμείνῃ μέχρι τῆς πλήρους ἀποπερατώσεως τῶν ἐγκαταστάσεων, ἢ νὰ ἀποφύγῃ τὴν διακοπὴν χρησιμοποιοῦσα πρωτογόνᾳ μέσῳ, προτιμήσῃ δὲ τὴν δευτέραν λύσιν μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἢ τυχὸν ὑπέρβασις τῆς δαπίνης ἐπὶ ὀλίγους μῆνας θὰ ἐκαλύπτετο ἐκ τῶν προκυψουσῶν οἰκονομιῶν τοῦ μέλλοντος, οὐδέποτε ὅμως ἐφαντάσθη ὅτι θὰ παρεβάλλετο ποτὲ ἢ οὕτω ἀνά μονάδα δαπάνη πρὸς τὴν τοῦ ἐγκυκλιμένου προϋπολογισμοῦ, καὶ ὅτι ἐκ τῶν συμπερασμάτων τῆς τοιαύτης συγκρίσεως θὰ ἐμελλον νὰ ληφθῶσι ἀποφάσεις ἀφορῶσαι τὸ ὅλον ἔργον.

Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ προκαλέσῃ τὰς διαμαρτυρίας τῆς Ἐργολάβου Ἑταιρείας.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς βασικῆς ταύτης διαφωνίας ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς γενομένης συγκρίσεως δαπάνης διαφωνοῦμεν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ ὑπολογισμοῦ κόστους παραθέτοντες κατωτέρω τὰς παρατηρήσεις μας.

Χωρὶς νὰ θέλωμεν νὰ διαμφισβητήσωμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν ποσοστῶν ἐργασίας τῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς πίνακας συγκρίσεως τοὺς ἐπὶ συναπτομένους τῇ ἐκθέσει τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν ταῦτα ἐφ' ὅσον οἱ ὑπολογισμοὶ τούτων ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ ἐλέγχου μόνον κ. Καυγαλάκη καὶ οὐχὶ ἀπὸ κοινοῦ μεταξὺ τῆς λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆς Ἐργολάβου Ἑταιρείας, διότι τοιοῦτοι πίνακες τουλάχιστο

ἐκ μέρους τοῦ ἐργολάβου δὲν ἐζητήθησαν.

Τὰ βασικά στοιχεῖα, ἐφ' ὧν θὰ ἐστηρίζοιτο ἡ ἐργασία τῆς ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ὄφειλε νὰ εἶχον ὑπογισθῆ κοινῇ συνεργασία ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων παραγόντων, ἀποκλειομένης οὕτω πάσης πιθανότητος διαφωνίας, καθ' ὅσον παρὰ τὴν καλὴν διάθεσιν τοῦ κ. μηχανικοῦ τοῦ ἐλέγχου θὰ ἦτο λίαν δυσχερὲς νὰ προεξοφλήσῃ οὕτως τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἐτέρων δύο ἐνδιαφερομένων.

Καὶ ἐπὶ παραδείγματι διαφωνοῦμεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπιβάρυνσιν τῆς δαπάνης ὀλίγων χιλιάδων κ. μ. πετρωμάτων, διὰ τῶν ἐξόδων συντηρήσεως τῆς γραμμῆς τῶν δύο πρώτων ἐτῶν, διότι ἡ συντήρησις τῶν πρώτων ἐτῶν μᾶς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐγκαταστάσεως. Δὲν πρόκειται περὶ συνήθους συντηρήσεως, ἀλλὰ περὶ συμπληρώσεως τῆς γραμμῆς ἐν γένει καὶ ἐνισχύσεως ταύτης μετὰ τὸν πρῶτον χειμῶνα, ὅστις κατὰ σύμπτωσιν ὑπῆρξε βαρύτερος. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἅπασαι αἱ γενόμεναι δαπάναι ἐν τέλει θὰ διανεμηθῶσιν εἰς τὰ κυρίως ἔργα, ἀλλ' εἰς τὸ σύνολον τῶν πετρωμάτων καὶ ὀγκολίθων καὶ οὐχὶ εἰς ὀλίγα κ. μ. τῶν πρώτων μηνῶν τῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους διαφωνοῦμεν δι' ἀναγραφὴν τῆς δαπάνης διετούς χρήσεως τοῦ αὐτοκινήτου τῶν φυλάκων κλπ. εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν πετρωμάτων ὀλιγομήνου ἐκμεταλλεύσεως.

Εἰς τὸ ἀναφερόμενον ποσὸν τῶν 374,642 δραχ. διὰ τὰ πετρώματα (σελὶς 10 ἐκθέσεως) περιλαμβάνεται ἡ ἀξία ὅλων τῶν ἐργαλείων διατρητικῶν ἐμβόλων καὶ τῶν ἐλύσεων τῶν ἀποσταλέντων εἰς λατομεῖον χρεωθέντος τοῦ κεφα-

Εἰς τὸν πίνακα Α. Π. Χ. ἐπιβαρύνεται ἡ τιμὴ κόστους

λαίου τούτου. Ἀλλὰ τὰ εἶδη ταῦτα δὲν κατηναλώθησαν, εὐρίσκονται ἐν τῷ λατομείῳ, δὲν δύναται κατὰ συνέπειαν νὰ ἐπιβαρυνθῇ ἢ ἐξόρυξις τὴν 13,282 κ. μ. μὲ τὴν δξίαν ταύτην, ἀίνα λογιστικῶς ἐξαχθέντα τῆς ἀποθήκης ἐχρηώθησαν εἰς βάρος τοῦ κεφαλαίου πετρωμάτων, ἐπειδὴ ἐπερόκειτο νὰ χρησιμοποιηθῶσι διὰ τὴν ἐξόρυξιν τούτων.

Ἀλλὰ καὶ οἱ συνημμένοι τῇ ἐκθέσει πίνακες συγκρίσεως εἰς ἐξετασθῶσι ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν θέλει ἀποδειχθῇ τὸ ἀπολύτως δίκαιον τῶν ἀνωτέρω ἰσχυρισμῶν τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας ὅτι δηλ. πρὶν ἢ τὰ διέφορα ἐν αὐτοῖς ποσοστὰ ὑποβληθῶσι τῇ ἐξελεγκτικῇ ἀποστολῇ θὰ ὄφειλε προηγουμένως νὰ εἶχον μονογραφηθῇ ἐν τῶν ἐνδιαφερομένων μερίδων. *Εἰς τὸν πίνακα Α. δ. χ. εἰς τὰς ἐπιβάρυνσεις καὶ ἐξορύξεως δι' ἡμερομισθίων ἐφαρμοστοῦ καὶ βοηθῶν, οἵτινες ἐργάζοντο εἰς τὴν σύνδεσιν σωλῆνων ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ συνεπῶς ὑπελεγίσθησαν εἰς τὴν δαπάνην ἐγκαταστάσεως πεπιεσμένου ἀέρος καὶ ὑδρεύσεως. Ἡ αὐτὴ τιμὴ ἐπιβαρύνεται μὲ ἡμερομισθία σημειωτοῦ καὶ ἀποθηκαρίου, ἀίνα δυνάμει τοῦ ἐγκεκριμένου προϋπολογισμοῦ ἀποτελοῦσιν ἴδιον κεφάλαιον τῶν εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν, ἢ αὐτὴ τιμὴ ἐπιβαρύνεται μὲ ἡμερομισθία ξυλουργῶν καὶ κτιστῶν οἵτινες λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός των ἀναμφισβήτητος δὲν δύνανται νὰ ἐπιβαρύνωσιν τὴν ἐξόρυξιν ἐπέκειται περὶ ἐγκαταστάσεων καὶ γενικῶν ἐπισκευῶν περὶ τῶν ὁποίων ποιεῖται εἰδικὴν μνείαν ὁ προϋπολογισμός.*

Ἐπιπροσθέτως εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ὑλικῶν (πίναξ Α'). προστίθεται βενζίνη, πετρέλαιον, ὑλικά χρησιμοποιηθέντα διὰ τὴν ἀντλησιν ὕδατος καὶ τὴν κίνησιν ἐνὸς μικροῦ βενζινοκινήτου ἀεροθλήπτου ἐν τῷ εἰς τὴν ἀντίστοιχον ετήλιαν προβλεπομένων δαπανῶν ἔχει παραληφθῇ ἢ δαπάνη ὅσα-

τος καὶ πεπεισμένου ἀέρος ἀνερχόμενον εἰς δρ. 3.50 ἀνά κ. μ. μετὰ τὰς παλαιὰς βασικὰς τιμὰς (ἴδε προϋπολογισμὸν σελ. 18). Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὅταν τὸ πραγματικὸν κόστος ἐπιβαρυνθῇ μετὰ ξένα ποσά, ἐῖψ ἀπὸ τῶν προβλεπομένων ποσῶν τοῦ προϋπολογισμοῦ παραληφθῶσι σοβαρὰ κονδύλια οἷον τὸ τοῦ πεπεισμένου ἀέρος καὶ δὴ καθ' ἣν στιγμήν γίνεται σύγκρισις πραγματοποιηθείσης τιμῆς ἐξορύξεως διὰ πρωτογόνων μέσων πρὸς τὴν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ προβλεπομένην διὰ μηχανικῶν τοιούτων, δπόταν ἡ πρώτη λόγφ τῆς διὰ χειρὸς ἐργασίας ἐπιβαρύνεται διὰ πολλῶν ἐργατικῶν, εἶναι φανερόν ὅτι τὸ ποσοστὸν ὑπερβάσεως θὰ εἶνε ὑπερβολικόν. Εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν τελικῶν τιμῶν (σελ. ἐκθεσεως 17--19) ἡ ἐργολάβος Ἑταιρεία παρατηρεῖ ὅτι οὗτος ἐγένετο καθ' ὑπέρβασιν τοῦ ἀρθρου 17ου τῆς Συμβάσεως καὶ 14ου τῆς Συγγραφῆς, ἀμφότερα τῶν ὁποίων καθορίζουσι λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦ τελικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς δαπάνης τῶν ἔργων, ἀπορεῖ δὲ διατί εἰς τὰς τιμὰς τοῦ ἐγκεκριμένου προϋπολογισμοῦ δέν συμπεριλαμβάνεται οὔτε τὸ ποσοστὸν ἀποσβέσεως ἐπὶ τῶν ἐγκαταστάσεων, περὶ οὗ προβλέπει ὁ προϋπολογισμός, ἐνῶ εἰς τὰς πραγματοποιηθείσας τιμὰς προστίθεται ποσοστὸν ἀποσβέσεως καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἀνόμη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν προσδιορισμὸν τῆς τιμῆς κόστους τῆς 9ης τριμηνίας, θὰ ἔπρεπε νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν α') αἱ πραγματικαὶ τιμαὶ ἡμερομισθίων καὶ ὑλικῶν τῆς ἐν λόγφ τριμηνίας αἵτινες ἦσαν σημαντικῶς ὑψωμένοι καὶ ὄχι ἡ μέση τιμὴ τῆς 1ης καὶ 4ης τριμηνίας τοῦ 2ου ἔτους καὶ β) ἡ κατὰ 10 ο)ο αὔξησης τοῦ ποσοστοῦ τῶν βυθισθέντων πετρωμάτων Β' καὶ Γ' κατηγορίας ἐν σχέσει πρὸς τὸ προβλεπόμενον ποσοστὸν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Εἶναι ἀναμφισβήτη-

τον ὅτι ἡ χρῆσις βαρυτέρων ὀγκολίθων συνεπάγεται ἐπαύ-
 ξησιν τῆς ἀνά κ. μ. δαπάνης περὶ αὐτοῦ ὅμως θὰ ἐπανέλ-
 θωμεν ἀναλυτικώτερον εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον».

5) Ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία ἐξακολουθοῦσα ἐν τῇ ἀπαν-
 τήσει τῆς μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας καὶ λεπτομερείας ἀναι-
 ροῦσα τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενα συμ-
 περάσματα τῆς Ἑλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καθ' ὅσον ἀφορᾷ
 τὴν κίνησιν τῶν πετρωμάτων ἐπάγεται τὰ ἐξῆς ἀναφορικῶς
 πρὸς τὸ λατομεῖον.

« Ἡ διάταξις τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λατομείου δὲν
 εἶναι βεβαίως ἡ κλασικὴ τῶν βαθμίδων μετὰ κατακορύφων
 μετώπων, οἱ λόγοι ὅμως οὔτινες ἠνάγκασαν τὴν Ἐργολά-
 βον Ἐταιρείαν, συναινούσης καὶ τῆς Διμενικῆς Ἐπιτροπῆς
 ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἐπιφανειακὴν ταύτην διάταξιν εἶναι οἱ
 ἐξῆς: Δυνάμει τῆς τότε ὑπὸ ἔγκρισιν μελέτης τὸ πρῶτον
 ἐκ φυσικῶν πετρωμάτων τμήμα τοῦ Κυματοθραύστου ἔδει
 ν' ἀπαρτίξεται ἀποκλειστικῶς ἐξ ὀγκολίθων Β' καὶ Γ' κα-
 τηγορίας ἐξαιρέσει τοῦ πρίσματος τοῦ ἐσωτερικοῦ πυρῆνος
 ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀρχικῶς ἐγκεκριμένην μελέτην, τὸ
 πρῶτον τμήμα τῆς ὁποίας προεβλέπετο ἐξ ἀγκολίθων Α
 Β' καὶ Γ' κατηγορίας, ἄνευ περιορισμοῦ μὲ διατομὰς πολὺ
 ἀσθενεστεράς τῆς ἐν ἐκτέλει τοιαύτης.

Ἄφ' ἐτέρου ὁλόκληρος ὁ ὄγκος τῶν ὀγκολίθων Β' καὶ Γ'
 κατηγορίας ἐξ 8,000 κ. μ. περίπου συμπαγοῦς βράχου θὰ
 ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν ἐκτέλεισιν τοῦ πρώτου τμήματος
 μένον, τῆς κατόπιν ἐργασίας προβλεπομένης ἐκ συντριμ-
 μάτων καὶ πετρωμάτων Α' κατηγορίας.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ποσοστὸν ἀποδόσεως τοῦ λατομείου
 εἰς ὀγκολίθους Β' καὶ Γ' κατηγορίας ἔφθανε βίας μετὰ τὰ
 15 0)0 (γεγονὸς πιστοποιηθὲν ἐκ τῶν προκαταρκτικῶν ἔρευ

ων ἐκ τῆς ἐπὶ ἑξάμηνον ἀρχικῆς ἐκμεταλλεύσεως — (ἴδει σχετικὴν ἔκθεσιν ἀρχιμηχανικοῦ κ. Μπιτσάνη ἅμα τῇ ὑποβολῇ μελέτης ἐκ τεχνιῶν ὀγκολίθων) ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἠκολουθεῖτο ἡ κλασικὴ διάταξις, διὰ τὰ βυθισθῶσιν 3,000 κ.μ. ὀγκολίθων Β' καὶ Γ' κατηγορίας θὰ εἶδει τὰ εἶχον ἐξορυχθῆ καὶ βυθισθῆ.

$$\frac{3,000 \times 100}{3} = 160,000 = 53,333 \text{ κ. μ.}$$

15 3

πετρωμάτων ὑπολογίζοντες ἐπὶ ἡμερησίας μέσης μεταφορᾶς 150 κ. μ. θὰ ἀπητοῦντο $53,333 \times 150 = 355$ ἔργασιμοὶ ἡμέραι ἢτοι μῆνες $355 \div 25 = 15$ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πρώτου τούτου τμήματος τοῦ Κυματοθεραύστου ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου 1924, ὅποτε ἤρχισεν ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ. Συνεπῶς τὸ πρῶτον τοῦτο τμήμα θὰ συνεπληροῦτο τὸν Ἰούλιον τοῦ 1925.

Διὰ πλείστους ὅμως λόγους ἐπεβάλλετο ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα ἀποπεράτωσις τοῦ τμήματος τούτου, ἥτις μόνον διὰ τῆς ἀκολουθηθείσης ὁδοῦ θὰ ἐπετυγχάνετο.

Πράγματι δὲ ἡ ἐπιτυχία τῆς μεθόδου ταύτης τῆς ἐκ πρώτης ὄψεως χαρακτηριζομένης ὡς ἀντιεπιστημονικῶς, ὑπερέβη τὰς προσδοκίας ἀπάντων, μηδ' αὐτῆς τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξαιρουμένης, ἥτις περὶ τὰ τέλη Αὐγούστου προέβλεπεν ὀκταμηνον ἔτι ἔργασίαν πρὸς συμπλήρωσιν, περατωθέντος μάλιστα μετὰ τρίμηνον χωρὶς ζημίαν τοῦ ἔργου, ἐφ' ὅσον τὰ ἐν ἀποθέσει πετρώματα θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὸ μέλλον ὑπὸ εὐνοϊκωτάτας οἰκονομικῆς συνθήκας ἀπὸ ἀπόψεως δαπάνης.

Ὁ Ἐργοστασιάρχης Λατομείου παρακολουθούμενος καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῶν διευθυνόντων τὰ ἔργα, ἐξεπλήρωσε μετὰ ζήλου τὰς ἀνατεθείσας αὐτῷ ὁδηγίας, αἵτινες ἦσαν

ἀπόρροια τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθεισῶν σκέψεων, τῇ συναινέσει τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅταν εἶνε συνεπῶς ἀμέτοχος τῆς ἐπιτευχθείσης ἐπιτυχίας.

Ἡ μεγάλη κατανάλωσις ἐκρηκτικῶν ὑλῶν ὀφείλεται πρὸ παντός εἰς τὴν φύσιν τῶν πετρωμάτων, τῶν ἀσβεστολιθικῶν στρωμάτων, παρουσιαζόντων πολλὰς ρωγμὰς, πολλάκις δὲ καὶ σπήλαια, χαρακτηριστικὰ τοῦ εἴδους τούτου τῶν πετρωμάτων. Αἱ προσπάθειαι ἐπίσης τῆς ἐπιτεύξεως ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρας ποσότητος μεγάλων ὀγκολίθων συντέμνειν ὅπως ἐπαυξηθοῦν αἱ καταναλισκόμεναι ἐκρηκτικαὶ ὑλαι. Τὸ ἀναφερθῆμενον ἄλλωστε ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ποσὸν τῶν 165 γραμμαρίων δὲν εἶναι ὑποχρεωτικόν.

Ὁ ἀριθμὸς οὗτος παρουσιάζει ἓνα μέσον ὄρον ἀπαιτουμένων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν ἀνὰ κ. μ. συμπαγοῦς βράχου, ἐξαρτώμενον κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῆς φύσεως τῶν πετρωμάτων.

Εἰδικώτερον δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξόρυξιν ὀγκολίθων ἐν γένει, προστρέχοντες εἰς τὸ κλασικὸν Ἑλληνικὸν σύγγραμμα Μαναράκη δι' ἀναλύσεις τιμῶν μονάδος, σελίς 185 ἔχομεν δι' ὀγκολίθους, Α' κατηγορίας 200 δράμια πυρίτιδος δι' ὀγκολίθους Β' κατηγορίας 300 δρ. πυρίτιδος καὶ δι' ὀγκολίθους Γ' κατηγορίας (βάρους 1,300—3,900 χ. λ. χ. μόνον) 500 δράμια πυρίτιδος.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν λατόμων ἦτο πράγματι ὑπερβολικὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ προβλεπόμενους τὸ τοιοῦτον ὅμως ὀφείλετο εἰς τὴν ἔλλειψιν μηχανικῶν μέσων, συνεπαγομένων ἐπαύξησιν ἐργατικῶν χειρῶν.

Ἡ φόρτωσις τῶν βαγονίων ἐφ' ὅσον ἐγένετο διὰ χειρῶν, τῶν πετρωμάτων στοιβαζομένων ἐπὶ τῶν φορταμαξῶν, ἦτο σχετικῶς δαπανηρά. Ἀπὸ τῆς χρησιμοποίησεως ὅμως τῶν εἰδικῶν δοχείων ἡ δαπάνη φορτώσεως τῶν συν-

τριμμάτων και ογκολίθων Α' κατηγορίας έμετρώσθη έπει-
σθητώς.

Η φόρτωσις τών ογκολίθων Γ' κατηγορίας είναι
δαπανηρά, λόγω του μεγάλου βάρους τών πετρωμάτων.
Τò τοιοϋτον είναι παγκοίνως παραδεσγμένον, εν τῇ ή-
μετέρα όμως περιπτώσει ή φόρτωσις τούτων ήτο έει δυσ-
χεροστέρα λόγω του ότι οι γερανοί ήσαν ολικῆς 7 τόννων,
ένώ τὰ χρησιμοποιούμενα πετρώματα έφθιανον μέχρι τών
12 και 14 τόννων. Οι γερανοί παρηγγέλθησαν 7 τόννων
τῇ έγγράφω τότε υποδειξει τῆς Λιμενικῆς Έπιτροπῆς,
διότι τò προβλεπόμενον εν τῇ Συγγραφῇ μέσον βάρος ήτο
4.500 χ. λ. γ. κατόπιν όμως τῆς έπιτοπίου μελέτης τῆς
Ισχύος τών κυμάτων, ή έργολάβος Έταιρεία έκρινεν ά-
παραίτητον νά αύξηση τò μέσον τοϋτο βάρος μέχρις 6.000
χ. λ. γ., ήναγκάζετο οθεν διά τήν φόρτωσιν τών μεγάλων
λίθων νά χρησιμοποιουῖν δύο ταυτοχρόνως γεραμούς, γε-
γονός ὡπερ φυσικά έπηύξαν τήν δαπάνην φορτώσεως.
Έπραξεν όμως οϋτω διά νά εξασφαλίη τò έργον με-
κίνδυνον ότι θά εκατηγορείτο επί ὑπερβάσει τών προβλε-
πομένων έξόδων διά τήν φόρτωσιν.»

6) Και ή μὲν έργολάβος έταιρεία αποδεικνύει διά τών
προπαρατεθεισών αὐτῆς ἀντιρρήσεων ότι ή μέθοδος καθ'ήν
έγένετο μέχρι τοϋδε ή εκμετάλλευσις του Λατομείου έπε-
βάλλετο ὑπό τῆς ανάγκης τών πραγμάτων, συμφωνεί δὲ
πλήρως πρὸς τήν έργολάβον έταιρείαν και ή τεχνική ὑπη-
ρεσία τῆς *Λιμ. Έπιτροπῆς*, ήτις έπιβεβαιώνει τὸς παρατη-
ρήσεις τῆς Έταιρείας εις τήν ὑπό χρον. 11 Οκτωβρίου
1924 ἀναφοράν της πρὸς τήν Λ. Ε. πρὸς τήν ὁποίαν εκ-
θέτει τὰ εξῆς:

7) « *Όσον διά τήν έπιρριπτομένην τῷ έργολάβω,*

ἐμμέσως δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, κατὰστασιν τοῦ Λατομείου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρωμεν ὑμῖν διὸ δὲν συμμερίζομεθα τὴν ἀποψιν τοῦ κ. Βαυγαλάκι, καθότι ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ Λατομείου ὡς ἐκτελεῖται σήμερον, θὰ ἦτε ἀντικανονικὴ ἐὰν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ κατασκευάσωμεν ὁλόκληρον τὸν κυματοθραύστην ἐκ φυσικῶν πετρωμάτων, ὁπότε θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καθαρίζωμεν ἀνελλιπῶς τὰ πρᾶνῃ καὶ κατὰ τὸ δυνάτῳ σχηματίζομεν, κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐργασίας, κατακόρυφα μέτωπα προσβολῆς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέποντες τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς ἐπιφανείας τῶν πετρωμάτων.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐπρόκειτο νὰ κατασκευάσωμεν μόνον 120 μ. τρ. Κυματοθραύστου ἐκ φυσικῶν ὀγκολίθων, ἐπετρέψαμεν τῷ ἐργολάβῳ νὰ ἐργασθῇ ὅπως ἐργάζεται, παραμελῶν τὸν καθορισμὸν τῶν πρᾶνῶν, ἵνα ἀποκομίσωμεν ἐκ τοῦ Λατομείου μας ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτεραν ποσότητες ὀγκολίθων μεγάλου βάρους εἰς τὸ ἐλάχιστον τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ὅπερ καὶ ἐπετύχαμεν. Τὰ παρατηρούμενα ὅμως συντρίμματα δὲν ἐπεται διὸ εἶναι ἀπολεσθεῖσα ἐργασία, διότι ταῦτα μετὰ τὴν διαλλογὴν αὐτῶν θέλουσι χρησιμοποιηθῆναι εἰς τὴν προμήθειαν σκύρων πρὸς κατασκευὴν τεχνιτῶν ὀγκολίθων. >

IV

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

1) Ἡ ἐκτέλεσις τῶν λιμενικῶν ἔργων, ἐδημιούργησε τὴν ἀνάγκην τῆς ἠλεκτρικῆς ἐγκαταστάσεως ὅπως ἐπιτευχθῆναι διὰ τῆς ἠλεκτροκινήσεως ἢ ταχύτερα καὶ οἰκονομικώτερα ἀντῶν κατασκευῆ.

Ἡ ἰδρυσις ἐν τῇ πόλει ἠλεκτροπαραγωγοῦ σταθμοῦ ἐγέννησεν αὐτομάτως ἀπὸ τῶν πρώτων μηνῶν τῆς ἐνάρξεως τῶν Λιμ. ἔργων τὴν ἰδέαν τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ παρεχθησομένου ρεύματος καὶ πρὸς ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως.

2) Ἡ ἰδέα αὕτη προήλθε ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς οὗτος σταθμὸς γινόμενος χάριν τῶν λιμενικῶν ἔργων, μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν θὰ ἦτο διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ λιμένος ἐν μέρει μόνον χρήσιμος καὶ συνεπῶς ὅτι ἡ ἐξασφάλις ἀγορασθεῖ τῆς ἐγκαταστάσεως ταύτης μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων ἐν συνδυασμῷ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ρεύματος διὰ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως, διαρκούντων τῶν ἔργων καὶ μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου λιμένος θὰ ἦτο συμφέρον εἰς τὸ λιμενικὸν ταμεῖον καὶ συνάμα ἐξυπηρετικὸς τῶν συμφερόντων τοῦ δήμου μὴ κατωρθώσαντος νὰ παράσχη εἰς τοὺς δημότας τοιοῦτον φωτισμὸν.

3) Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σκέψις ἐνισχύθη ὡς ἐκ τῆς κοινότητος τῶν συμφερότων τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τοῦ Δήμου καὶ τοῦ Λ. Ταμείου, διότι οἱ δημόται Ἡρακλείου συνεισφέρουσι κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς εἰσπράξεις τοῦ Λ. Ταμείου καὶ ἀπεδέχθησαν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν τὴν ὑφισταμένην φορολογίαν, ἐφ' ἧς κυρίως βασιζέται ἡ βεβαιότης περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου λιμένος, ὅθεν τὸ Λ. Ταμεῖον ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ ἠδύνατο νὰ φανῇ ἄζημίως χρήσιμον εἰς τοὺς δημότας Ἡρακλείου, ὅφειλε νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς εἰρημένης ἰδέας.

4) Ἐκ τῶν σκέψεων τούτων ὀρρωμένη ἡ τέως Λ. Ἐπιτροπὴ υἱοθέτησε τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ ἐν συνεργασίᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν κατηρτίσθη τὸ προκαταρκτικὸν τῆς

συμβάσεως σχέδιον, ὅπερ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1922 ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας ἀναγγελομένης δὲ τῆς κατ'ἀρχὴν ἐγκρίσεως τοῦ σχεδίου τούτου καὶ ἐπειγουσῆς τῆς ἀνεγέρσεως τῆς οἰκοδοφῆς, ἤρξατο αὕτη ἐπὶ τῇ βάσει σχεδίου δυναμένου νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ χώρῳ αὐτοῦ καὶ τὴν ἐγκατάστασιν Γ' ἠλεκτρικοῦ συγκροτήματος καὶ ἡ ἀγορὰ προσβλέπετο ἐν τῇ εἰρημείῃ συμβάσει καὶ διὰ λιθοδομῆς διότι τὸ οἰκοδόμημα προσωρίζετο νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν πόλιν μονίμως. Κατὰ Μάϊον ~~τῆ~~ τῶν 1923, ὅτε ἡ οἰκοδομὴ προσήγγιζεν εἰς τὸ τέρας αὐτῆς καὶ ἐπέκειτο ἡ ἐγκατάστασις τῶν ἠλεκτροπαραγωγῶν μηχανημάτων καὶ εἶχε κατασκευασθῆ μετὰ προηγουμένην συνενόησιν μετὰ τοῦ Δήμου καὶ τὸ Γ' βᾶθρον ἐφ' οὗ ἐπρόκειτο νὰ τοποθετηθῆ τὸ περὶ οὗ εἴρηται Γ' συγκρότημα, ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 16567 τῆς 26 Ἀπριλίου 1923 ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας δι' οὗ ἐνεκρίνετο ὁριστικῶς τὸ προκαταρκτικὸν σχέδιον τῆς συμβάσεως καὶ ὑπεδεικνύοντε τροποποιήσεις τινὲς οὐδαμῶς ἀλλοιοῦσαι τοὺς θεμελιώδεις ὄρους τῆς συμβάσεως.

5) Μεθ' οὗ ἡ Α. Ε. ἔκρινεν ἀναγκαῖον ὅπως διαβιβάσῃ εἰς τὸν ἀνεπιτρόσωπον τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας τὸ σχέδιον τῆς προκαταρκτικῆς συμβάσεως καὶ τὸ τροποποιητικὸν αὐτῆς μετὰ σχετικῆς ἐπιστολῆς δι' ἧς εἰδείνετο αὐτῇ διάφορα ἐπισημᾶτα ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Λιμ. ἔργου καὶ ἐν συνδυασμῷ αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως. Ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία διαβίβασεν εἰς ἀπάντησιν ὑπόμνημα εἰς ὃ διευποῦντο παρατηρήσεις ἐπὶ διαφόρων ἔρθρων τῆς περὶ ἧς πρόκειται συμβάσεως. Συνεπεία τῶν παρατηρήσεων τούτων, εἰς τὰς ὁποίας ῥητῶς ὁ ἐργολάβος ἐδήλου ὅτι τὰ δύο συγκροτήματα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὰ

ἔργα καὶ ὅτι πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐν λόγῳ συμβάσεως ἐπιβάλλεται ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Γ' συγκροτήματος, ὁ Δήμος Ἡρακλείου διὰ τοῦ ὑπ' ἀρθ. 2726 τῆς 3 Ἰουνίου 1923 ἐγγράφου του ἐγνωστοποίησεν εἰς τὴν Α. Ε. π. τὴν ὑπ' ἀρθ. 46 τοῦ 1923 ἀπόφασιν τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου δι' ἧς ἀποφαίνεται ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Γ' συγκροτήματος κατὰ τὰ κατωτέρω ἐκτιθέμενα. Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τοῦ Δήμου ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ διὰ τοῦ ὑπ' ἀρθ. 648 τῆς 19 Ἰουνίου ἐγγράφου αὐτῆς πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἐταιρείας ἔδωκεν αὐτῇ τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἀναφερόμενα ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπήντησεν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐργολάβου διὰ τὰ ὑπ' ἀρθ. πρ. 2477 τῆς 20 Ἰουνίου 1923 ἐπιστολῆς αὐτοῦ.

6) Μετὰ ταῦτα ἡ Α. Ε. ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Δήμον ὅτι τῆς προκαταρκτικῆς συμβάσεως παρουσιαζούσης πλημμελείας, καθ' ὅσον δὲν καθορίζεται ἐν αὐτῇ ποία εἶναι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ Δήμου ὡς πρὸς τὸ κατώτατον ὄριον τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ὡς καὶ πρὸς τινὰ ἄλλα σημεῖα παρίσταται ἀναγκαῖον ν' ἀναθεωρηθῇ ἡ σύμβασις καὶ ἐξουσιοδοτήθῃ ὁ γράφων μετὰ δύο ἄλλων μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς νὰ προέλθουν εἰς τὰς δεούσας μετὰ τοῦ Δήμου συνηγοίσεις. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης ὁ Δήμος Ἡρακλείου διὰ τῆς ὑπ' ἀρθ. 3066 τοῦ 1923 ἐγγράφου του διεβίβασεν ἀτίγραφον τοῦ ὑπ' ἀρ. 50)1 τοῦ 1923 πρακτικοῦ καθ' ὃ ἐλήφθη ἀπόφασις ὀρίζουσα ὡς κατώτατον ὄριον ὑποχρεωτικῆς παροχῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς τὸν Δήμον διὰ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως καὶ πρὸς βιομηχανικὴν χρῆσιν 100 χιλιοβ. ἐπὶ ἐξάωρον ἡμερησίως ὑπολογιζόμενα καὶ παρεχόμενα.

7) Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ

διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 729 τῆς 2 'Ιουλίου 1923 κοινοῦ ἐγγράφου τῆς πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἐργολάβου Ἐταιρείας καὶ τὸν ἀρχιμηχανικὸν αὐτῆς κ. Π. Μπιτσάνων ἔθεσε τὰ ἐπόμενα ἐρωτήματα: προκειμένου νὰ λάβῃ ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ἀποφασίσαι σχετικὴν πρὸς τὸ ζήτημα τῆς συμβάσεως μετὰ τοῦ Δήμου περὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πόλεως παρακαλεῖσθε νὰ πληροφορήσῃτε αὐτὴν μετὰ ἐμπεριστατωμένην μελέτην τῶν ἀναφουρένων ζητημάτων ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως τοῦ Δήμου «ποῖα εἶναι τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑποχρεώσεως τὴν ὁποίαν ἀναλαμβάνει διὰ τῆς εἰρημένης ἀποφάσεως ὁ Δήμος καὶ γενικώτερον ἀν' αὐτὴν ἢ ἀγορὰ τοῦ Γ' συγκροτήματος παρουσιάζεται συμφέρουσα καὶ ὑπὸ τίνες ὄρους ἀπὸ τὴν Λιμ. Ταμεῖον Ἡρακλείου».

8) Ὁ ἀρχιμηχανικὸς τῆς Λ. Ε. κ. Μπιτσάνης καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἔργολάβου ἑταιρείας ἀπήντησαν εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα διὰ τῆς ὑποχρ. 2594 τῆς 2 'Ιουλίου 1923 κοινῆς γνωμοδοτήσεως, ἧτις ἔχει οὕτω.

Πρὸς τὸν Κύριον

*Πρόεδρον τῆς Διμεν. Ἐπιτροπῆς Ἡρακλείου
Ἐνταῦθα*

Κύριε Πρόεδρε,

Λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν λήψιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 729 καὶ ἀπὸ 2 'Ιουλ. 1923 ἐγγράφου ὑμῶν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ὁποίου ἀπαντῶμεν ὡς ἐξῆς.

Εἰς τὸ στάδιον εἰς ὃ ἐσχάτως εἰσῆλθεν τὸ ζήτημα τῆς μεταξὺ Διμενικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Δήμου συμβάσεως διὰ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως, τοῦτο παρουσιάζει δύο λύσεις.

1) Ματαίωσιν τῆς συμβάσεως, καὶ

2) τροποποιήσιν ταύτης συμφώνως ταῖς τελευταίαις προτάσεσι τοῦ Δήμου.

Πρώτη λύσις. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰ λιμενικὰ ἔργα θὰ ἐπιβαρυνθῶσι μὲ τὴν δαπάνην τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ Ἡλεκτροπαραγωγικοῦ Σταθμοῦ ἀνερχομένην εἰς 2,000,000 περίπου Δρχ. χωρὶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τούτων νὰ ἔχη τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον εἰσπράξεις ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως ταύτης, ἀλλὰ μόνον μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων, ἵσως νὰ ἐπέλθῃ περιορισμὸς τοῦ βέβηρου του ἐκ τῆς πωλήσεως τῆς ὅλης ἐγκαταστάσεως κτλ τὸν Δῆμον μὲ τιμὴν οὐχὶ ἀνωτέραν τοῦ 1,000,000 Δρχ.

Ἄρα θὰ προκύψῃ εἰς τὸ Λιμεν. Ταμεῖον ζημία κατ'ἐλάχιστον ὅρον 1,000,000 δρχ. δυναμένη νὰ ἀνέλθῃ εἰς 2,000,000 εἰς περίπτωσιν κατὰ νῆν ὁποῖαν δὲν ἤθελε πραγματοποιηθῆ ἢ τοιαύτη ὑπὸ τοῦ Δήμου ἐξαγορά.

Δευτέρα λύσις. Ὁ Δῆμος διὰ τῶν νέων προτάσεων του ἠπόσχηται νὰ καταναλίσκῃ ἀνὰ ἐκάστης ἡμέρας 100Χ6 = 600 ὠριαία χιλιβάτ ἢ κατ' ἔτος 220,000 χιλιβάτ περίπου.

Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ ὑπόσχεσις αὕτη θὰ ἦτο πρεσβύτερον καὶ τοῦτο πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Δήμου, εἰάν διατυποῦτο ὡς ἑξῆς: ἀντὶ ἐξάωρου καταναλώσεως νὰ ἔρρισθῆ 24ωρος τοιαύτη μὲ συνολικὴν κατ' ἔτος κατανάλωσιν 220,000 ὠριαίων χιλιβάτ, μὲ μέγιστον ρεῦμα ἐν καιρῷ νυκτὸς 150 χιλιβάτ καὶ μὲ δικαίωμα καταναλώσεως τοῦ πλεονάζοντος ρεύματος κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας.

Ὅπως ἐπιτευχθῆ ἡ λύσις αὕτη παρεστάθη ἀνάγκη ἀγορᾶς τοῦ 3ου συγκροτήματος, ὅπερ προωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Δήμου πρέπει ἐξ ὅλου-

κλήρου να επιβαρύνη αὐτὸν εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἀπόσβε-
 σιν καὶ ἀνανέωσιν, ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον τὸ ὑπὸ
 τοῦ Δήμου καταναλισκόμενον ρεῦμα ἀνταποκρίνεται ἀ-
 κριβῶς σχεδὸν πρὸς τὸν τρίτον τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς
 τῆς ἀναγκαίας διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν Λιμενικῶν ἔργων
 καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Δήμου.

Ἡ τιμὴ τοῦ παρεχομένου τῷ Δήμῳ ρεύματος θὰ κανο-
 νισθῇ ὡς ἑξῆς:

Α) Θὰ ἐξαχθῇ ἡ τιμὴ κόστους μονάδος ρεύματος ἐπὶ τῇ
 βάσει τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς τοῦ ἠλεκτροπαραγωγικοῦ
 Σταθμοῦ καὶ τῆς πραγματικῆς δαπάνης εἰς καύσιμον ὕλην,
 ἐρυκτέλαια καὶ προσωπικόν.

Προβλεπομένη τιμὴ κατὰ ὄριαῖον χιλιοβάτ Δραχ. 0.90

Β) Εἰς τὸ ἐξαγόμενον τοῦτο θὰ προστεθῇ τὸ ἀναλογοῦν
 πρὸς ἀνὰ μονάδα ἐξ ἀποσβέσεων καὶ ἐπισκευῶν.

Ἦτοι ἐν συνόψει

ἀπόσβεσις 10 ο)ο ἐπὶ ἀξίας μηχανημάτων 3ου
 Συγκροτήματος

1,000,000 X 0,10 100,000

ἐπισκευὴ ἐπὶ 5 ο)ο ἀξίας μηχανημάτων 3ου Συγκρ.

1,000,000 X 0,05 50,000

ἀποθεματικὸν δι' ἀνανεώσεις 5 ο)ο ὁμοίως 50,000

ἀπόσβεσις κτιρίου 5 ο)ο ἐπὶ 500,000

3 8,000

Κέρδος ἐργολάβου 12 1)2 ο)ο ἐπὶ τῆς τιμῆς κόστους

0,125 X 0,90 X 220,000 24,750

Ἄθροισμα 232,750

Ἄρα ἐπιβαρύνσις ἀνὰ ὄριαῖον χιλιοβάτ 232,750

220,000 1,06

Τιμή μονάδος ρεύματος 0,90+1,06	1,96
Εἰς αὐτὸ προστίθεται 10ο) συμφώνως παρ. 6 τοῦ ἀρθροῦ 2 τῆς συμβάσεως πρὸς κάλυψιν τό- κων κεφαλαίων κτπ.	0,20
Τελικὴ τιμὴ ἀνὰ ὠριαῖον χιλιβάτ.	2,16

Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης λύσεως προκύπτουν τὰ ἑξῆς
οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ὑπὲρ τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου.

1) Ὑποχρεωτικὴ ἔξαγορὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου
ὑπὸ τοῦ Δήμου.

2) Μετὰ παρέλευσιν ἑταίας ἀπέναντι δαπάνης 3,000,000 διὰ τὴν ὅλην ἐγκατάστασιν, τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον δὲ εἰσπρά- ξιη ἐπὶ τῶν μηχανημάτων ἀξίας 2,500,000 50ο)ο	1,250,000
ἐπὶ τοῦ κτηρίου ἀξίας 500,000 75 ο)ο	375,000
ἐξ ἀποσβέσεως καὶ ποσοστοῦ ἐπισκευῆς 3 Συγκροτ. ἐπὶ ἀξίας 1,000,000 X 0,15 X 5	750,000
ἀπόσβ. 1)3 δαπάνης κτηρίου 8,000 X 5	40,000
	<u>2,415,000</u>

Ἄρα ὑπόλοιπον ἐπιβαρύνον τὰ ἔργα μόνον
3,000,000—2,415,000 Δρχ. 585,000

Εἶναι φανερὸν λοιπὸν ὅτι ἡ δευτέρα λύσις συμφέρει
ἀπὸ πάσης ἀπόψεως τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον, καθιστᾶ δὲ
δυνατὸν τὸν ἀπὸ τοῦδε ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως.

Διατελοῦμεν μετὰ πλείστης τιμῆς,

Per Pro Sir ROBERT Mc ALRIN & SONS
W. de Lauj.

Ὁ Ἀρχιμηχανικὸς τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς,
Π. ΠΙΤΣΑΝΗΣ.

9) Παραθέτω ὁλόκληρον τὸ κείμενον τῆς κοινῆς γνω-
μοδοτήσεως τῶν δύο τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς τε ἐργολάβου
ἐταιρείας καὶ τῆς Λ. Ἐπ. διότι ἐν τῷ καινῷ τούτῳ προ-

βάλλει ἡ Ἀλήθεια εἰρωνευομένη πάντας τοὺς ἰσχυρισθέντας ὅτι ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς τοῦ τρίτου συγκροτήματος ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ αὐτῆς κ. Π. Μπιτσάνη καὶ δὴ ἐναντίον τοῦ συμφέροντος τοῦ Λιμ. Ταμείου.

10) Ἡ Λιμ. Ἐπ. εὐρεθεῖσα πρὸ μιᾶς τοιαύτης γνωμοδοτήσεως ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων, ἐξ ὧν ἀρχικῶς ἀρνήσθη εἰς τὴν σύναψιν τῆς προκαταρκτικῆς συμβάσεως, ἐθεώρησεν ἑαυτὴν ὑπόχρεωσιν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐκτεθέμενα ἐν τῇ εἰρημένῃ γνωμοδοτήσει καὶ νὰ προσσρῶσθαι εἰς αὐτὰ τὰ συμφέροντα τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου.

11) Κατὰ ταῦτα, ἡ πρώτη λύσις, ἥτοι ἡ μεταίωσις τῆς συμβάσεως ἀπεκρούσθη, διότι τὰ λιμενικὰ ἔργα ἠθέλον ἐπιβερυνθῆ μετὰ τὴν δαπάνην τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ σταθμοῦ ἀνερχομένην τότε εἰς 2,000,000 δραχμὰς, χωρὶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἔργων τούτων νὰ ἔχη τὸ Λ. Ταμεῖον ἔσοδόν τι ἐκ τῆς ἐγκαταστάσεως ταύτης, μόνον δὲ μετὰ τὸ πέρας τῶν ἔργων θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ περιορισμὸς τοῦ βάρους αὐτοῦ διὰ τῆς ἐξαγορᾶς τῆς ὅλης ἐγκαταστάσεως παρὰ τοῦ Δήμου ἢ παρ' ἑλλοι τινός, τῶν μηχανημάτων καὶ ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ζημία τοῦ Λιμ. Ταμείου ὑπελογίζετο εἰς ἕκατομμύριον δρ. περίπου. Ἐκτὸς δὲ τῆς ζημίας ταύτης ὑφίστατο καὶ ὁ λόγος ὅτι μετὰ τὴν σύναψιν τῆς προκαταρκτικῆς συμβάσεως μετὰ τοῦ Δήμου ἡ Α. Ε. δὲν θὰ ἠδύνατο ν' ἀνεύρῃ οὐδεμίαν ἠθικὴν δικαιολογίαν ἐναντι τῶν δημοτῶν μεταιώνουσα σύμβασιν, ἧς ἡ ἐκτέλεσις ἐπεβάλλετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τοῦ Α. Ταμείου.

12) Ἀφ' ἐτέρου ἡ δευτέρα λύσις, ἥτοι ἡ τροποποίησις

τῆς συμβάσεως συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας προτάσεις τοῦ Δήμου παρουσιάζετο προφανῶς συμφέρουσα εἰς τὸ Λ. Τ. διότι 1) προέκυπτεν ἐξ αὐτῆς ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐξαγορὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου ὑπὲρ τοῦ Δήμου καὶ 2) διότι μετὰ παρέλευσιν ἑταίρας ἀπέναντι δαπάνης 3,000,000 διὰ τὴν ὅλην ἐγκατάστασιν τὸ Λ. Τ. θὰ εἰσπράξῃ (κατὰ τὴν εἰρημένην γωμοδοτίσιν) 2,415,000, ἄρα εἰς τὸ τέλος τῆς πενταετίας θὰ μείνῃ ὑπόλοιπον ἐπιβερῦνον τὸ ἔργον δρχ. 585,000.

13) Ἀνεξαρτήτως τῶν εὐνοϊκῶν τούτων ἀποτελεσμάτων τὰ ὅποια ἐπῆρχοντο διὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Γ. συγκροτήματος ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὅτι ὑπῆρχε καὶ ὁ πρόσθετος σπουδαῖος λόγος, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ Γ. συγκροτήματος ἐξησφαλίζετο μία ἐφειδρική μηχανή, ὥστε ν' ἀποκλείεται καὶ ἡ ἐλαχίστη πιθανότης ἀργοπορίας τῶν Α. Ἔργων λόγῳ βλάβης ἐνὸς τῶν συγκροτημάτων.

14) Ἐκτὸς τοῦ πρόσθετου τούτου λόγου, ὑπῆρχεν καὶ ἕτερος γενικωτέρας σημασίας, ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ Γ. συγκροτήματος ὁ ἠλεκτροπαραγωγὸς σταθμὸς θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ παρέχῃ διαρκούσης τῆς ἡμέρας ρεῦμα μέχρι 100 χιλιοβ. διὰ τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν τῆς πόλεως. Καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν ἀνελάμβανεν ὁ Δῆμος συνολικὴν ὑποχρέωσιν 100 χιλ. διὰ τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν καὶ τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν ἀλλ' ἢ ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχε τὴν γνώμην ὅτι εἰς πόλιν, ὡς τὸ Ἡράκλειον, ἐργῶσαν εἰς πρόσοδον, καὶ οἰκονομικῶς ἀνθοῦσαν, ὁ Δῆμος πολὺ ταχέως θέλει εὐρεθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὴν αὐξήσιν τῆς παροχῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος διὰ τε τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως, τὸν ἰδιωτικὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἠλεκτροκίνησιν εἰς

τὸ ἀνώτατον δυνατὸν ὄριον. Καὶ μόνη δὲ ἡ περίπτωσις αὕτη, καὶ μὴ ὑπαρχόντων τῶν προηγουμένων λόγων, ἔπειθε τὴν Λ. Ε. ὅτι οὐδαμῶς ἔπρεπε νὰ διατάσῃ εἰς τὴν προσθήκην τοῦ Γ.' συγκροτήματος διότι ἡ παραγωγικὴ τιμὴ τοῦ ἔσυμματος θὰ ἦτο ἀντιστρόφως ἀνάλογος πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Δήμου χρησιμοποιοῦμενον ῥεῦμα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ χρησιμοποίησις ὀλοκλήρου τοῦ παραγομένου ῥεύματος θ' ἀπέβαιναν εἰς προφανῆ ὠφέλειαν τοῦ Δήμου καὶ τοῦ Λ. Ταμείου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐλαττώνουσα τὴν τιμὴν τοῦ ῥεύματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέχουσι μεγαλυτέρας εἰσπράξεις εἰς τὸ Λιμ. Ταμεῖον.

15) Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω σκέψεων στηριχθεῖσα ἡ τέως Λ. Ε. ἀπεφάνθη ὑπὲρ σῆς ἀγορᾶς τοῦ Γ.' συγκροτήματος καὶ παρεκάλει τὸν Ὑπουργὸν τῆς Συγκοινωνίας ἵνα διὰ τῆς παρ' αὐτῷ ἀρμοδίας ὑπηρεσίας ἀφοῦ ἐμπεριστατομένως ἐξελέγξῃ τὰς προϋποθέσεις ὑφ' ἃς ἡ Λ. Ε. προέβη εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην συμπληρώσῃ καὶ τροποποιήσῃ τὸ προσχέδιον τῆς συμβάσεως ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἡ σύμβασις αὕτη καταρτιζομένη τελείως ἐξασφαλίσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ Λ. Ταμείου καὶ τοῦ Δήμου καὶ ἀποβῆ ἔξυπηρετικὴ τοῦ σκοποῦ, ὅστις διαπνέει τὰ μέλη τῆς τέως Λ. Ἐπιτροπῆς, διαβλέποντα ὅτι τὸ ἔργον τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ θ' ἀποβῆ προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ κινήσειρις δύναμις μιᾶς σοβαρᾶς προσόδου εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τοιοῦτοτρόπως θὰ ἠσθάνοντο μεγάλην ἱκανοποίησιν καὶ ὠφέλειαν οὐ μόνον ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν Διμερικῶν ἔργων ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἀποτελεσμάτων τῆς λειτουργίας τῆς ἠλεκτρικῆς αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως.

16) Τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Λ. 'Ε. ἐπεκύρωσε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς ἐγκριτικῆς ταύτης ἀποφάσεως ἡ τέως Λ. 'Επιτροπὴ προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Γ.' συγκροτήματος, δι' οὗ συνεπληρώθη κατὰ τὰ ἤδη εἰρημένα ὁ ἠλεκτροπαραγωγὸς σταθμὸς κατηρτίσθη δὲ καὶ ἡ ὄρστικὴ σύμβασις περὶ παροχῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ὑπὸ τοῦ Λ. Ταμείου Ἡρακλείου εἰς τὸν Δῆμον Ἡρακλείου, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ ὑπὸ χρον. 23 Δεκεμβρίου 1924 Διατάγματος τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 τῆς 10 Ἰανουαρίου 1925 φύλλον τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως.

17) Ἡ τέως Λ. 'Επιτροπὴ διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς περὶ συμπληρώσεως τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ σταθμοῦ ἐξυπηρέτησε τὰ συμφέροντα τοῦ Λιμενικοῦ Ταμείου καὶ ἐξησφάλισε συγχρόνως τὸν ἠλεκτροφωτισμὸν τῆς πόλεως ὅπως καὶ τὸν ἰδιωτικὸν τοιοῦτον. Συντέλεσε συγχρόνως εἰς τὴν ἐνίσχυσιν καὶ πρόοδον τῆς βιομηχανίας τῆς πόλεως διὰ τῆς παροχῆς ἠλεκτρικῆς κινητηρίου δυνάμεως, ἥρχισαν δὲ ἤδη νὰ καθίστανται ἀντιληπτὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς προσθήκης τοῦ Γ.' συγκροτήματος διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς σχετικῆς συμβάσεως, ἥτις ἀποτελεῖ ἐν συνδυασμῶ μετὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου λιμένος τοὺς δύο ἰσχυροὺς παράγοντας τῆς νέας οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς προόδου τῆς πόλεως.

18) Καὶ ὁμως εὐρέθησαν τινες ἐν Ἡρακλείῳ νὰ κακίσωσι τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Λιμένος διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ Γ.' ἠλεκτρικοῦ συγκροτήματος. Μεταξὺ τῶν παραδόξων κατηγορῶν καταλέγεται καὶ ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία ἐν

τῇ ἐκθίσει της ἀναφέρει ὅτι ἡ διάθεσις τοῦ ποσοῦ Λ. Α. 4582 διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ Γ. ἠλεκτρικοῦ συγκροτήματος (ἦν ἀποκαλεῖ ἔργον ἀλλότριον) ἐλέφερσεν οἰκονομικὴν δυσχέρειαν τοῦ Λιμ. Ταμείου κατὰ τρόπον ὥστε νὰ μὴ δυνηθῇ ἐγκαίρως νὰ προμηθεύσῃ ἀπαραίτητα καὶ ἐπαιγούσης ἀνάγκης μηχανήματα διὰ τὴν κανονικὴν πρόοδον τοῦ ἔργου ὡς· λ. χ. μαλακτῆρας, βαγόνια κ.τ.λ.

Προφανῶς ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ διετύπωσε τὴν ἀνωτέρω γνώμην ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν πραγμάτων. Διότι ἂν εἶχεν ὑπ' ὄψιν της τὴν γνωμοδότησιν τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Λ. Ε. καὶ τῆς Ε. Ε. περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ Γ. συγκροτήματος, τοὺς λόγους ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ἡ Λ. Ε. διὰ νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐγκριτικὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργείου ἀναμφιβόλως ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἠρόθως σκεπτομένη θὰ ἐξέφρασεν ἐντελῶς ἀντίθετον γνώμην. Ἐν ἐπίσης ἡ Ἐλ. Ε. ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν ὅτι διὰ τῆς ἀγορᾶς τοῦ Γ. συγκροτήματος ἐξησφαλιζέτο ἡ ἀπρόσκοπτος λειτουργία τῶν δύο ἄλλων συγκροτημάτων καὶ ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἔργων εἰσπραξις διὰ τῆς παροχῆς τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς τὸν Δῆμον 2.500,000 δρ. ὑπὲρ τοῦ Λιμ. Ταμείου, βεβαίως δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ ἀποκαλέσῃ τὴν ἀγορὰν τοῦ Γ. συγκροτήματος ἔργον ἀλλότριον. Ἐν ἐπίσης ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀγορᾶς τοῦ Γ. συγκροτήματος καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ τῆς Λ. Ε. ἀπεχώρησε δὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ αὕτη περὶ ἀγορᾶς μαλακτῆρων ἢ ἄλλων μηχανημάτων, διότι δὲν εἶχεν ἐγκριθῆ ἀκόμη ἡ σχετικὴ μελέτη, θ' ἀπέφευγεν ἐπίσης νὰ στηριχθῇ εἰς τοιαύτην ἐπιχειρηματολογίαν.

19) Ἄλλ' ἢ Ἐπιτροπὴ παραδόξως μὴ ἐξετάσασα τὰ

πράγματα μετά προσχῆς, χορηγῆι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποδείξωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἐκθέσεως ἀντιφάσκουσαν πρὸς ἑαυτήν.

Ἡ Ἑλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ γράφει «ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον εἶναι τελειότατον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀλλὰ καὶ ἄκρως δαπανηρὸν διὰ τὴν σκοπιμότητα καὶ πρὸς τὸ κυρίως λιμενικὸν ἔργον».

Ἡ Ἐλ. Ἐπιτροπὴ ἐξακολουθεῖ γράφουσα:

«Πᾶσαι αἱ ἐγκαταστάσεις τῶν μηχανημάτων ἐγένοντο μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἐξασφαλίζούσης ἀπολύτως τὴν κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῶν. Ἰδιαιτέρως τοῦ ἠλεκτρικοῦ Ἐργοστασίου. ὅπερ ἀποτελεῖ μόνιμον ἐγκατάστασιν ἐγένετο μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμελείας τοῦ τε κτιρίου καὶ τῶν μηχανημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐν γένει διατάξεων. Διὰ τὴν μέλλουσαν καλὴν συντήρησιν τῶν ἠλεκτρικῶν ἰδίως μηχανημάτων ἐπιβάλλεται ἡ πλακόστρωσις τοῦ δαπέδου τοῦ ἐν γένει κτιρίου διὰ πλακῶν ἢ ἄλλου συστήματος, πλὴν τοῦ ἐκ σιμέντου ὑπάρχοντος, πρὸς ἀποφυγὴν κονιορτοῦ».

«Ἡ ἐπὶ πλέον τῆς προβλεπομένης δαπάνης τῶν ἐγκαταστάσεων τοῦ ἠλεκτρικοῦ ἐργοστασίου εἶναι μὲν ἐπιτυχῆς διὰ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἐγένετο, κατέστησεν ὅμως νεκρὸν σεβαστὸν ποσὸν τοῦ Λιμενικοῦ ταμείου, ὅπερ ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ ἐπικαίρως ἄλλας ἀναγκαίας τοῦ κυρίως ἔργου».

Κατὰ ταῦτα ἡ ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀφ' ἑνὸς μὲν θεωρεῖ ὅλας τὰς ἐγκαταστάσεις γενομένας μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἰδίως τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον τέλειον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀσφαλίζον τὴν τακτικὴν καὶ κανονικὴν αὐτοῦ λειτουργίαν ἀλλ' ἄκρως δαπανηρὸν δι' ὃν σκοπὸν ἐγένετο. Ἄλλ' ἡ τελειότης τῆς ἐγκαταστάσεως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπι-

τευχθῆ ἄνευ τῆς ἀναγκαίας δαπάνης.

— Ἦτο δὲ ἐπιβεβλημένη ἡ δαπάνη αὕτη διότι ἄνευ τῆς τελειότητος τῆς ἐγκαταστάσεως δὲν θὰ ἦτο ἐξησφαλισμένη ἡ κανονικὴ λειτουργία αὐτῆς τοῦτο ἀποδέχεται καὶ αὐτὴ ἡ Ἐλεγκτικὴ ἐπιτροπὴ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς θεωροῦσα, διὰ τὴν μέλλουσαν καλὴν συντήρησιν τῶν ἠλεκτρικῶν ἰδίως μηχανημάτων ἀναγκαίαν νέαν δαπάνην διὰ τὴν πλακόστρωσιν τοῦ δαπέδου πλὴν τοῦ ἐκ τσιμέντου ὑπάρχοντος, πρὸς ἀποφυγὴν κοινοροῦ.

20) Ὅταν ληφθῆ ἴπ' ὄψιν ὅτι ἀρχικῶς προεβλέπετο νὰ κατασκευασθῆ ξύλινον παράπηγμα ἢ ἀτελής τις οἰκοδομὴ πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν ἠλεκτροπαραγωγῶν μηχανημάτων καὶ ὅτι ἡ Α. Ε. διὰ τῆς συμβάσεως μετὰ τοῦ Δήμου ἐξασφάλισα τὸν ἀγοραστὴν τῆς ἐγκαταστάσεως ταύτης, ἠδυνήθη νὰ προβῆ εἰς τὴν ἀνέγερσιν μονίμου στερεᾶς καὶ τελείας οἰκοδομῆς ἐξασφαλιζούσης τὰ ἐν αὐτῇ μηχανήματα ἀπὸ πάσης ἐπιρροίας τῆς θαλάσσης ἢ ἄλλης ἀτμοσφαιρικῆς αἰτίας καὶ τοῦ κοινοροῦ ἀντιλαμβάνεται εὐκόλως πόσον ἡ Α. Ε. διὰ τῆς μετὰ τοῦ Δήμου συμβάσεως ἐξυπηρέτησε τὰ συμφέροντα τοῦ Α. Ταμείου καταστήσασα συγχρόνως οὐχὶ νεκρὸν ὡς ἀναφέρει ἡ Ἐλ. Ἐπιτροπὴ ἀλλ' ὑπὸ πολλὰς ἀπόψεις ἱκανοποιητικῶς παραγωγικὸν τὸ χρεῖμα ὅπερ ἐδαπάνησεν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ἠλεκτροπαραγωγοῦ σταθμοῦ.

VI

ΣΥΝΟΛΟΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΙΣΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

1) Συγκεφαλαιούντες ἤδη τὰς πραγματοποιηθείσας δαπάνας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔργων μέχρι τῆς 31 Μαρτίου 1924 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἤδη ἐκτεθέντων καὶ τῶν ἐπισήμων βιβλίων τῆς Α. Ε. καὶ τῆς Ε. Ε. εὐρίσκομεν δαπανηθέντα

τὰ ἑξῆς ποσά.

1) Μηχανήματα	Δρχμ.	10,570,349
2) Ἐγκαταστάσεις, συντήρησις νέα οικοδομαί.	„	4,159,230
3) Κυρίως ἔργα.	„	874,642
4) Ἐκτὸς συμβάσεως ἔργα.	„	138,161
5) Βοηθητικαὶ ὑπηρεσίαι.	„	299,936
6) Ὑλινὰ ἐν ἀποθήκῃ.	„	1,378,030
7) Γενικὰ ἔξοδα.	„	1,222,552
8) Φόροι, ἀσφάλεια.	„	72,240
9) Κέρδος ἐργολάβου.	„	1,722,447

Σύνολον Δρχμ. 20,438,587

2) Ἐπὶ τῆς συνολικῆς ταύτης δαπάνης ἐκ δρ. 20438587 ἢ Ἐλεγκτικῆ Ἐπιτροπῆ εὗρεν ὑπέρβασιν δαπάνης μόνον εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 κονδύλιον ἐκ δραχ. 874,642 καὶ ἡ ὑπέρβασις αὕτη ἀνέρχεται εἰς δραχ. περίπου τριακοσίας χιλιάδας, δικαιολογεῖται δὲ καὶ ἡ ὑπέρβασις αὕτη πλήρως ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ III.

3) Ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς συνολικῆς δαπάνης τῶν 20,438,587 ἐπραγματοποιήθησαν ὡς ἤδη ἀπεδείχθη (Σελὶς 47) οἰκονομίαι ἀνερχόμεναι εἰς Λ. Α. 13538 (1358+12000) ἤτοι ἐκ δρ. 3,384,500 ἐκάστης λίρας Α. ὑπολογισομένης πρὸς δρ. 250, ἐξ ὧν οἰκονομιῶν ἀφαιρουμένης τῆς ὑπερβάσεως ἐκ δρ. 300,000 ὑπολείπεται ποσὸν δρ. 3,084,500 ὅπερ ἀντιπροσωπεύει τὰς πραγματοποιηθείσας οἰκονομίας, τοῦτέστιν ἀντὶ νὰ δαπανηθῶσι κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἔργων δρχμ. 23,823,087 ἐδαπανήθησαν μόνον δρχμ. 20,438,587.

4) Καὶ ὅμως ἐνῶ τόσον σοβαραὶ οἰκονομίαι ἐπραγματοποιήθησαν ἢ ἐνταῦθα ἐκδιδομένη ἡμερῆς « Ἀνόρθωσις »

μετεχειρίσθη τὰ μεγαλύτερα στοιχεῖα τοῦ τυπογραφείου της διὰ τὴν ἐξαγγελίαν εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Ἑρακλείου ὅτι γίνονται τεράστια δαπάναι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν λιμενικῶν ἔργων (φυλ. 5, 5, 7, 11, Ὀκτωβρ. 1924) καὶ ἐπεκαλέσθη εἰς τὰ εἰρημένα φύλλα της τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν της διὰ τὴν μάθωσι μεγάλως τινὰς ἀληθείας ἐπὶ τοῦ λιμενικοῦ ζητήματος αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύονται ὅτι εἶναι μεγάλα ἀνακρίβεια. Ἀλλὰ καὶ ὁ νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου ὁμίλων περὶ τῶν γενομένων δαπανῶν δὲν ἐσεβάσθη τὴν ἀλήθειαν γράφων ἐν τῇ ἐκθέσει του «φύλ. Ἄνορ. 25]10]24 τὰ ὡς ἄνω ἐκτεθέντα αἷτια ἐγένοντο ἀφορμὴ ὅστε τὰ λιμενικὰ ἔργα μετὰ τὰς συντελεσθείσας ἐγκαταστάσεις νὰ στοιχίσωσιν ὑπερδιπλασίαν τιμὴν τῆς προϋπολογισθείσης μὲ τιμὰς ἀναθεωρουμένας»!!!

Z.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΙΒΡΑΔΥΝΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

1) Γίνεται συχνάκις ἡ ἐρώτησις. Διατί βραδύνουεν τὰ ἔργα; Ἐὰ ἦτο ὀρθότερον εἶν ἡρωτάτο: Πῶς ἐγινε δυνατὸν ν' ἀρχίσουν ἢ νὰ μὴ διακοποῦν τὰ ἔργα;

2) Αἱ διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολόγησιν τῆς λιμενικῆς συμβάσεως ἤρχισαν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1921, ὅτε ἡ Ἀγγλικὴ λίρα ἐτιμᾶτο δρ. 50. Μετὰ 10 μῆνας, ὅτε συνετέσσετο ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔργου, ἡ Ἀγγλικὴ λίρα ἐτιμᾶτο περίξ τῶν 100 δρ. καὶ διὰ τοῦτο ἡ τιμὴ αὕτη ἐλήφθη ὡς βέσις κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀρχικοῦ προϋπολογισμοῦ. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς συμβάσεως, ἦτοι κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1922, ὅτε ἤρχισεν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου, ἡ τιμὴ τῆς λίρας ἦτο ἀνωτέρα, ἐξηκολούθησε δὲ αὕτη συνεχῶς ἀνερχομένη καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐφθασε τὰς

δρ. 200, βραδύτερον ὑπερέβη τὰς 300 καὶ κατέληξεν εἰς τὰς 400, ἤτοι εἰς τιμὴν τετραπλασίαν τῆς τεθείσης βάσεως κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ.

3) Εἶναι προφανές, ὅτι πρὸ μιᾶς τοιαύτης ῥαγδαίας ὑπερτιμήσεως τοῦ ἔξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ ἀναλόγου αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν ἡμερομισθίων καὶ ὑλικῶν καὶ μηχανημάτων ἢ Λ. Ε. εὐρέθη πρὸ κλοσσιαίων δυσχερειῶν εἰς τὴν ἔναρξιν καὶ ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν προμήθειαν τῶν μηχανημάτων, ὧν ἡ ἀγορὰ ἀπῆλθει ἔξωτερικὸν συνάλλαγμα. Μόνη δὲ ἡ σκέψις, ὅτι ἡ ἀρχικῶς ὑπολογισθεῖσα δαπάνη τοῦ ἔργου ἐξ 20 ἑκατομ. ἀνεβιβάζετο συνεπεῖα τῆς ὑποτιμήσεως τῆς δραχμῆς εἰς 80 ὅλα ἑκατομμύρια ἤρκει νὰ παραλύσῃ πᾶσαν ἐνέργειαν τῆς Λ. Ε. καὶ νὰ παραστήσῃ τὸ ἔργον προσκόπτεον κατ' ἀνυπερβλήτου οἰκονομικῆς δυσχερείας.

Ἐν τούτοις ἡ Λ. Ε. ὑπερέβη τὸν οἰκονομικὸν σκόπελον καὶ κατέστησεν δυνατὴν τὴν ἔναρξιν καὶ ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων ἐνεργήσασα ὡς ἐξῆς:

4) Τὰς πρώτας ἀνάγκας αὐτῆς εἰς ἔξωτερικὸν συνάλλαγμα ἀντιμετώπισεν ἡ Λ. Ἐπ. διὰ τοιοῦτου, ὅπερ ἐπρομηθεύθη παρὰ τῆς ἐνταῦθα Ἑπιτροπῆς τοῦ Συνδικάτου τῶν Τραπεζῶν χορηγηθὲν κατόπιν ἐντολῆς τῆς ἐν Ἀθῆναις Κεντρικῆς Ἑπιτροπῆς, ἣτις ἐπέισθη νὰ χορηγήσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην χάρις εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ κ. Ἐπ. Χαριλάου, παρακληθέντος ἐν Ἀθῆναις προσωπικῶς ὑπὸ τοῦ γράφοντος καὶ δυναθέντος νὰ ματαιώσῃ τὴν παρὰ τῇ Κεντρικῇ Ἑπιτροπῇ ζήτησιν ἀντίδρασιν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Συνδικάτου τῶν Τραπεζῶν ἡ Λ. Ἐπ. εὐρέθη πρὸ νέων δυσχερειῶν, καθόσον οἱ ἀρμόδιοι ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, εἰς οὗ, ἀπη-

θήνη αὐτὴ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1922, παρακαλοῦσα νὰ χορηγηθῆ εἰς αὐτὴν Κρατικὸν συνάλλαγμα, οὐτινος εἶχεν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην πρὸς συμπλήρωσιν παραγγελιῶν μηχανημάτων, εὐρισκόμενοι πρὸ ἐπιτακτικωτέρων Κρατικῶν ἀναγκῶν δὲν ἦσαν πρόθυμοι εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς παρακλήσεως ταύτης γενομένης ἐν τέλει ἀποδεκτῆς κατὰ τὸ ἤμισυ διὰ τῆς ἐνεργητικῆς παρεμβάσεως τοῦ συμπολίτου ἡμῶν κ. Ε. Τσουδεροῦ.

5) Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Α. Ε. εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην συνάψεως δανείου μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀλλ' ἔχουσα ἐπ' ὄψει τῆς τὴν θέσιν τῆς νομισματικῆς ἡμῶν μονάδος καὶ τὴν ἀνάγκην κυρίως Σ)τος ἐξωτερικοῦ διὰ τὴν προμήθειαν τῶν μηχανημάτων, ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ ὥστε τὸ δάνειον τοῦτο νὰ συνομολογηθῆ μετὰ τῆς Ἐθν. Τρ. εἰ δυνατόν ὁλόκληρον, εἰς Α. Ἀγγλίας.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρεκλήθη ὁ Νομάρχης Ἡρακλείου καὶ τότε, ὡς ἐκ τῆς ιδιότητός του Πρόεδρος τῆς Α. Ε. κ.Ε. Λυδάκης εὐρισκόμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς Ἀθήνας, νὰ παραμείνῃ αὐτόθι, ὅπως συνεχίσῃ τὰς ἀπὸ διμήνου, ἀρξαμένας μετὰ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς διαπραγματεύσεις πρὸς συνομολόγησιν τοῦ δανείου.

Εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ δανείου τούτου ὑφίστατο καὶ ἄλλο σοβαρὸν ἐμπόδιον ἢ ἐκδοσις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3020 τῆς 13 Αὐγούστου 1922 Νόμου περὶ Λιμένων κανονίζοντος κατ' ἄλλον τρόπον τὴν λιμενικὴν φορολογίαν καὶ περιλαμβάνοντος εἰς τὰς διατάξεις αὐτοῦ καὶ τὸ Α. Τ. Ἡρακλείου. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἤξιον τὴν τροποποίησιν τοῦ νόμου τούτου καὶ τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς τεθειμένης λιμενικῆς φορολογίας διὰ τὸ λιμενικὸν ταμεῖον ἡμῶν. Ἡ Α. Ε. εὐρισκομένη πρὸ τῆς ἀξιώσεως ταύτης τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς καὶ

κρίνουσα ὅτι ὁ νέος νόμος ἀνέτρεπεν ἄρδην τὴν οἰκονομικὴν βᾶσιν τοῦ ἔργου (ὡς θέλει ἀναπτυχθῆ εἰς τὸ οἰκονομικὸν μέρος τῆς παρούσης μελέτης) ἀνέθεσεν εἰς τὸν γράφοντα νὰ συντάξῃ ὑπόμνημα περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς τροποποιήσεως τοῦ εἰρημένου νόμου, ὑποβληθὲν εἰς τὸ ἀεμόδιον Ὑπουργεῖον.

6) Ὁ κ. Ε. Λυδάκης εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παρατείνῃ ἐπὶ δύο μῆνας τὴν διαμονὴν του εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατθεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς ἐργασθεῖς δὲ μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας κατώρθωσε συνεπικουρούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Συγκοινωνίας κ. Σακελλαροπούλου καὶ τοῦ τότε Γεν. Διοικητοῦ Κρήτης κ. Μαζαράκη, παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἀντιρρήσεις τῆς Ἐθν. Τραπέζης, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ συνομολογήσῃ δάνειον μετ' αὐτῆς ἕξ 20,000 Ἀγγλικῶν λιρῶν καὶ 5,000,000 δραχ. ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν παραδοχὴν τῶν ἀπόψεων τοῦ εἰρημένου ὑπομνήματος τῆς Λ. Ε. καὶ τὴν σχετικὴν τροποποίησιν τοῦ Νόμου 3020—ἐπὶ τῇ βᾶσει δὲ τῆς τροποποιήσεως ταύτης, τὴν πραγματοποιήσῃ τοῦ περὶ οὗ πρόκειται δανείου, διὰ τοῦ ἑποίου τὸ λιμ. ταμεῖον ἠδυνήθη τότε νὰ ἐπαρκέσῃ εὐχερῶς εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς προμηθείας τῶν ἐλλειπόντων μηχανημάτων καὶ θὰ δυνηθῆ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ παρακολουθήσῃ ἀπροσκόπτως πᾶσαν νέαν τυχὸν ὑποτίμησιν τῆς δραχμῆς. Ὁφείλω νὰ τονίσω ἰδιαιτέρως τὴν συμβολὴν τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθν. Τραπέζης κ. Διομήδους, ὅστις ἐν τῷ πρακτικῷ αὐτοῦ πνεύματι διαβλέπων τὴν οἰκονομικὴν ἀντοχὴν τοῦ Λιμ. Ταμείου Ἡρακλείου καὶ τὴν πλουτοπαραγωγικὴν ἐπίδρασιν τῆς κατασκευῆς μεγάλου λιμένος εἰς ἓν ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων κέντρων τοῦ Κράτους δεῖκνύει ἀξιόπαινον προθυμίαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν

διευκόλυνσιν τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ.

7) Ἡ Λ. Ε. εὐρεθεῖσα πρὸ τοιαύτης Σ)τικῆς καταστάσεως καὶ θεωροῦσα συμφέρον νὰ μειώσῃ εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μικρότερον ποσὸν τὴν ὀφειλὴν τοῦ Λ. Τ. πρὸς τὴν Ἐθν. Τράπεζαν εἰς δραχμὰς καὶ δι' ὅσον ἀποφύγῃ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ Λ. Τ. διὰ τῆς προμηθείας Σ)τος ἐκ τῆς ἐλευθέρως ἀγορᾶς, ἐπέσπευδε βραδέως τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν συνομολόγησιν τοῦ δανείου εἰς Ἀγγλ. λίρας. Ἡ βραδύτης δὲ αὕτη ἀπέβη λίαν ὠφέλιμος εἰς τὰ Λ. Ἔργα, οὐ μόνον διότι ἐπετεύχθη ἡ συνομολόγησις τοῦ δανείου τούτου διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου δημιουργήσαντος σύνοικωτέρους ὄρους ἀλλὰ καὶ διότι μὴ διαθέτουσα πρότερον (συν)μα ἀπέσχε νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀγορὰν Σ)τος διὰ τῶν εἰς Δραχμὰς μετρητῶν αὐτῆς, εἰς μεγάλην ἀγοραίαν τιμὴν, τοῦθ' ὅπερ ἤθελε ἐπιφέρει ζημίαν ὀλοκλήρων ἑκατ. εἰς τὸ Λ. Ταμεῖον.

8) Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ἡ ἐπιβράνδυσις τῶν ἔργων ἀπέβη ἀληθῶς εὐεργετική. Ἐὰν ἡ Λ. Ε. ἦτο εἰς θέσιν ἀπὸ τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως νὰ ἐπισπεύσῃ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου θὰ προέβαιεν ἀφύκτως εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν ἀναγκαίων μηχανημάτων διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου συμφώνως πρὸς τὴν μελέτην τῶν κυψελοειδῶν κιβωτίων. Ἄλλ' ἡ σπουδὴ αὕτη θὰ συνετέλει εἰς τὴν ἀχρηστευσιν μηχανημάτων ἀξίας 12,000 ἀγγλικῶν λιρῶν, διότι ὡς ἀπεδείχθη ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις κεφαλαίοις, ἡ ἐγκατάλειψις τῆς μελέτης ταύτης ἦτο ἐπιτακτικῶς ἐπιβεβλημένη, ἡ ἐγκατάλειψις δὲ ταύτης συνεπήγετο ἀναγκαίως καὶ τὴν ἀχρηστευσιν τῶν δι' αὐτὴν μόνον καταλλήλων μηχανημάτων.

9) Ἐντελῶς δὲ ἀβίσιμος εἶναι ἡ ὑπὸ τινων ἀποδιδομένη

μομφή εις τὴν ἐργολάβον ἐταιρείαν διὰ τὴν ἐπιβράδυνσιν τῶν ἔργων, διότι ἡ μὲν ἐταιρεία ἔχει ἀκριβῶς ἀντίθετον συμφέρον, ἤτοι τὴν ταχύτεραν περραίωσιν τοῦ ἔργου, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ἐπισπεύδουσα τὸ ἔργον θὰ πραγματοποιήσῃ τὸ συμπεφωνημένον κέρδος αὐτῆς ἐντὸς μικροτέρου χρονικοῦ διαστήματος, ὃ δὲ ἐδῶ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς κ. Δελέση δεικνύει τοιαύτην σπουδὴν εἰς τὴν ταχύτεραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ἐπανειλημμένα ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὴν Α. Ε. καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας του διατάσσοντος τὰ διάφορα συνεργεῖα νὰ ἐργάζονται καὶ εἰς ἡμέρας ἑορτασίμων, ὥστε θὰ ἦτο εὐτυχῆς ἡ Α. Ε. εἰάν ἠδύνατο νὰ παρακαλουθῆσῃ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἐταιρείας εἰς τὴν σπουδὴν ταύτην.

10) Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι αἱ ἐκτεθεῖσαι τεχνικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ συνθήκαι εἶναι αἱ ὑπαγορευόμεναι ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν Α. Ε. τὸν τρόπον τοῦτον τῆς ἐνεργείας κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων, ὃ τρόπος δὲ οὗτος κατέστησεν εὐτυχῶς δυνατὴν τὴν συνέχισιν τοῦ ἔργου ἐπὶ ἀσφαλεστέρων τεχνικῶν βίσεων καὶ προέλαβεν ἐπανειλημμένως οἰκονομικοὺς κινδύνους τοῦ Α. Ταμείου δυναμένους νὰ καταστήσωσιν προβληματικὴν τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων.

Η΄

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

1) Ἡ τέως Διμ. Ἐπιτροπὴ ἀναλαβοῦσα τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως καὶ ἀπαρτιζομένη ἐκ προσώπων τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τὸν καταρτισμὸν αὐτῆς ἠδυνήθη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν νὰ προσαρμώσῃ τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας αὐτῆς

εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συμβάσεως. Τὸ σύστημα, ἐφ' οὗ στηρίζεται αὕτη, προϋποθέτει ἀμοιβαίαν καλὴν πίστιν μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων καὶ πεποίθησιν περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ εὐλικρινείας τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας. Ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ συνάπτουσα τὴν σύμβασιν κατὰ τὸ μεταπολεμικὸν σύστημα καὶ τοὺς ἤδη ἐκτεθέντας ὅρους ἀπέβλεψεν εἰς τὴν φήμην τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας Sir Robert Mc Alpine & Sons περιτῆς ὁποίας ἐδόθησαν ὑπευθύνως καὶ ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ κυρωτικοῦ Νόμου καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν Λιμ. Ἐπιτρ. παρὰ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ αἱ θερμότεραι συστάσεις. Ὅντως δὲ ὁ παρελθὼν χρόνος ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς συμβάσεως μέχρι σήμερον ἐδικαίωσε τὰς προσδοκίας τῆς Λιμ. Ἐπιτρ. ἥτις ἐν τῇ δράσει τῶν ἐδῶ ἀντιπροσώπων τῆς ἐταιρείας εὖρε δεδικοιολογημένην τὴν φήμην τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας, ὡς θέλει ἀναπτυχθῆ ἐν τοῖς ἐπομένοις.

2) Ἐν τούτοις, ἠκούσθησαν μεμπιμοιρίαι διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐκτελεῖται ἡ σύμβασις· προέρχονται αὗται προδήλως παρὰ προσώπων τὰ ὁποῖα δὲν ἀνέγνωσαν τὴν σύμβασιν, ἢ δὲν ἠννόησαν αὐτὴν ἢ ἐπιπολαίως ἐξετάζουν καὶ σκοπίμως διαστρέφουν τὰ πράγματα, π. χ. ἠκούσθησαν τινὲς λέγοντες: Πῶς μηχανήματα ἀξίας 10 ἑκατομ. δραχμ. ἐπρομηθεύθη ἡ Α. Ε. ἀνευ μειοδοσίας; Ὅταν ὑπεβλήθη εἰς τὴν Α. Ε. τὸ σχέδιον τῆς συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων, ἀνετέθη εἰς μίαν τριμελῆ ἐπιτροπὴν, εἰς τὴν ὁποίαν μετεῖχον καὶ ἐγὼ νὰ δώσῃ τὴν γνώμην αὐτῆς ἐπὶ τινων ζητημάτων ἀσχετῶν πρὸς τὸ τεχνικὸν μέρος. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη κατὰ πλειοψηφίον ἐζήτηε νὰ τεθῆ ἐν τῇ συγγραφῇ τῶν ὑποχρεώσεων ὁ ὅρος ὅτι «πᾶσα προμήθεια οἰουδήποτε ἀντικειμένου (πλὴν τῶν μηχανημάτων) δεόν νὰ γίνεταὶ διὰ

μειοδοσίας». Ὁ τότε Ἀρχιμηχανικὸς τῆς Α. Ἐπ. κ. Σπ. Κατσουλίδης καὶ συντάκτης τῆς συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων, ἐξανέστη κατὰ τῆς γνώμης ταύτης. Ἰσχυριζόμενος ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κατασκευασθῇ ὁ λιμὴν ὑπὸ τοιοῦτον ὄρον καὶ ἠπείλησε παραίτησιν. Πρὸ τοιαύτης ἀντιγνώμιας εὐρεθεὶς προσεπάθησα νὰ συμβιβάσω τὰ δις τῶτα διευτυπώθη δὲ εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν ἐπὶ τῶν ἐπανεκτέων τροποποιήσεων ἡ γνώμη τῆς πλειοψηφίας καὶ ἡ ἰδική μου ὡς ἐξῆς, κατὰ τὸ παρατεθειμένον πρακτικόν.

«Πάντα τὰ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν ἀναγκαίουντα (πλὴν τῶν μηχανημάτων δι' ἃ ὑποβάλλεται πίναξ τῶν ἀγορασθέντων μηχανημάτων μετὰ τῶν σχετικῶν τιμοκαταλόγων) δεόν νὰ προμηθεύηται ὁ Ἐργολάβος διὰ μειοδοσίας, προκηρυσσομένης ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ἡρακλείῳ καὶ ἐνώπιόν του καὶ ἐπὶ παρουσία Ἀντιπροσώπου τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς. Τὰ πρακτικὰ τῆς μειοδοσίας θὰ ὑποβάλλωνται ὑπὸ τὴν ἐγκρισιν τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς, τοὺς ὄρους δὲ τῆς διακηρύξεως θὰ καθορίζουν ὁ Ἐργολάβος ἐν συμπράξει τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς. Μόνον κατόπιν ἐγγράφου εἰδικῆς ἀδείας τῆς Λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς δύναται δι' ὄρισμένα ἐκάστοτε ἀντικείμενα νὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἄνευ μειοδοσίας προμήθεια».

Εἰς τὸ ἄρθρον τοῦτο διαφωνῶν ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Γ. Μιτσοτάκης φρονεῖ, ὅτι ἐὰν θεωρηθῇ ὅτι κατὰ τὴν σύμβασιν ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ δικαιούται νὰ κανονίσῃ τὸν τρόπον τῆς προμηθείας ὑλικῶν κ.τ.λ. ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τὰ δύο ἔτερα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς θέτουσιν ὡς κανόνα πρέπει νὰ τεθῇ ὡς

ἐξαιρέσεις ἤτοι κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν τριμηναίων προϋπολογισμῶν νὰ δικαιουται ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ὁσάκις κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον λόγῳ π. χ. τῆς σοβαρότητος τῆς προμηθείας καὶ τοῦ εἴδους (μὴ ἀποκλείοντος τὸν συναγωνισμὸν) ν' ἀξιοῖ τὴν ἀγορὰν διὰ μειοδοσίας γινομένης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ἐργολάβου κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὸ κοινὸν αὐτῶν συμφέρον, οἷον εἶναι ἡ προμήθεια τῶν ἀναγκαίων ὑλικῶν εἰς τὴν συμφερωτέραν τιμὴν. Ἡ Γενικὴ διάταξις περὶ μειοδοσίας ἢ ἐκάστοτε χορήγησις ἐιδικῆς ἀδείας δύναται νὰ φέρῃ δυσχερείας ἀπροόπτους εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὸ Λιμενικὸν Ταμεῖον εἰς ζημίαν.

Ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 14 Νοεμβρίου 1921

Οἱ Εἰσηγηταὶ

Ἡ Α. Ε. ἐνέκρινε κατὰ πλειοψηφίαν τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω διατυπωθεῖσαν γνώμην μου, τὸ δὲ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας εἰς ὃ ὑπεβλήθη ἡ Συγγραφή τῶν ὑποχρεώσεων μὲ τὰς γενομένας τροποποιήσεις ἐδικαίωσε καὶ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Συγγραφῆς τὰς ἰδικὰς μου ἀντιλήψεις, ἀποδεχθὲν τὴν ἰδικήν μου διατύπωσιν εἰς τὸ ἄρθρον 24 τῆς Συγγραφῆς τῶν ὑποχρεώσεων. Κατὰ ταῦτα οὐδέποτε ὑπῆρχε σκέψις περὶ ὑποχρεωτικῆς προμηθείας τῶν μηχανημάτων διὰ μειοδοσίας καὶ εὐλόγως διότι καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ ποικιλία τῶν μηχανημάτων καὶ ὃ ἐν τῇ συμβάσει ὅρος περὶ εὐθύνης τῆς ἐργολάβου ἐταιρίας διὰ τὴν καλὴν ἐκλογὴν αὐτῶν ἦσαν ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν πραγματικὴν μηχανημάτων διὰ μειοδοσίας· ὁ ὅρος οὗτος ἔχει διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς ἐν ἄρθρῳ 15 § 3 τῆς συμβάσεως. «Ο

ἐργολάβος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ πᾶσαν ἐπιμέλειαν διὰ τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν μηχανημάτων, ἐργαλείων καὶ ὑλικῶν, εὐθύνεται δὲ διὰ τὴν σκοπιμότητα αὐτῶν».

Ἄλλως τε καὶ ἂν καθιεροῦτο ἐ τῇ συμβάσει ἢ τῇ συγγραφῇ τῶν ὑποχρεώσεων ἡ προμήθεια τῶν μηχανημάτων διὰ μειοδοσίας, τοιαύτη διάταξις θὰ παρίστατο ἀνεφάρμοστος διὰ τὴν Λιμ. Ἐπ. ὡς πρὸς τὴν προμήθειαν ὄλων σχεδὸν τῶν μηχανημάτων καὶ ἡ ἀξίωσις αὐτῆς νὰ προκηρυχθῇ τοιαύτη μειοδοσία θὰ παρουσίαζε τὴν Λ. Ἐπ. τελείως ἀστοχοῦσαν· π. χ. τὰ πρῶτα μηχανήματα, ἀτμομηχαναί, ὑλικά σιδηροδρόμου καὶ λοιπὰ ἐργαλεῖα προσεφέρθησαν καὶ ἠγοράσθησαν εἰς τιμὴν εὐκαιρίας, τὰ πλεῖστα δὲ τούτων εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην τίνα σκοπὸν θὰ ἐξυπηρετεῖ ἡ προκήρυξις μειοδοσίας διὰ τὴν προμήθειαν τούτων; Τὰ Ἡλεκτρικὰ συγκροτήματα, αἱ μηχαναὶ Δίτζελ καὶ λοιπὰ ἠλεκτρικὰ ἐξάρτηματα ἔδει νὰ προμηθευθῶσιν ἀπὸ ἐργοστάσιον παγκοσμίου φήμης διὰ τὴν τελειότητα τῶν βιομηχανικῶν αὐτοῦ προΐόντων, τὸ ἐν Βερολίῳ ἐργοστάσιον Σίμενς διὰ ν' ἀποκτηθῇ τελεία ἠλεκτρικὴ ἐγκατάστασις (ὡς ἔχομεν ἀποκτήσει τοιαύτην κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν εἰδικῶν). τίνα σκοπιμότητα θὰ εἶχεν ἡ προκήρυξις μειοδοσίας, ἐφόσον αἱ ἀρμόδιαι τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι ἀπέβλεπον εἰς ὠρισμένον ἐργοστάσιον προτιμηθὲν μεταξὺ δύο τὰ ἑποῖα εἶχον ὑπ' ὄψιν αἱ ὑπηρεσίαι αὗται ἑνὸς Γερμανικοῦ καὶ ἑνὸς Τσεχοσλοβακικοῦ; οἱ δύο μεγάλοι ἠλεκτρικοὶ Γερανοὶ Τιτὰν καὶ Γολιάθ ἠγοράσθησαν ἐπίσης εἰς τιμὴν εὐκαιρίας καὶ δὴ εἰς τιμὴν εὐτελεστάτην, τίνα σκοπιμότητα θὰ ἐξυπηρετεῖ ἡ προκήρυξις μειοδοσίας δι' αὐτούς; Ἐπίσης ὅλα τὰ λοιπὰ δευτερεύοντα μηχανήματα ἠγοράσθησαν ἢ εἰς τιμὰς εὐκαιρίας ἢ ἐπιτακτικῶς ἀπὸ ὠρισμένα ἐργοστάσια, διὰ τὰ ἑποῖα ἡ

ἐνέργεια μειοδοσίας οὐδεμίαν θὰ εἶχε σκοπιμότητα.

4) Προκειμένου περὶ ὑλικῶν προκηρύσσεται πάντοτε μειοδοσία ὁσάκις ἐκρίνεται αὕτη σκόπιμος λόγῳ τῆς σοβαρότητος τῆς ποσότητος καὶ τοῦ εἴδους συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 24 τῆς συγ τῶν ὑποχρεώσεων, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις ὑπεδείχθη εἰς τὸν ἐργολάβον ἡ ἀνάγκη τῆς προκηρύξεως μειοδοσίας, οὗτος δὲ πάντοτε συνεμορφῶτο ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς Λ. Ἐπιτροπῆς.

5) Ἐκτὸς τούτων, διὰ πάντα ἐν γένει τὰ μηχανήματα, ἐργαλεῖα ὑλικά ἢ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἐπρομηθεύθησαν ὑπὸ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας διὰ λογαριασμὸν τοῦ Λιμ. Ταμείου ἔχει καταρτισθῆ φάκελλος δι' ἕκαστον εἶδος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὑπάρχουσι αἱ προσφοραὶ διαφόρων ἐργοστασίων ἢ ἐμπορικῶν οἰκῶν, ἐκ τῶν φακέλλων δὲ τούτων εὐρισκομένων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἐταιρείας, ἀποδεικνύεται ὅτι ἐπροτιμήθη πάντοτε ἡ προσφορὰ ἢ καλεϊτέρα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, προσφορωτέρα καὶ συμφερωτέρα εἰς τὸ Λιμ. Ταμεῖον. Διὰ τὸ δεύτερον ὁμιουλκὸν π. χ. (τὸ πρῶτον ὁμιουλκὸν κατεποντίσθη ἐρχόμενον ἐδῶ αὐτάνδρον καὶ τὸ Λ. Τ. ἀπεξημιώθη πλήρως) ὑπάρχουσι τριάκοντα προσφοραὶ γενομένην ὅπως καὶ δι' ὅλα τὰ μηχανήματα κ.τ.λ. ἐπιμελεῖα τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας

6) Παραδόξως ἡ Ἐλ. Ἐπιτροπὴ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς, δὲν ἐξέητασε τοὺς φακέλλους τούτους καίτοι ὑποδειχθέντας εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας, διὰ νὰ βεβαιωθῆ ἑλέγχουσα αὐτοὺς περὶ τῆς μεθόδου, ἣν ἠκολούθησεν ἡ ἐταιρεία εἰς τὴν προμήθειαν τῶν μηχανημάτων κ.τ.λ. Ἄλλ' ἀτελῶς τὴν ἐντολὴν αὐτῆς ἐκτελοῦσα ἀφησεν, ὡς πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, ἀνεξέλεγκτον ὁλόκληρον τὸ κανδύλιον τῶν μηχανημάτων ἀντιπροσωπεῖον τὸ ἡμισυ τῆς

γενομένης δαπάνης μέχρι σήμερον διὰ τὸ ὅλον ἔργον. Ὑπέ-
 πασε δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη καὶ εἰς νέον σφάλμα προσκόψασα
 εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συμβάσεως καὶ τὸ συμ-
 φέρον τοῦ Λιμ. Τραμείου διὰ τῆς γνώμης ἦν διετύπωνεν
 ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς περὶ τῆς προμηθείας τῶν μηχανημάτων
 διὰ μειοδοσίας, τοῦ σφάλματος δὲ τούτου δὲν ἀπηλλάχθη
 ἐν τῇ ἐκθέσει του καὶ ὁ νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορ.
 Συλλόγου.

7) Εἶναι ἐπίκαιρον ν' ἀναφέρω μίαν ἀπόδειξιν περὶ τῆς
 ἐπιτυχῆς μεθόδου, ἣν ἐφήρμοσεν ἡ τέως Λιμενικὴ
 Ἐπιτροπὴ εἰς τὴν προμήθειαν τῶν μηχανημάτων καὶ ἄλ-
 λων ἀντικειμένων, ἀρυσμένην ἐκ προσφάτου μειοδοσίας ἣν
 ἐνήργησεν ἡ νέα Α. Ε. σχετικῶς πρὸς τὴν προμήθειαν τῶν
 μαλακτῆρων. Αὕτη, ἀποδοκιμάζουσα, φαίνεται, τὴν μέθοδον
 τῆς προκατόχου τῆς, προεκήρυξε μειοδοσίαν διὰ τὴν προ-
 μῆθειαν τῶν μαλακτῆρων δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν ἐγγώριον
 τύπον. Ἐγίναν προσφοραὶ, ἐμερίμνησε δὲ καὶ ἡ ἐργολάβος
 εἰταιρεία περὶ τῆς προμηθείας τούτων. Οἱ μαλακτῆρες ἠγο-
 ράσθησαν ὑπὸ τῆς ἐργολάβου εἰταιρείας ἀπ' εὐθείας κατὰ τὸ
 καθιερωμένον σύστημα τὸ ὅποιον ἐφήρμοζεν ἡ τέως Α. Ε.
 διὰ τὸν οὐσιωδέστατον λόγον, ὅτι ἡ γενομένη προσφορὰ
 ὑπὸ τῶν ἐδῶ μειοδοτῶν δι' ὁμοίους μαλακτῆρας τοῦ ἰδίου
 ἐργοστασίου καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους ἦτο κατὰ τριακο-
 σίας (300) λίρας Ἀγγλίας ἀνωτέρω τῆς τιμῆς, ἣν εἶχεν ἡ
 ἐργολάβος εἰταιρεία ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιον. Ἐπρε-
 πεν ἔρα γε νὰ δώσῃ τὸ Α. Τ. τὰς 300 Λ. Α. ἤτοι 75,000
 δρ. ἐπὶ πλεόν διὰ νὰ ἔχωσιν οἱ μεμψίμοιροι τὴν ἱκανοποι-
 ῆσιν ὅτι ἠγοράσθησαν οἱ μαλακτῆρες διὰ μειοδοσίας;

8) Οὐδαμῶς διανοοῦμαι δι' ὅσων γράφω νὰ ὑποστηρί-
 ξω ὅτι αἱ μειοδοσίαι δὲν εἶναι ἀναγκαῖαι, τοῦναντίον θεω-

ῥῶ ὅτι εἰς πλείστας περιστάσεις εἶναι ἐπιβεβλημένοι καὶ συμφέρουσαι, ὅσον εἰς ἄλλας ἄσκοποι ἢ ἐπιζημίιοι. Ἄλλως τε τὰς ἰδικὰς μας περιπτώσεις ὀφείλομεν ἐκείποτε νὰ προσὰθ μὸζῶμεν πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Λιμ. συμβάσεως, διότι ἐφ' ὅσον π. χ. κατὰ τὸ 15 ἄρθρον αὐτῆς ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία ἔχει εὐθύνην διὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ σκοπιμότητα τῶν μηχανημάτων, δὲν δύναται νὰ συμβεβασθῇ ἢ εὐθύνη αὐτῆ μετὴν προμηθεῖαν ἑνὸς μηχανήματος διὰ μειοδοσίας, διότι εἶναι φυσικόν, προκειμένης μειοδοσίας μεταξὺ μηχανημάτων τοῦ αὐτοῦ εἶδους διαφόρων ἐργοστασίων νὰ προτιμηθῇ τὸ εὐθυνότερον, ἀλλ' ἂν τὸ εὐθυνότερον δὲν εἶναι τὸ τελειότερον καὶ ἡ λειτουργία αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων προσκόψῃ εἰς τεχνικόν τι ἐλάττωμα καὶ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀντικατάστασίν του, τίς θὰ ἔχῃ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν κακὴν ἐκλογὴν τοῦ εὐθυνοῦ ἀλλ' ἐλαττωματικοῦ μηχανήματος καὶ τὴν συνεπεία τούτου ἐπιβραδύνειν τῶν ἔργων καὶ ζημίαν τοῦ λιμ. ταμείου;

9) Προκειμένου περὶ τῆς ἐπιτυχὸς προμηθεῖας τῶν μηχανημάτων, τῆς τελειότητος καὶ κανονικῆς αὐτῶν λειτουργίας, ἦν ἐξαίρουσι πάντες οἱ εἰδικοί, ὅσοι εἶδον αὐτὰ καὶ ἡ ἐλεγκτικὴ ἐπιτροπὴ, ἥτις ἐπανειλημμένως ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ὀμιλεῖ ἐνδουσιωδῶς περὶ αὐτῶν δίκαιον εἶναι ν' ἀποδοθῇ ὁ προσήκων ἔπαινος εἰς τὸν ἐδῶ ἀντιπρόσωπον τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας κ. Δελέση εἰς ὃν εἰδικῶς ὀφείλονται αἱ ἐπιτυχεῖς μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις. Δίκαιον ἐπίσης εἶναι νὰ περιληφθῇ εἰς τὸν ἔπαινον τοῦτιον καὶ ὁ βοηθὸς αὐτοῦ κ. Γ. Βοίλας. Ἀμφότεροι ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς συμβάσεως καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐνάργεως τῶν ἔργων ἐξακολουθητικῶς καὶ ἀδιαπτῶτως ἐπέδειξαν ζωηρὸν ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου, ἑστίνος τὴν ἐκτέλεσιν ἐνε-

πιστεύθη αὐτοῖς ἡ ἐργολάβος ἐταιρεία καὶ ποικιλοτρόπως κατέστησαν αἰσθητὰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας. Ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως συνετέλεσαν εἰς τὴν τροποποίησιν τῆς ἀρχικῆς μελέτης, ἐλαττωματικῆς, ὡς ἦν ἀπέδειχθη, καὶ ἐξησφάλισαν τὴν κατασκευὴν τοῦ λιμένος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Λ. Ε. κ. Μπιτσάνη ἐπὶ βάσεων τεχνικῶς ἀσφαλεστέρων. Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ὑπέδειξαν καὶ συνέπραξαν εἰς τὴν πραγματοποιήσιν σοβαρῶν οἰκονομιῶν ἀνερχομένων εἰς ἑκατομμύρια δραχ. ἀποτρέψαντες, μετὰξὺ ἄλλων, τὴν ἀγορὰν μηχανημάτων διὰ τὰ καψελοειδῆ κιβώτια, δι' ἣν ἀγορὰν τὸ Λ. Τ. θὰ ἐδαπάνη ἀσκόπως δώδεκα χιλιάδας Λ. Α. Ἐπωφελήθησαν τῶν παρουσασθεισῶν εὐκαιριῶν διὰ τὴν ἀγορὰν ἀρίστων μηχανημάτων εἰς εὐτελεστάτας τιμὰς, ὃ δὲ κ. Δελέση διὰ τοῦ ταξιδίου, ὅπερ, ἄνευ ὑποχρέωσεως, ἐπεχείρησεν εἰς Τρίπολιν τῆς Βαβυρίας ἐξησφάλισε τὴν ἀγορὰν τῶν δύο μεγάλων γερανῶν «Τιτὰν καὶ Γολιάθ» ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς, πραγματοποιήσας κέρδος ἐνὸς σχεδὸν ἑκατομμυρίου δραχμ. ὑπὲρ τοῦ Λιμ. Ταμείου Ἐπιδεικνύουσιν ἀμφότεροι πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐν ταῖς λεπτομερείαις τοῦ ἔργου κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ἐμφανιζόμενοι ἀπὸ βαθείας πρωΐας εἰς τὰ διάφορα συνεργεῖα ἐλέγχοντες καὶ δηγοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι ἀόκνως πολλάκις μέχρι βαθείας, νυκτὸς ὥστε δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς παράδειγμα φιλεργίας καὶ τάξεως εἰς πολλὰς Κρατικὰς καὶ ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις.

10) Ἡ τῶς Λιμ. Ἐπιτροπὴ βοηθουμένη ὑπὸ τῆς πίεσεως καὶ ἰκανότητος τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ αὐτῆς κ. Μπιτσάνη καὶ τῶν ἐκτεθέντων προσόντων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας ἠδυνήθη νὰ χωρήσῃ εἰς τὸ ἔργον σταθερῶς καὶ νὰ ἐξομαλύνῃ ὅλα τὰ ἐμπόδια τὰ τεχνικὰ καὶ

οικονομικά, ἅτινα παρουσιάσθησαν εἰς αὐτήν κατὰ διαφόρους περιόδους καὶ νὰ δώσῃ τοιαύτην κατεύθυνσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ὥστε νὰ καταστῇ εὐχερῆς καὶ ἀσφαλῆς ἡ ἐξακολούθησις καὶ περαίωσις τοῦ ἔργου.

11) Παρὰ ταῦτα, διαρκούσης τῆς περιόδου καθ' ἣν ἐπραγματοποιεῖτο ἡ δοθεῖσα, ὡς εἴρηται, κατεύθυνσις ἐνεφανίζοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸν ἐγχώριον τύπον κακόβουλά τινα δημοσιεύματα, ἀναφερόμενα εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ διὰ δύο ἀνακοινωθέντων αὐτῆς ἔδωκε τὴν προσηκουσαν ἀπάντησιν. Πολὺς θόρυβος ἠγέρθη ἰδίως διὰ τὴν βλάβην, ἣτις ἐπῆλθε κατὰ Δεκέμβριον 1923 εἰς τὰ ἔργα τὰ γενομένα διὰ τὴν ἐπένδυσιν τοῦ μεγάλου Κοῦλε καὶ εἰς τὴν ἀφαιτηρίαν τοῦ κυματοθραύστου. Ὡμίλουν περὶ ζημιῶν ἀνερχομένων εἰς ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἐπρόκειτο περὶ βλάβης συνήθους εἰς τοιαῦτα ἔργα, ἐκτιμηθείσης εἰς ἐξήκοντα χιλ. δραχ. καὶ ἀπεδίδοντο εὐθὺν εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τινων, ἀγνωσάντων προφανῶς ὅτι ἡ Λ. Ε. οὐδεμίαν εὐθύνην ἔχει διὰ τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς ἐκτελέσεως τῆς μελέτης. Ἡ βλάβη προῆλθεν ἐκ σφάλματος τῆς ἀρχικῆς μελέτης, ἣτις καθώριζε μικροτέραν διατομὴν ἐκείνης, ἣν ἀπῆται ἡ δύναμις τοῦ κύματος καὶ ἀνεπιτυχῆ καθορισμὸν τοῦ βάρους τῶν ἐγκολίθων, ὡς εἶχον ὑποδειξαι αἱ δύο τεχνικαὶ ὑπηρεσίαι καὶ εἶχον συστήσει εἰς τὴν ἔρμωδιαν ὑπηρεσίαν τὴν θέουσαν τροποποιήσιν, ἐπῆλθεν δὲ ἐγκαίρως αἱ τρικυμίαι τοῦ Δεκεμβρίου 1923 διὰ νὰ δικαιώσωσι πλήρως τὰς ὑποδείξεις τῶν τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν. Λέγω ἐγκαίρως, διότι ἐκ τῶν σφοδροτάτων καὶ ἐκτάκτων ἐκείνων τρικυμιῶν προέκυψεν ἢν χρησιμώτατον μάθημα περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τοῦ κυματοθραύστου καὶ τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς δυνάμεως τοῦ κύ-

ματος ἄς μή παραξενευθῆ] δὲ κανεῖς ἀκούων κανονιζόμενον τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τοῦ λιμένος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτηθείσης πείρας ἐκ τῶν διδαγμάτων τῆς φύσεως, μανθάνων ὅτι, καθὰ λέγουν οἱ ειδικοί, ἐν Ἰταλίᾳ, εἰς τινὰ λιμένα γίνονται δοκιμαστικά ἔργα ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη διὰ νὰ καθορισθῆ τὸ ἄρμόζον σύστημα τῆς κατασκευῆς καὶ ἡ διατομὴ αὐτῶν ἀναλόγως πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ χειμερίου κύματος. Ἄλλως τε ὅσα ἀνεγράφησαν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς παρούσης μελέτης περὶ τροποποιήσεως τοῦ συστήματος τῆς κατασκευῆς τοῦ νέου λιμένος ἐν Γενούῃ ἀποτελοῦσι πλήρη τῶν ἀνωτέρω ἀπόδειξιν.

12) Πλὴν τῶν δημοσιευμάτων, ἐπίμονοι διαδόσεις ἐκυκλοφόρουσιν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὴν πόλιν περὶ ὑπερόγκων δαπανῶν, περὶ κακῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λατομείου, περὶ προμηθείας περιττῶν μηχανημάτων, περὶ σπατάλης τοῦ λιμ. χρήματος, περὶ ἀνικανότητος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐγολάβου ἐταιρείας καὶ ἐν γένει περὶ κακῆς πορείας τῶν λιμενικῶν ἔργων, ὥστε ὀλίγον κατ'ὀλίγον μία ψευδὴς ἀτμοσφαῖρα ἐσηματίσθη πέριξ τῶν Λιμενικῶν ἔργων εἰς τὴν ὁποίαν εὐκόλως διακρίνοντο κυλινδούμενα προσωπικά πάθη καὶ συμφέροντα. Τὰ ἀέρια αἵτινα συνετέλεσαν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας ταύτης ἐξεπέμποντο ἐκ διαφόρων σημείων εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν λιμ. ἔργων καὶ πρὸ τῆς λήξεως τοῦ πρώτου ἔτους ἀπεστέλλετο ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας Ἐπιτροπὴ διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ κατσεύαζεν οἰκήματα ἐκ *σιδήρου* ! διότι τοιαύτην κατηγορίαν, ἐλλείψει ἄλλης, εἶχεν ὑποβάλει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας πρόσωπον ἐλθὸν ἐξ Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ἔζησεν ἐπὶ ὀλίγους μῆνας ἐντὸς τῆς ψευδοῦς ταύτης ἀτμοσφαίρας

καὶ τὸ ἑποῖον ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν δυσηρεστημένον διότι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας ἀπέκρουσε πρότασιν αὐτοῦ περὶ ἀγορᾶς μηχανημάτων τινῶν εἰς διπλασίαν τιμὴν τῆς πραγματικῆς.

13) Ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκτελέσασα τὴν ἐντολὴν αὐτῆς ὑπέβαλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας τὴν ἔκθεσίν της, ἐν τῇ ὁποίᾳ βεβαιώνει ὅτι τὰ ἔργα τοῦ πρώτου ἔτους καλῶς ἐξετελέσθησαν καὶ ὅτι ἡ πραγματοποιηθεῖσα δαπάνη ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ γενόμενα ἔργα. Τὸ δὲ Ὑπουργεῖον τῆς Συγκοινωνίας διαβάζον τὴν ἔκθεσιν ταύτην εἰς τὴν Λιμενικὴν Ἐπιτροπὴν συνάδευσε αὐτὴν μετὰ τινῶν ὑποδείξεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν τεχνικὴν ὑπηρεσίαν αἰ. Ε. Ἐν τούτοις, ἐξηκολούθησαν αἱ διαδόσεις καὶ ἰδίως αἱ κατηγορίαι κατὰ τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας εὐροῦσαι, παρὰ προσδοκίαν, ἠχῶ καὶ εἰς τινὰ ἔγγραφα ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, ὑποβληθέντα εἰς τὴν Λιμ. Ἐπιτροπὴν.

14) Βραδύτερον ἢ τέως Α. Ε. εἶδε μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἑαυτὴν συμπληρουμένην, κατὰ νόμον, δι' ἑνὸς νέου μέλους. Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη μικρὸν διήρκεσε, διότι τὸ μέλος τοῦτο ἀντὶ τῆς ἐρεῦνης ἄλλων ζωτικωτάτων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπησχόλουν τότε τὴν Λιμ. Ἐπ. ἀπὸ τῆς πρώτης συνεδριάσεως, εἰς ἣν ἔλαβε μέρος, διετύπωσε σφοδρὸν κατηγορητήριον κατὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας ἐπὶ ἀνικανότητι καὶ εἰς τὰς ἐπομένας δὲ συνεδριάσεις δὲν ἔπαυσε τὴν αὐτὴν διατυπῶν κατηγορίαν ἐντονώτερον. Μετ' ὀλίγον χρόνον προσετέθη καὶ νέον μέλος εἰς τὴν Α. Ἐπ. τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσσεώς του εἰς τὰς συνεδριάσεις ἐφάνη συμμαχοῦν πρὸς τὸ προηγηθέν' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ὁ ὄριζων τῶν συνε-

δριάσεων τῆς Λ. Ε. κατέστη σκυθρωπὸς καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἔκτοτε συνεδριάσεων διαπισποῦσι διαφωνίαν γνωμῶν καὶ ἀντιλήψεων μεταξύ τῶν μελῶν τῆς Λ. 'Ε.

15) Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 21 Μαΐου 1924 ἀνεκοινώθη εἰς τὴν Λ. Ε. ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας δι' οὗ ἐκαλεῖτο αὕτη νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῆς ἐπὶ ἐγγράφου ἀρμοδίας ὑπηρεσίας, οὗ τὸ περιεχόμενον συνοψίζετο εἰς τρεῖς κατηγορίας κατὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργολάβου ἐταιρείας α) ἐπὶ ἀνικανότητι, β) ἐπὶ ἁλλείψει ἐνδιαφέροντος διὰ τὸ ἔργον καὶ γ) ἐπὶ ἀτέχνῳ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου κατὰ τὴν συζήτησιν δὲν ἐξίστασα νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰτία, ἐξ ὧν τροέρχεται ἡ πολυεμικὴ αὕτη καὶ νὰ διατυπώσω τὴν ἀπορίαν πῶς κατηγορεῖται ἐπιτῆ ἀνικανότητι ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου θαυμάζονται αἱ μηχανικαὶ ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς ὑποδείξεις τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου ἐπὶ βάσεων ἀσφαλεστέρων. Συνεφώνει δὲ πρὸς ἐμὲ καὶ ἡ συναφῆς ἐκθεσις τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς Λ. Ε. κ. Μπιτσάνη, βεβαιοῦσα τὸ ἀβάσιμον τῆς κατηγορίας ἐπὶ ἀνικανότητι. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἁλλείψιν ἐνδιαφέροντος, ἡ ἐκπληξὶς καθόλου ἐστὶ μεγαλύτερη, διότι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐταιρείας ἔδειξαν πάντοτε τοσοῦτον ἐνδιαφέρον, ὥστε ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς κατηγοροῦς αὐτῶν. Ἡ τρίτη κατηγορία ἐπὶ ἀτέχνῳ ἐκτελέσει ἔβασίζετο εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς τεχν. ὑπηρεσίας τῆς Λ. Ε. ὅτι ἐξ 8017 κυβ. μ. πετρωμάτων ἐπὶ μήκους 310 μέτρων τὰ ἐκτὸς τῆς γραμμῆς τοῦ κυματοθραύστου ριφθέντα πετρώματα ἀνήρχοντο εἰς 1777 κ. μ. Ἡ Λ. Ε. ἰσχυρίζετο ὅτι ἡ γενομένη βαθομέτρησις ἀνευ συμπράξεως αὐτῆς ἦτο ἀνακριβής, ἐζήτει δὲ νὰ γίνῃ νέα. Ὅπως δὲ ἐκ τῆς γενομένης τοιαύτης βραδύτητος ἐπὶ μή-

κους 130 μ. κατόπιν γνωμοδοτήσεως τοῦ Ὑπ. τῆς Συγκ. καὶ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐλέγχου εὐρέθησαν μόμον *δεκαεπτὰ* κυβ. μ. ἐκτός τῆς γραμμῆς. Ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου τμήματος δὲν ἔγινεν ἀκόμη ἡ ἀναβυθομέτρησις ἐλλείψει διαθεσίμου χρόνου, ἀμα δὲ τῇ ἀποπερατώσει καὶ ἐτέρου τμήματος μετὰ τῆς παραλαβῆς θὰ γίνῃ καὶ ἡ ἀκριβῆς βυθομέτρησις.

16) Τὰ δύο νέα μέλη τῆς Λ. Ε. ὑπεστήριξαν τὸ κατηγορητήριον τοῦτο καὶ κατέληξαν εἰς τὴν πρότασιν περὶ ἀποστολῆς εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Κεντρικὸν γραφεῖον τῆς ἐργολάβου ἑταιρείας ἐγκλητηρίου ἐκθέσεως κατὰ τῶν ἐδῶ ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἀπαντῶν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην ὑπέδειξα ὅτι προέχει τὸ ζήτημα τῆς ἐξακριβώσεως τοῦ περιεχομένου τῆς ἐν λόγῳ ἀναφορᾶς καὶ ἂν τι τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἤθελεν ἀποδειχθῆ ἄληθές τότε ν'ἀπευθυνθῆ ἡ Λ. Ε. εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ γραφεῖον. Ἐπειδὴ δὲ εἶχε παρῆρθεῖ καὶ τὸ Β' ἔτος ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργῶν καὶ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ὀφείλει καθ'ἕκαστον ἔτος νὰ ὑποβάλῃ τὰ πεπραγμένα αὐτῆς εἰς τὸν ἔλεγχον Ὑπουργικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπανέλαβον κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν τὴν πρότασιν τοῦ περὶ τοιαύτης ἐπιτροπῆς Ἐκ τῆς γνώμης ταύτης περὶ ἐλέγχου τῶν πεπραγμένων τῆς Λ. Ε. καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ περιέρχωνται ταῦτα καὶ εἰς γνώσιν τοῦ κοινοῦ προέρχεται καὶ ἡ ἑτέρα συναφῆς πρότασίς μου περὶ ἐκδόσεως παρὰ τῆς Λ. Ε. τεύχους καθ'ἕκαστον ἔτος, περιλαμβάνοντος τὰ πεπραγμένα αὐτῆς (ὡς κατὰ περιόδους πρᾶττει καὶ ἡ Λιμ. Επιτ. Πειραιῶς) τὴν πρότασιν ταύτην ὁμοφώνως ἀπεδέχθησαν καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλ'ὅμως, καίτοι ἐκκληρῶν τὴν ἐντολὴν τῆς Λ. Ε. παρεσκεύασα καὶ ἐταξινόμησα τὴν ὕλην τοῦ τεύχους τούτου καὶ ἄφησα αὐτὴν ἀποχωρῶν ἐκ τῆς Λ. Ε. ἐτοίμην πρὸς ἐκ-

τύπωσιν, οὐδεμία ἐγένετο ἐνέργεια πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τῆς Λ. Ε. καίτοι δέκα μῆνες παρήλθον ἔκτοτε.

17) Τὴν πρότασίν μου περὶ τοῦ Ὑπουργικοῦ ἐλέγχου διατύπωσα ὡς ἑξῆς κατὰ τὸ ὑπ'ἀριθ. 153 τῆς 21 Μαΐου 1924 πρακτικόν.

« Φρονῶ ὅτι ἡ Λιμ. Επ. ἔχουσα συναίσθησιν τῆς εὐθύνης ἣν βαρύνει αὐτὴν καὶ τῆς σοβαρότητος τοῦ ἔργου, ὀφείλει ἀνεξαρτήτως πάσης εἰσηγήσεως δυσμενοῦς ἢ εὐμενοῦς νὰ προκαλῆ κατ'ἔτος τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῶν κατ'ἔτος συντελουμένων ἔργων καὶ διὰ τοῦτο πρὶν ἢ ἀνακοινωθῆ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ζήτημα διὰ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ..... εἶχον εἰσηγηθῆ εἰς τὴν Λ. Ἐπιτροπὴν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνεργείας ἐλέγχου τῶν Λιμεν. Ἔργων τῶν ἐκτελεθέντων κατὰ τὸ Βοηθ. ἔτος. Τὴν γνώμην μου ταύτην ἐπαναλαμβάνων σήμερον προτείνω νὰ παρακληθῆ τὸ Σεβ. Ὑπουργεῖον ν'ἀποστείλῃ Ἐπιτροπὴν, ὡς ἔπραξε καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, νὰ ἐξετάσῃ τὰς γενομένας ἐγκαταστάσεις καὶ ἔργα ἀπὸ μηχανικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως, τὰ πραγματοποιηθέντα ἔξοδα κατὰ πόσον ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ γενόμενα ἔργα, τὴν λογιστικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐγγολάβου Ἐταιρείας καὶ τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἐν γένει πᾶν ζήτημα τοῦ ὁποίου ἢ ἔρευνα ἢ θὰ θεωρηθῆ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον καὶ ἀσφαλῆ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως πορείαν τῶν Λιμ. ἔργων. Θεωρῶ δ'ἀναγκαῖον, ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου εὖρη ἔτοιμα πάντα τὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηριχθῆ ἢ ἔρευνά της, ν'ἀνασταλῆ μέχρι οὗ ἢ τεχνικῆ ἡμῶν ὑπηρεσία περὶ τὴν πᾶσαν τὴν συντελουμένην σήμερον ἐργασίαν τῶν ἐπιμετρήσεων, τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς δαπάνης ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἔργα, τῆς στάσεως τῶν ἔργων, τῶν μηχανημάτων καὶ καταρτισμοῦ τοῦ Ἰσολογισμοῦ τοῦ Βοηθ. ἔτους.

Ἐν τῷ μεταξὺν θὰ ἔχη προχωρήσει καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ Κυματοθρύστου, καὶ οὕτω ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐλέγχου θὰ δυνηθῆ νὰ μορφώσῃ γνώμην θετικὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Τότε ἐὰν ἡ γνώμη τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου εἶναι εὐμενῆς οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐταιρείας θ' ἀφεθῶσι νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐὰν τοῦναντίον ἡ γνώμη αὐτῆς εἶναι δυσμενῆς ἢ Λ. Ἐπιτροπὴ ὀφείλει νὰ υποβάλλῃ τὸ πόρισμα τῆς ἐκθέσεως ταύτης εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἐταιρείας καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἔχόντων. Διὰ τοῦτο θεωρῶ ὅτι ἡ διατυπωθεῖσα ὑπὸ τινος τῶν προλαλησάντων γνώμη περὶ ἀποστολῆς ἀμέσως εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ διεύθυνσιν τῆς Ἐταιρείας ἐπιστολῆς στηριζομένης ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ κ. εἶναι πρόωρος καὶ ὅτι ἡ σπουδὴ αὕτη οὐδαμῶς ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον τοῦ Λιμ. Ταμείου καὶ ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια ἡ ὁποία πάντως πρέπει νὰ γίνῃ τῇ ἀδείᾳ τοῦ Σεβ. Ὑπουργείου, πρέπει νὰ γίνῃ εἰς περιστασιν καθ' ἣν ἤθελε τυχὸν ὑποβληθῆι δυσμενῆς ἐκθέσις ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου».

Κατὰ τὸ αὐτὸ πρακτικὸν ἡ συνεδρίασις ἐκείνη κατέληξεν εἰς πράξιν τῆς Λ. Ε. ἣτις ἀπεδέχθη μὲν ὁμοφώνως τὴν πρότασιν μου περὶ Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου, κατὰ πλειοψηφίαν δὲ τὴν ἐτέραν πρότασιν περὶ ἀποστολῆς ἐγκλητηρίου ἐκθέσεως εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Κεντρικὸν Γραφεῖον τῆς Ἐργολάβου Ἐταιρείας, ὅπως παρακληθῆι ν' ἀποστείλῃ Ἐπιθεωρητὴν πρὸς ἐξακριβῶσιν τῶν καταγγελλομένων. Ὡς μανθάνω, ὁ Ἄγγλος ἐπιθεωρητὴς ἦλθεν, ἐπεθεώρησε καὶ ἀνεχώρησεν ἱκανοποιημένος ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης ἐπιθεωρήσεως.

18) Συννεπεία τῆς ἀνωτέρω πράξεως τῆς Λ. Ε. τὰ

Υπουργ. τῆς Συγκοινωνίας ἔστειλεν Ἐλεγκτικὴν Ἐπιτροπὴν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1924 ἣτις ὑπέβαλε τὴν ὑπὸ χρονολ. 20 Αὐγούστου 1924 ἔκθεσιν περὶ τῆς ὁποίας μακροῦς λόγος ἔγινεν ἐν τῇ παρούσῃ. Ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀντιλαμβάνεται αὐτὴν διηρημένην εἰς δύο μέρη, τὸ ἐν ἀφορῶν τὴν Α. Ε. καὶ τὸ ἕτερον τὴν Ἔργ. Ε. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Α. Ε. ἡ ἔκθεσις εὐρίσκει ὅτι ἔσφαλεν αὕτη συντελέσασα εἰς τὴν τροποποίησιν τῆς ἀρχικῆς μελέτης, εἰς τὴν ἐπιβράδυνσιν τῶν ἔργων, εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Γ. ἠλεκτρικοῦ συγκροτήματος. Ταῦτα δέ, τὰ ὁποῖα ἡ Ελ. Ε. θεωρεῖ σφάλματα, ἡ τέως Α. Ε. ἐπικαλεῖται ὡς ἔργα σωτήρια, καὶ τίλους τιμῆς αὐτῆς. Ἡ ριζικὴ αὕτη ἀντίθεσις ἀποδεικνύει τὴν Ελ. Ε. δεινῶς σφαλλομένην ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν ἀμερόληπτον ἀναγνώστην τῆς παρούσης νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν κρίσιν ταύτην.

19) Ὡς πρὸς τὴν ἐργολάβον ἑταιρείαν ἡ Ἐλ. Ἐπιτροπὴ ὑπῆρξεν ὁμοίως ἐν πολλοῖς ἀτυχῆς. Ἡ ἔκθεσις αὐτῆς ἐξητάσθη διὰ μακρῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις. Ἐν συνόψει ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη α') εὗρε κακῶς ἐκμεταλλεῦμενον τὸ Λατομεῖον, ἐνῶ ἡ τροποποίησις τῆς ἀρχικῆς μελέτης, τὸ συμφέρον τοῦ Λιμ. Ταμείου καὶ ἡ ταχύτερα περαιοῖσις τοῦ πρώτου τμήματος τοῦ κυματοθραύστου, ἐπέβαλον, ὡς ἀπεδείχθη ἐν τῷ οικειῷ κεφαλαίῳ, τὸν ἐπιχειρόμενον τρόπον τῆς ἐκμεταλλεύσεως, πρὸς ὃν συνεφώνει καὶ ἡ τεχνικὴ ὑπηρεσία τῆς Λιμ. Ἐπιτρ. β') Κρίνουσα ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν ἐργοστάσιον εἶναι πολυτελές, θεωρεῖ ὅτι χάριν τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν ἐν αὐτῷ μηχανημάτων πρέπει νὰ γίνῃ ἀκόμη πολυτελέστερον γνωματεύουσα ὅτι τὸ δάκεδον αὐτοῦ δεόν νὰ στρωθῇ διὰ πλακῶν πρὸς ἀποφυγὴν κονιορτοῦ γ') Ἐπικρίνει τὴν παρέμβασιν τῆς ἐργολάβου ἑταιρείας εἰς τὴν

τροποποιήσιν τῆς ἀρχικῆς μελέτης, ἧς τροποποιήσις ἀπεδείχθη σωτηρία δ') 'Ομιλεῖ περὶ περιττῶν μηχανημάτων χωρὶς νὰ λέγη ποῖον εἶναι τὸ περιττόν. ε') 'Ομιλεῖ περὶ ἀχρηστεύσεως μιᾶς φορηγίδος ἐν Ἀγγλίᾳ ἧς ἡ κατασκευὴ ὀφείλεται εἰς σπουδὴν τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν μηχανημάτων τῆς πρώτης μελέτης καὶ παραλείπει νὰ συγχαρῆ τοὺς ἐγκαταλείψαντας τὴν σπουδὴν ταύτην, τῆς ὁποίας ἡ ἐξακολούθησις θὰ ἐπέφερε τὴν ἀχρηστεύσιν τῶν μηχανημάτων τῆς μελέτης τοῦ κυψελοειδῶν κιβωτίων ἀξίας 12,000 Ἀγγλ. λιρῶν στ') Προβλέπει κατ' Αὐγουστον 1924 ὅτι τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ κυματοθραύστου θὰ περατωθῆ μετὰ ὀκτὼ μῆνας ἤτοι κατὰ Μάϊον τοῦ 1925, ἐνῶ τοῦτο ἐπερατώθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1924 ἤτοι μετὰ 2 μόνον μῆνας ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῆς ἐκθέσεώς της. ζ') Εὐρίσκει ὑπέρβασι δαπάνης ἐπὶ τοῦ κονδυλίου τῶν δραχμ. 974,642 καὶ βεβαιώνουσα ἐν τῇ ἐκθέσει της ὅτι ὅλαι αἱ λοιπαὶ δαπάναι ἐγένοντο συμφώνως πρὸς τὰς προβλέψεις τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀφήνει τὸν προσεκτικὸν ἀναγνώστην τῆς ἐκθέσεώς της νὰ συναγάγῃ ἐπαινετικὰ συμπεράσματα διὰ τὸ τεχνικὸν προσωπικὸν τῆς Ἐταιρείας, διότι βεβαίως ἀποτελεῖ ἔπαινον ἢ ἐπὶ ὀλικῆς δαπάνης Εἴκοσι ἑκατομ. δραχμ. ὑπέρβασις μόνον 300,000 δραχμ. παρὰ τὰς παρουσιασθείσας δυσχερείας οικονομικὰς καὶ τεχνικὰς. "Ὅταν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ὑπέρβασις αὕτη εἶναι δικαιολογημένη διὰ τοὺς ἐκτεθέντας διὰ μακρῶν λόγους καὶ ὅτι αὕτη ἀπορροφᾶται ὑπὸ πραγματοποιηθείσης καὶ ἀποδειχθείσης οικονομίας τριῶν καὶ πλέον ἑκατομμυρίων δραχμ. ὁ ἀμερόληπτος κριτὴς θὰ εὐρεθῆ εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ ὑπερθεματίσῃ εἰς τὸν ἔπαινον τοῦτον. "Ὅταν δὲ θελήσῃ νὰ ἐνώσῃ τὸν ἔπαινον τοῦτον μὲ τοὺς ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Ἐλεγ. Ἐπιτροπῆς το-

νιζομένους ἐπαίνους διά τὴν ἐπιτυχίαν τῶν μηχανικῶν καὶ ἄλλων ἐγκαταστάσεων, περὶ ὧν ὁμιλεῖ αὕτη ἐνθουσιωδῶς, ὁ ἀμερόληπτος οὗτος κριτὴς θὰ παραδεχθῆ κατ' ἀνάγκην, ὅτι ἢ ἔκθεσις τῆς Ἑλεγ. Ἐπιτροπῆς, παρὰ τινὰς ἀτυχεῖς κρίσεις ἐπὶ λεπτομερειῶν, εἶναι συνολικῶς εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τοῦ ἐδῶ κοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐργολάβου Ἐταιρείας.

Τεχνικ

20) Ἡ ἔκθεσις αὕτη θὰ ἦτο πληρυστέρα ἂν ἢ Ἑλεγ. Ἐπ. διέθετε περισσότερον χρόνον πρὸς βαθυτέραν ἔρευναν καὶ πρὸς ἔλεγχον τῆς Λογιστικῆς ὑπηρεσίας τῆς [ἐργολάβου Ἐταιρείας καὶ τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἂν ἐλάβανε τὴν πρόνοιαν νὰ ζητήσῃ πληροφορίας ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Λ. Ε. τὰ δράσαντα κατὰ τὴν διατίαν, εἰς ἣν ἀφεώρα ὁ ἔλεγχός της Ἡ πρόνοια αὕτη θ' ἀπέτρεπε τὴν Ἑλεγ. Ἐπιτροπὴν νὰ περιπέσῃ εἰς πλάνας τινὰς καὶ τὸν γράφοντα θ' ἀπήλασσε τῆς λύπης, ἣν ἠσθάνθη γράφων ὅπως ἀποδείξῃ αὐτάς.

21) Ὑπῆρξα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπηρεσίας μου εἰς τὴν Λιμ. Ἐπ. ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν οικείων πρακτικῶν, ὁ αὐστηρὸς ἔλεγκτὴς τοῦ τεχνικοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐργολάβου Ἐταιρείας, εἰς προτάσεις δὲ παρ' ἐμοῦ γενομένας ὀφείλεται ὁ ὑπὸ τῆς Λ. Ε. ἀσκηθεῖς ἔλεγχος εἰς πλείστας περιστάσεις (οἷον εἰς ὑποθέσεις καρφοβελοῶν, Πέζαρη, ῥυμουλκοῦ κλπ.) εἰς πρότασιν δὲ ἰδικὴν μου ὀφείλεται καὶ ἡ πρόσκλησις τῆς τελευταίας Ἑλεγ. Ἐπιτρ. τοῦ Ὑπουργείου διὰ νὰ ἐξελέγξῃ τὴν ἐργολάβον Ἐταιρείαν. Ἄλλ' ὅμως ἡ αὐστηρότης αὕτη δὲν μ' ἐκώλυσε νὰ εἶμαι καὶ ὁ συνήγορος αὐτῆς ὁσάκις ἀκούω κατηγορίας ἀδίκως ἐκτοξευόμενας κατὰ τῶν ἐδῶ ἀντιπροσώπων τῆς Ἐταιρείας, διότι παρακολουθήσας συνεχῶς ἀπὸ τῆς συνομιλογίσεως τῆς συμβάσεως καὶ ἐφεξῆς ἐγγύτερον παντὸς ἄλλου, ὡς διαρκὲς μέλος τῆς Λ. Ε. καὶ ἀντιπρόεδρος αὐτῆς, τὴν δρᾶσιν τῶν εἰρημένων ἀντιπροσώ-

πων μέχρι τοῦ χρόνου τῆς ἀποχωρήσεώς μου ἐκ τῆς Λιμ. Ἐπιτ. εἶχον δυνηθῆναι νὰ μορφώσω πεποιθήσεις περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων, ἐφ' ὧν πεποιθήσεων ἐστήριξα πάντοτε τὴν ἀνυστερόβουλον γνώμην μου τὴν ὁποίαν δὲν ἐπῆλθεν ὑστέρως γεγονός τι ἕπως κλονίσῃ· οὐδὲ θάλω διατάσσει νὰ βάλω πρῶτος τὸν λίθον κατ' αὐτῶν ἐὰν ἐπῆρχετο γεγονός τι νὰ μὲ βεβαιώσῃ ἀποδεικτικῶς ὅτι ἡ γνώμη μου αὕτη εἶναι σφαλερὰ. Ἐὰν δὲ καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ πραγματείας διμήλησα ἐπαινετικῶς περὶ αὐτῶν ἔπραξα τοῦτο διότι θεωρῶ ἄδικον νὰ μὴν ἀκουσθῆ μία φωνὴ ὑπὲρ αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ἣν τόσφ ἐξυπηρετοῦσιν, καὶ διότι ἡ μέχρι τοῦδε δρασιάς αὐτῶν ἀποτελεῖ μίαν ἐγγύησιν τῆς αἰσίας τοῦ ἔργου περαιώσεως.

22) Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τὰς ἐκθέσεως τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου, συνεπεία νέου νόμου περὶ λιμένων καὶ λιμενικῶν ταμείων ἐγένετο νέα συγκρότησις τῆς Λιμ. Ἐπιτροπῆς, ἣτις διὰ τῆς ἀνασυγκροτήσεως αὐτῆς ἐστερηθῆ τῆς συνεργασίας μελῶν τινῶν τὰ ὅποια δὲν ἐφείσθησαν χρόνου καὶ μόχθου διὰ νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὸ ἔργον. Ἡ Λιμ. Ἐπιτροπὴ ἀνασυγκροτηθεῖσα ἐθεώρησε πρωταστον αὐτῆς καθῆκον νὰ παραστήσῃ τὴν προκάτοχον αὐτῆς, ὡς οὐδὲν καλὸν πράξασαν, ἐν παντὶ ἀστοχήσασαν καὶ μονονουχί τὸ Λιμ. Ταμεῖον καταστρέψασαν. Ἐρμηνευτῆς τῆς λίαν ἄβρῶφρονος ταύτης σπουδῆς ἐνεφανίσθη ὁ ἐκ τῶν δρώντων μελῶν αὐτῆς νέος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐμπορικοῦ Συλλόγου, ὅστις εἰς ἐκθέσιν του, ἣν ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῶν μελῶν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν, παρὰ τὰς ἐκανελημμένας προσκλήσεις, ἀπήρτησαν ἐκ τῶν διακοσίων αὐτοῦ μελῶν μόνον δέκα, ἐξετόξευσεν τοὺς μύδρους αὐτοῦ κατὰ τῆς τέως Λιμ. Ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ἀν-

τιπροσώπων τῆς ἔργολάβου Ἑταιρείας,

23) Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀντιλήψεων τούτων διατελοῦσα ἡ νέα Λιμενικὴ Ἐπιτροπὴ ἠσχίσθη ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τῆς ἐργαζομένη κατὰ τρόπον θεικνύοντα διαθέσεις ἀνατρεπτικὰς τοῦ ἔργου τῆς προκατόχου αὐτῆς. Ἀπέδειξεν τῆς κατευθύνσεως ταύτης παρέσχε κατ' ἀρχὰς ἡ πρὸς τὸν Δῆμον Ἡρακλείου γενομένη παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης πρότασις περὶ ἀκυρώσεως τῆς μετ' αὐτοῦ συναφθείσης συμβάσεως περὶ ἠλεκτροφωτισμοῦ τῆς πέλεως. Ἐκτοτε δυσχέρεια ποικίλης φύσεως δημιουργοῦμεναι ὑπ' αὐτῆς ἀνά πᾶν βῆμα εἰς τὴν ἔργολάβου ἔταιρειαν καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως (ὧν δυσχερειῶν ἡ ἔρευνα δὲν εἶναι ἔργον τῆς παρουσίας) τείνουσι νὰ καταστήσωσιν ἀδύνατον τὴν συνεργασίαν τῆς Λιμ. Ἐπιτ. μετὰ τῆς ἔργολάβου ἔταιρείας καὶ ἐπομένως νὰ καταστρέψωσι τὰς προϋποθέσεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ ἐκτελουμένη σύμβασις, ἥτοι τὴν ἀμοιβαίαν καλὴν πίστιν μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων καὶ τὴν πεποιθήσιν περὶ τῆς ἔργολάβου ἔταιρείας. Εἶνε ἤδη γνωστὸν ὅτι ἡ ἐν Λονδίῳ Κεντρικὴ Διεύθυνσις τῆς ἔταιρείας ταύτης ἀπέκρουσε τὰς πρὸς αὐτὴν ὑπὸ τῆς Λ. Ἐ. γενομένας κατ' ἐπανάληψιν αἰτιάσεις κατὰ τοῦ ἐδῶ ἀντιπροσώπου τῆς κ. Δελέση καὶ κατέστησε γνωστὸν ὅτι ἐν ἡ περιπτώσει ἡ Λιμ. Ἐπ. ἐπιμένει εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς χαραθεῖσαν πορίαν εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις τῆς ἡ ἔργολάβου ἔταιρεία εἶναι διατεθειμένη νὰ διαπραγματευθῇ τὴν διάλυσιν τῆς συμβάσεως.

24) Ἐκ τοῦ σταδίου τούτου, εἰς ὃ περιέστησαν τὰ πράγματα, ἀπορρέουσιν αἱ φῆμαι αἵτινες κυκλοφοροῦσιν ἀπὸ εἰνος εἰς τὴν πόλιν ὅτι ἡ Λ. Ἐπ. ἐμφορεῖται ὑπὸ τάσεων διαλυτικῶν τῆς συμβάσεως καὶ αἱ κρίσεις ὅτι ἡ πορεία, ἣν

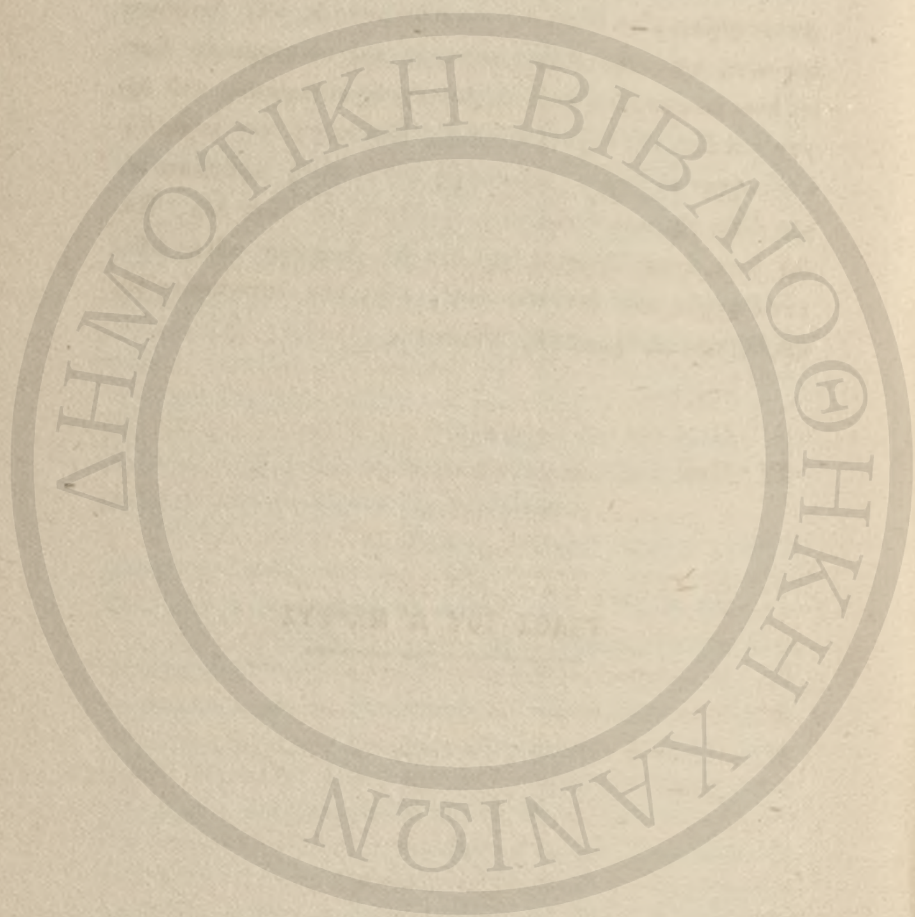
ἐχάραξεν, ἀφ' ἧς ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά της πρὸς τοιοῦτον τινὰ σκοπὸν τείνει.

25) Τὸ κατ' ἐμέ, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω ὅτι ὅλα τὰ μέλη τῆς Λιμ. Ἐπιτρ. ἐμπνέονται ὑπὸ τῆς εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας νὰ ἐκτελέσωσιν ἐπιτυχῶς τὴν ἐντολὴν ἣν ἀνέλαβον, ἐὰν δὲ ἠκολούθησαν μέχρι τοῦδε τακτικὴν ἐνδεικνύουσαν ἄλλας τάσεις, αὕτη ἀποδοτέα εἰς ἐσφαλμένας ἀντιλήψεις τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων. Εἶναι δὲ εὐλόγον νὰ προσδοκῶσιν οἱ ἐντολεῖς αὐτῶν ὅτι οἱ νέοι λιμενικοὶ ἐπίτροποι ἀναμετρῶντες τὰς μεγάλας εὐθύναις αἷς ὑπέχουσι διὰ τῆς ἐντολῆς ἣτις ἀνετέθη εἰς αὐτούς, θὰ προσέξωσι πολὺ καὶ θὰ πείσωσι διὰ τῆς περαιτέρω στάσεώς των τοὺς ἐντολεῖς αὐτῶν καὶ γενικώτερον τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν ἀφέλειαν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδουσιν εἰς τινὰς ἐξαυτῶν διὰ τῶν σκέψεων περὶ διαλύσεως τῆς συμβάσεως.

26) Ὅτι ἡ νέα Λιμ. Ἐπιτρ. διατελεῖ ὑπὸ τὸ κράτος σφαλερῶν ἀντιλήψεων μᾶς παρέχει—πλὴν ἄλλων—περιφανῆ ἀπόδειξιν ἢ δημοσιευθεῖσα ἔκθεσις τοῦ νέου ἀντιπροσώπου τοῦ Ἐμπ. Συλλόγου παρὰ τῇ Ἐπιτροπῇ ταύτῃ, ὅστις ὡς κατακλειῖδα τῆς ἐκθέσεώς του ταύτης ἀναφέρει ὅτι καθ' ὄν χρόνον ἡ νέα Λ. Ε. ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά της εὖρε τὰ Λιμ. ἔργα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακοδαιμονίας. Ἄλλ' ἐὰν δύναται νὰ ὀνομασθῇ κακοδαιμονία ἢ κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν εὖρεν ἢ ἐπιτροπῇ αὕτη τὰ λιμ. ἔργα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποχωρήσεως τῆς προκατόχου της, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ ἀναγνώστης τῆς παρούσης θὰ διατυπώσῃ εἰλικρινῶς μετ' ἐμοῦ τὴν εὐχὴν ἵνα ἐξακολουθήσῃ καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς διαδόχου αὐτῆς, ἢ κακοδαιμονία αὕτη, ἣτις δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἢ πλήρης εὐδαιμονία.

27) Ἡ τέως Λιμ. Ἐπιτρ. ἔχει ἡτύχον τὴν συνείδησιν διότι ἀποχωροῦσα εἶχε θέσει διὰ συνειτῆς μακροῦς καὶ ἐπιπόνου ἐργασίας τοιαύτας βίσεις τεχνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ὥστε νὰ ἦναι πεπεισμένη περὶ τῆς ἐπιτυχοῦς συνεχίσεως τοῦ ἔργου καὶ ὑπὸ τῆς διαδόχου αὐτῆς. Ἐὰν παρὰ τὴν πεποίθησιν ταύτην τὸ ἔργον προσκόψη καὶ εἰσέλθῃ πράγματι εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακοδαιμονίας, ἡ εὐθύνη τῆς νέας Λιμ. Ἐπ. θὰ ἦναι ἀνυπολόγιστος καὶ δὲν θὰ διαφύγῃ αὐτὴ οὔτε τὸν ἔλεγχον τῶν ἐντολέων της, οὔτε τὴν λογοδοσίαν τῆς ἠθικῆς καὶ πραγματικῆς εὐθύνης.

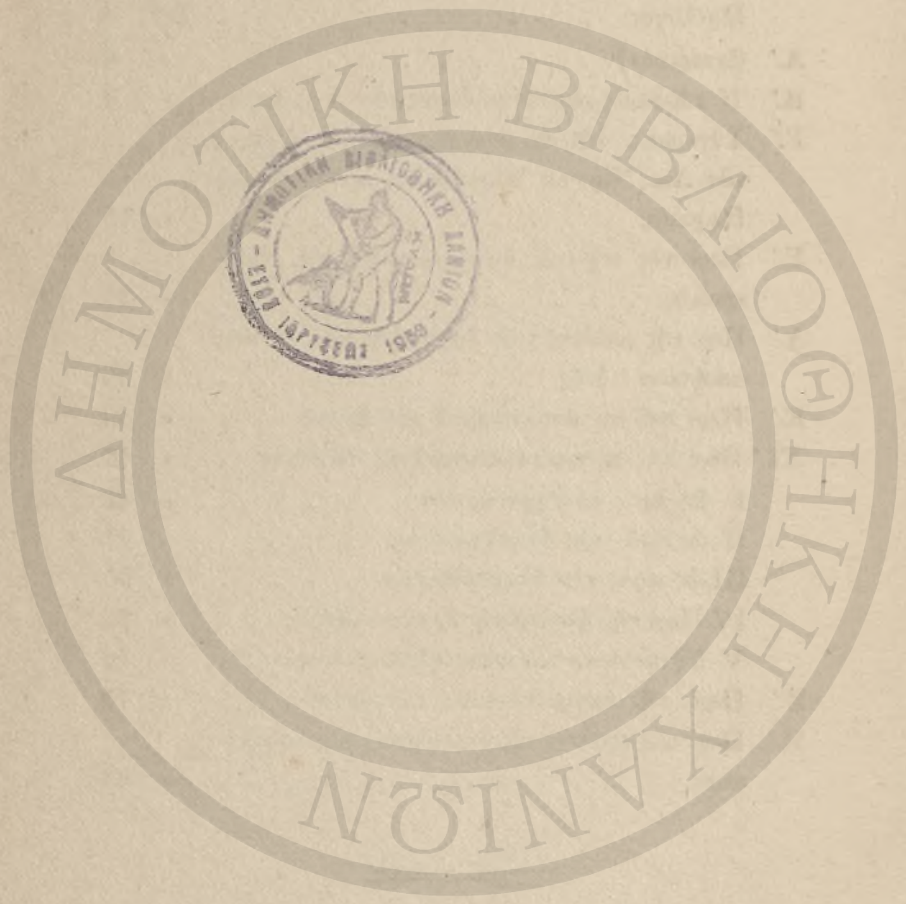
ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΜΕΡΟΥΣ

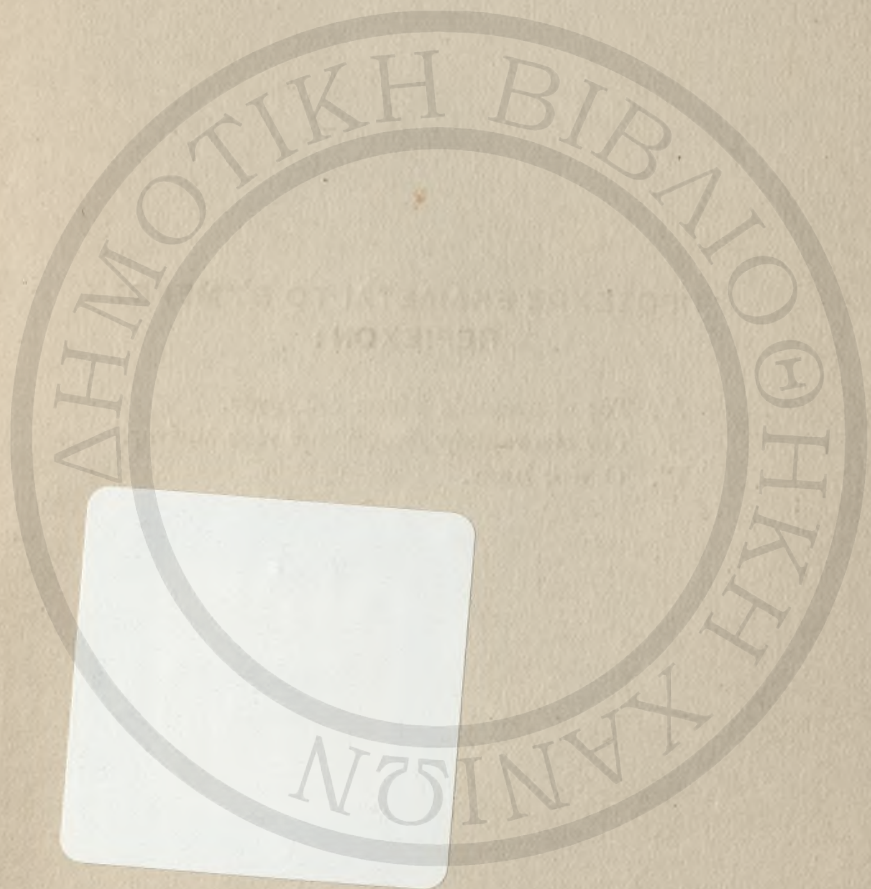

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος	Σελ. 4
Α' (ιστορικόν)	» 6
Β' Ἡ σύμβασις περὶ ἐκτελέσεως τῶν Δ. μ. ἔργων	» 9
Γ' Σύγκρισις τῆς συμβάσεως περὶ ἐκτελέσεως τῶν Δ. μ. ἔργων Ἡρακλείου πρὸς τὴν τοῦ Πειραιῶς	» 15
Γ' Περὶ τῆς τεχνικῆς ὑπηρεσίας τῆς Δ. μ. Ἐπιτροπῆς	» 21
Δ' Περὶ τῆς μελέτης τοῦ ἔργου καὶ τῶν τροποποιήσεων αὐτῆς	» 26
Ε' Περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔργου	» 35
ΣΤ' Περὶ τῆς πραγματοποιουμένης δαπάνης	» 42
I ὡς πρὸς τὰ μηχανήματα	» 42
II ὡς πρὸς τὰς ἐγκαταστάσεις	» 47
III ὡς πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν	» 50
IV Περὶ τῆς ἠλεκτρικῆς ἐγκαταστάσεως	» 62
V Σύνολον πραγματοποιηθείσης δαπάνης	» 76
Ζ' Περὶ τῆς ἐπιβραδύνσεως τῶν ἔργων	» 78
Η' Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως	» 83

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΤΟ Β΄ ΜΕΡΟΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΝ :

- Α΄. Τὰς οικονομικὰς βάσεις τοῦ ἔργου.
Β΄. Τὴν οικονομικὴν ἀποψιν τοῦ νέου λιμένος.
Γ΄. Ὁ νέος λιμὴν.

ΣΗΜ. ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΑΠΑΝῆ Γ. Ε. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ